

รายงานวิจัย

เรื่อง การจัดการความรู้เพื่อสร้างธรรมาภิบาลที่ดีใน
การจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ
(Applying the Knowledge Management to Develop Good
Governance of E-Government Procurement)

เสนอ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย
ทุนวิจัยองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นพื้นฐานต่อการพัฒนา (วคตเมธีวิจัย สกว.)

โดย

ศาสตราจารย์ ดร. ศิริลักษณ์ โรจนกิจอำนวย
ภาควิชาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารายละเอียดความรู้ที่มีบทบาทความสำคัญในการสร้าง
ธรรมาภิบาลที่ดีของการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ ผู้เขียนใคร่ขอขอบคุณสำนักงานกองทุน
สนับสนุนการวิจัยเป็นอย่างสูงสำหรับการสนับสนุนทุนเพื่อทำงานวิจัยองค์ความรู้ใหม่ที่เป็นพื้นฐาน
ต่อการพัฒนา (วุฒิเมธีวิจัย)

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้บริหารและผู้ปฏิบัติหน่วยงานภาครัฐทุกท่านที่ให้สัมภาษณ์เจาะลึกในการทำวิจัย
เชิงคุณภาพและผู้ตอบแบบสอบถามทุกท่านที่ได้ให้ข้อมูลในการเก็บข้อมูลเชิงสำรวจ งานวิจัยนี้ไม่สามารถ
สำเร็จล่วงได้หากไม่มีผู้ช่วยวิจัย ผู้ช่วยพิมพ์งาน ผู้ช่วยเก็บข้อมูล ที่ทุกท่านเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จ
ของงานวิจัยนี้

ศ.ดร. ศิริลักษณ์ วิจารณ์กิจอำนวย

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสร้างสรรค์ธรรมาภิบาลที่ดีของการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐด้วยวิธีการประมูลออนไลน์ (E-Auction) โดยการนำแนวคิดด้านการจัดการความรู้มาประยุกต์ใช้ว่ามีรายละเอียดความรู้ในด้าน Explicit และ Tacit ใดบ้าง และส่งผลต่อการมีธรรมาภิบาลอย่างไร

ผลการวิจัยจากผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐด้วยวิธีการประมูลออนไลน์จากทุกกระทรวงของไทยสะท้อนให้เห็นว่า ความรู้ด้าน Tacit ที่ถูกถ่ายทอดออกมาพบว่า กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง บุคลากร/ผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ ผู้ค้า นักการเมือง และกระบวนการอีกองค์ประกอบ ทั้งสี่องค์ประกอบหลักมีบทบาทต่อการสร้างธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐประเด็นการสร้างธรรมาภิบาลลำดับแรกที่เกี่ยวข้องกับ E-Auction ให้มีความสำคัญมากที่สุด คือกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในเรื่องการกำหนดคุณลักษณะของสินค้า/บริการที่ต้องการจัดซื้อจัดจ้าง ธรรมาภิบาลจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อบุคลากรภาครัฐ ต้องไม่ร่วมมือกับผู้ค้าเพื่อแสวงหาประโยชน์ต่าง ๆ แต่ต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดจากการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐการมีผลประโยชน์ร่วมกันหรือฮั้วกันระหว่างผู้ค้าที่เข้าร่วมประมูล อิเล็กทรอนิกส์และที่มักเสนอผลประโยชน์หรือมีผลประโยชน์ร่วมกับบุคลากรหรือผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ นอกจากนี้ นักการเมืองมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการสร้างธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างธรรมาภิบาลจะเกิดขึ้นได้ต้องไม่มีการแทรกแซงกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อได้รับผลประโยชน์ส่วนตัว นอกจากนี้ ความรู้ด้าน Explicit ที่เกี่ยวข้องกับเอกสารที่เผยแพร่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐด้วยวิธีการประมูลออนไลน์ก็มีประโยชน์ที่ช่วยในการสร้างธรรมาภิบาลเช่นกัน

ผู้ที่จัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐด้วยวิธีการประมูลออนไลน์ให้ความเห็นว่าวิธีดังกล่าวก่อการเกิดธรรมาภิบาลทั้ง 4 ด้านในระดับที่ไม่สูงนัก แต่ช่วยให้ได้สินค้า/บริการที่มีคุณภาพคุ้มค่ากับค่าใช้จ่าย/เงินลงทุนได้บ้าง ช่วยเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้มีการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสลดการทุจริตได้มากขึ้นแต่ยังไม่สามารถลดการร่วมมือทางการค้า (ฮั้ว) ของผู้เข้าร่วมประมูลและตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้ที่ทุจริตมากนัก การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบความรู้ ทั้งด้าน Explicit และ Tacit ที่ส่งผลต่อการสร้างธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐใน 4 ด้าน พบว่า เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง อิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ มีบทบาทในการสร้างธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐทั้ง 4 ด้าน กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่มีธรรมาภิบาลจะส่งผลให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพคุ้มค่ากับเงินลงทุนหรือค่าใช้จ่าย การช่วยเปลี่ยนวัฒนธรรมการจัดซื้อจัดจ้างให้มีความโปร่งใส ลดการทุจริตได้มากขึ้นและการลดความร่วมมือทางการค้าของผู้เข้าร่วมประมูล ทำนองเดียวกัน องค์ประกอบด้านผู้ค้ามีบทบาทสำคัญต่อการลดความร่วมมือทางการค้าของผู้เข้าร่วมประมูล ซึ่งผลจากการศึกษานี้ พบว่า ผู้ค้ายังไม่ได้ลดการร่วมมือทางการค้าของผู้เข้าร่วมประมูล ที่น่าสนใจ คือ บทบาทขององค์ประกอบด้านบุคลากรในองค์กรภาครัฐ มี

บทบาทต่อการเพิ่มความสามารถตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้ที่ทุจริตได้มากขึ้น งานวิจัยนี้พบว่า นักการเมืองมีบทบาทต่อกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐบุคลากรและแสดงให้เห็นประจักษ์ว่า บุคลากรภาครัฐ ผู้ค้าและนักการเมืองมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างธรรมาภิบาล จึงไม่อาจหลีกเลี่ยงประเด็นปัญหาคอร์รัปชันที่อาจเกิดจากการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐด้วยวิธีการประมูลออนไลน์ที่ไม่มีธรรมาภิบาล เทคโนโลยีสารสนเทศอาจไม่สามารถเอาชนะความคิดและวิธีการของมนุษย์ที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการคอร์รัปชันที่อยู่ยังคงกะพริบคู่สังคมไทยมานานและเหมือนเช่นประเทศอื่นๆ

Abstract

This research aims to explore the elements of good governance in the electronic government procurement with e-reverse auction form. The aspects of explicit and tacit knowledge are applied to identify elements that can create good governance of Thai electronic government procurement (E-GP).

Respondents who have experiences in using e-government procurement of Thai government agencies revealed that procurement process, government officers, vendors, and politicians are the four major components of good governance in E-GP. The tacit knowledge from respondents showed many interesting points. Government officers should receive no benefit from purchasing is top rank issue. Government officers have to concern the benefit of E-GP is the next highest mean score on creating E-GP governance. Cooperation among vendors and no benefit offered to government officers are crucial to good governance. Clear and fair specifications of product/service support a positive procurement process. Minimizing politician involvement is another issue that can enhance good governance or limited involvement in the e-procurement committee. In addition, explicit knowledge from documentation related to electronic government procurement supports good governance.

The fulfilments of e-government procurement adoption yield quite low good governance result. It can enhance value of money to obtain quality product or service and assist to change organization culture to be more transparency of E-GP. However, e-government procurement cannot prevent collusion among vendors. Also, the good governance of best practice audit and law enforcement for corruption persons is pretty low.

The survey result revealed that explicit knowledge from documentation related to electronic government procurement can enhance good governance in terms of getting better economic value of goods/service, more transparent organization culture, less collusion, and higher law enforcement for misconduct persons. Procurement process can create economic value of goods and service, change government unit to be more transparency, decrease collusion among vendors. Good governance vendors can help less collusion. Government officers pay major role in law enforcement and audit for malpractice person. Politicians have strong influences on identifying procurement process. Therefore, both tacit and explicit knowledge derived from purchasing personnel of government agencies can confirm that e-government procurement cannot prevent corruption and collusion. Electronic procurement is information technology that cannot substitute human thinking and inducement. This causes Thailand has the top ranking of low governance in government procurement.

Executive Summary

The objective of this study aims to explore the elements of good governance in the electronic government procurement with e-reverse auction form. The aspects of explicit and tacit knowledge are applied to identify elements that can create good governance of Thai electronic government procurement (E-GP).

The preliminary framework of elements that can create good governance of E-GP was developed from past research. Specific to Thai context, the researcher used qualitative in-depth interview to clarify the model. Then, survey research was conducted to confirm the result.

Respondents who have experiences in using e-government procurement of Thai government agencies revealed that procurement process, government officers, vendors, and politicians are the four major components of good governance in E-GP. The tacit knowledge from respondents showed many interesting points. Government officers should receive no benefit from purchasing is top rank issue. Government officers have to concern the benefit of E-GP is the next highest mean score on creating E-GP governance. Cooperation among vendors and no benefit offered to government officers are crucial to good governance. Clear and fair specifications of product/service support a positive procurement process. Minimizing politician involvement is another issue that can enhance good governance or limited involvement in the e-procurement committee. In addition, explicit knowledge from documentation related to electronic government procurement supports good governance.

The fulfilments of e-government procurement adoption yield quite low good governance result. It can enhance value of money to obtain quality product or service and assist to change organization culture to be more transparency of E-GP. However, e-government procurement cannot prevent collusion among vendors. Also, the good governance of best practice audit and law enforcement for corruption persons is pretty low.

The survey result revealed that explicit knowledge from documentation related to electronic government procurement can enhance good governance in terms of getting better economic value of goods/service, more transparent organization culture, less collusion, and higher law enforcement for misconduct persons. Procurement process can create economic value of goods and service, change government unit to be more transparency, decrease collusion among vendors. Good governance vendors can help less collusion. Government officers pay major role in law enforcement and audit for malpractice person. Politicians have strong influences on identifying procurement process. Therefore, both tacit and explicit knowledge derived from purchasing personnel of government agencies can confirm that e-government procurement cannot prevent corruption and collusion. Electronic procurement is information technology that cannot substitute human thinking and inducement. This causes Thailand has the top ranking of low governance in government procurement.

Finally, both tacit and explicit knowledge from this research can be used to enforce government officers to follow and share their knowledge continuously in the future. All outside stakeholders have to be convinced to concern about good governance issues of Thai E-GP so that Thailand will become the top rank of good governance soon.

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	i
บทคัดย่อ	ii
Abstract	iv
Executive Summary	v
บทที่ 1	บทนำ
	1
	1.1 ความเป็นมาและแรงจูงใจในการศึกษา
	1
	1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา
	3
	1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
	3
	1.4 ขอบเขตในการวิจัย
	4
	1.5 คำนิยามศัพท์
	4
บทที่ 2	ทบทวนวรรณกรรม
	5
	2.1 ความเป็นมาของการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ
	5
	2.2 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
	8
	2.2.1 การจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Procurement)
	8
	2.2.2 การจัดการความรู้ (Knowledge management)
	10
	2.2.3 ธรรมาภิบาล (Good Governance)
	11
	2.2.4 การจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐที่มีธรรมาภิบาล
	14
บทที่ 3	วิจัยเชิงคุณภาพและกรอบแนวคิดในการวิจัย
	17
	3.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ
	17
	3.2 ผลการสัมภาษณ์
	18
	3.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย
	23
	3.3.1 ธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ
	23
	3.3.2 องค์ประกอบความรู้ที่ส่งผลต่อธรรมาภิบาลด้านความคุ้มค่าของ
	24
	เงิน และค่าใช้จ่ายงบประมาณที่จ่ายไป หรือได้สินค้า/บริการที่มีคุณภาพ
	คุ้มค่ากับค่าใช้จ่าย/เงินลงทุน
	3.3.3 องค์ประกอบความรู้ที่ส่งผลต่อธรรมาภิบาลที่ช่วยเปลี่ยน
	24
	วัฒนธรรมองค์กรให้มีการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใส ลดการทุจริตได้มากขึ้น

	หน้า
3.3.4 องค์ประกอบความรู้ที่ส่งผลต่อธรรมาภิบาลที่สามารถลดการ ร่วมมือทางการค้า (ฮั่ว) ของผู้เข้าร่วมการประมูล	25
3.3.5 องค์ประกอบความรู้ที่ส่งผลต่อธรรมาภิบาลที่สามารถ ตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้ที่ทุจริตได้มากขึ้น	26
3.3.6 บทบาทของนักการเมืองที่ส่งผลต่อกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง อิเล็กทรอนิกส์	26
บทที่ 4 ระเบียบวิธีวิจัย	28
4.1 ระเบียบวิธีวิจัย	28
4.2 การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ	28
4.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	31
4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	31
4.5 ซื่อสัตย์และองค์ประกอบ	32
บทที่ 5 การวิเคราะห์ผล	35
5.1 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสอบถาม	35
5.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเบื้องต้น	37
5.3 การทดสอบสมมติฐาน	44
บทที่ 6 สรุปและอภิปรายผลการวิจัย	51
6.1 สรุปผลการวิจัย	51
6.2 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	52
6.3 ข้อจำกัดของงานวิจัย	55
6.4 ประโยชน์จากงานวิจัย	55
6.5 งานวิจัยในอนาคต	55
บรรณานุกรม	56
ภาคผนวก 1	62
ภาคผนวก 2	64

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1	ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์เจาะลึก
ตารางที่ 3.2	ประเด็นความรู้ผลจากการสัมภาษณ์เจาะลึกที่เกี่ยวข้องกับการสร้าง ธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐด้วยวิธีการ ประมูลออนไลน์
ตารางที่ 4.1	การทดสอบความเที่ยงของแบบสอบถาม
ตารางที่ 5.1	หน่วยงานภาครัฐที่เก็บข้อมูล
ตารางที่ 5.2	ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตารางที่ 5.3	ค่าเฉลี่ยตัวแปรขององค์ประกอบด้านกระบวนการการจัดซื้อจัดจ้าง
ตารางที่ 5.4	ค่าเฉลี่ยตัวแปรด้านบุคลากรภาครัฐ
ตารางที่ 5.5	ค่าเฉลี่ยตัวแปรด้านผู้ค้า
ตารางที่ 5.6	ค่าเฉลี่ยตัวแปรด้านนักการเมือง
ตารางที่ 5.7	ค่าเฉลี่ยตัวแปรขององค์ประกอบความรู้ด้าน Explicit
ตารางที่ 5.8	ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 ตัวแปร
ตารางที่ 5.9	ค่าเฉลี่ยตัวแปรวัดการสร้างธรรมาภิบาล
ตารางที่ 5.10	การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณขององค์ประกอบความรู้ที่ส่งผลต่อการได้ สินค้า/บริการที่มีคุณภาพคุ้มค่างบค่าใช้จ่าย/เงินลงทุน
ตารางที่ 5.11	การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณขององค์ประกอบความรู้ที่ส่งผลต่อการ ช่วยเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้มีการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสลดการ ทุจริตได้มากขึ้น
ตารางที่ 5.12	การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณขององค์ประกอบความรู้ที่ส่งผลต่อการลด การร่วมมือทางการค้า (ฮั้ว) ของผู้เข้าร่วมการประมูล
ตารางที่ 5.13	การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณขององค์ประกอบความรู้ที่ส่งผลต่อ ความสามารถ ตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้ที่ทุจริตได้มากขึ้น
ตารางที่ 5.14	การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของนักการเมืองที่ส่งผลต่อการจัดซื้อ จัดจ้าง
ตารางที่ 5.15	ผลสรุปของการตรวจสอบสมมติฐานของกรอบแนวคิดในการวิจัย

สารบัญรูป

		หน้า
รูปที่ 2.1	ความรู้เพื่อการสร้างธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ	16
รูปที่ 3.1	องค์ประกอบความรู้เพื่อสร้างธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ	27
รูปที่ 5.1	ค่าเฉลี่ยตัวแปรความรู้ที่สร้างธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ	43
รูปที่ 6.1	การประยุกต์วงจรความรู้ (SECI Cycle) เพื่อการถ่ายทอดประเด็นการสร้างธรรมาภิบาลของการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐอย่างต่อเนื่อง	54

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและแรงจูงใจในการศึกษา

ในปัจจุบันที่สภาพแวดล้อมในการดำเนินงานขององค์กรต่าง ๆ ต้องประสบกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นภาวะเศรษฐกิจโลกที่ผันผวน ภาวะค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้นจากภาวะราคาน้ำมัน และพลังงานต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้องค์กรต่าง ๆ ต้องติดตามการเปลี่ยนแปลงเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด และปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานเพื่อให้องค์กรอยู่รอด แนวทางสำคัญประการหนึ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพได้คือการลดค่าใช้จ่ายและใช้จ่ายเงินอย่างมีประสิทธิภาพ หลายองค์กรได้เลือกใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology: IT) มาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารงาน เพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน เทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทในการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานและบริหารจัดการขององค์กรต่างๆ โดยเฉพาะเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทต่อการดำเนินงาน องค์กรต่างๆได้พัฒนาเว็บไซต์และระบบใช้งานผ่านอินเทอร์เน็ตเพื่อเพิ่มช่องทางการติดต่อกับลูกค้าหรือผู้ซื้ออื่นให้สามารถเข้ามาค้นหาข้อมูลและทำการรายการผ่านอินเทอร์เน็ต ดังนั้นการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้จึงเป็นแนวทางที่ได้รับการยอมรับว่ามีประโยชน์และสร้างคุณค่าที่จะช่วยสนับสนุนกลยุทธ์ และช่วยให้บรรลุเป้าหมายที่องค์กรได้กำหนดไว้

การจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Procurement: E-Procurement) เป็นระบบหนึ่ง ที่องค์กรต่าง ๆ นำมาใช้โดยคาดหวังว่าจะสามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อจัดจ้างแบบเดิมได้ ช่วยลดระยะเวลาในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง สามารถลดค่าใช้จ่ายและเพิ่มรายได้เปรียบเชิงแข่งขัน (Competitive Advantage) ในปี 2542 รัฐบาลไทยได้พยายามผลักดันและส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ โดยมีความคาดหวังว่าการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐจะมีความโปร่งใสและสามารถจัดซื้อจัดจ้างในราคาที่เหมาะสม โครงการดังกล่าวคือการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ (E-Government Procurement: e-GP) ซึ่งเป็นโครงการหนึ่งในโครงการ E-Government ที่รัฐบาลจะปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐโดยมีกรมบัญชีกลางเป็นหน่วยงานประสานและขยายขอบเขตการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเป็น E-Auction โดยในปี 2545 รัฐบาลมีมติให้ทุกหน่วยงานของภาครัฐที่มีการจัดซื้อจัดจ้างที่มีมูลค่าตั้งแต่ 2 ล้านบาทขึ้นไปต้องทำการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (www.gprocurement.go.th)

อย่างไรก็ตาม การนำการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในระยะเริ่มต้น หน่วยงานของภาครัฐโดยส่วนใหญ่ยังไม่มีความรู้และไม่มีการเตรียมความพร้อม รวมถึงการปรับเปลี่ยนกระบวนการให้เหมาะสมเพื่อใช้ในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ที่สำคัญอย่างยิ่งคือภาครัฐไม่สามารถบรรลุเป้าหมายในการนำการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์มาใช้โดยเฉพาะการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสและการมีธรรมาภิบาลที่ดีส่งผลให้มีการทบทวนระเบียบว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ใหม่ในปี 2549 และ 2553 ตามลำดับ

เป็นที่ทราบกันว่า ยุทธศาสตร์สำคัญข้อหนึ่งของประเทศที่รัฐบาลได้กำหนดไว้คือ การให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นต่อการบริหารและนโยบายของภาครัฐ ประกอบกับการศึกษากรอบแนวคิดในการสร้างธรรมาภิบาลที่ดีในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ยังไม่มีการศึกษาในเชิงวิชาการอย่างเป็นระบบว่าประกอบด้วยแนวคิดที่สำคัญอะไรบ้าง จึงเป็นแรงจูงใจให้ผู้วิจัยต้องการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ในการพัฒนากรอบแนวคิดในการสร้างธรรมาภิบาลที่ดีในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ด้วยการประยุกต์แนวคิดการจัดการความรู้(Knowledge Management) ซึ่งความรู้ต่าง ๆ สามารถถูกถ่ายทอดให้ทราบถึงรายละเอียดการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ที่มี ธรรมาภิบาล

การจัดการความรู้ (Knowledge Management) เป็นกระบวนการที่ช่วยให้องค์กรค้นหาเลือกจัดการและถ่ายทอดเผยแพร่สารสนเทศเพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายและการดำเนินงานที่ดีขึ้น รวมถึงการแก้ไขและการปรับปรุงพฤติกรรมการทำงาน การบริหารงานและการสร้างผู้เชี่ยวชาญในระบบงานหนึ่งๆให้ดียิ่งขึ้น (พาณิช, 2007; Lai, 2005; Nonaka, 1994)ความรู้ในองค์กรสามารถแบ่งได้เป็น ความรู้ที่มีการบันทึกเป็นเอกสาร หรือจากสื่อต่าง ๆ (Explicit Knowledge) ซึ่งความรู้ในลักษณะนี้ สามารถแบ่งปันและกระจายให้ผู้ใช้ได้ง่าย เช่น เอกสารการดำเนินงาน รายงานการประชุม กฎ ระเบียบต่าง ๆ ดังนั้นการสร้างความรู้ในลักษณะนี้จะทำได้ไม่ยากนักในขณะที่ความรู้อีกประเภทหนึ่ง คือ Tacit Knowledge เป็นความรู้หรือประสบการณ์ที่สั่งสมในตัวบุคคล ความเชื่อและทัศนคติ (Edge, 2005; Grover and Davenport, 2001) ความรู้เหล่านี้จำเป็นต้องมีการเผยแพร่ถ่ายทอดให้เกิดขึ้นในองค์กร (Knowledge Transfer) เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนการปฏิบัติงานใหม่หรือพฤติกรรมใหม่หรือการสร้างนวัตกรรมใหม่ และท้ายที่สุดจะส่งผลต่อบรรลุเป้าหมายที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานต่างๆของภาครัฐ โดยเฉพาะเป้าหมายของการนำระบบการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ของรัฐบาลไทยที่ต้องการสร้างธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐให้มีความโปร่งใสมากขึ้นและสามารถลดการคอร์รัปชันให้น้อยลง

ดังนั้น การศึกษาในเรื่องนี้จะเป็นประโยชน์ต่อรัฐบาลและหน่วยงานราชการที่ต้องใช้การจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ว่ามีประเด็นความรู้ใดที่จำเป็นต้องคำนึงถึงเพื่อให้สามารถนำไปสู่การบริหารจัดการการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่โปร่งใสและใช้เงินอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- เพื่อศึกษาว่ารายละเอียดความรู้ที่มีบทบาทความสำคัญในการสร้างธรรมาภิบาลที่ดีของการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐว่ามีรายละเอียดความรู้ในด้าน Explicit และ Tacit ใดบ้าง
- เพื่อจัดกลุ่มองค์ประกอบของความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างธรรมาภิบาลที่ดีของการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ
- เพื่อศึกษาองค์ประกอบความรู้ที่ส่งผลต่อการสร้างธรรมาภิบาลที่ดีของการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ
- เพื่อพัฒนาโมเดลองค์ประกอบของการจัดการความรู้เพื่อสร้างธรรมาภิบาลที่ดีของการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- ทราบถึงรายละเอียดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างธรรมาภิบาลของการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ
- ทราบถึงกลุ่มองค์ประกอบของความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างธรรมาภิบาลของการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐและส่งผลต่อการสร้างธรรมาภิบาลที่ดี
- กรอบแนวคิดการจัดการความรู้ที่สร้างธรรมาภิบาลของการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ (Knowledge Management of Thai Good Governance Government E-Procurement Framework)
- เป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานภาครัฐที่ต้องใช้การจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ว่าควรคำนึงถึงองค์ประกอบใดบ้างที่จะทำให้การจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์บรรลุเป้าหมายด้านการสร้างธรรมาภิบาลที่ดี
- ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการระบบการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐให้มีธรรมาภิบาลมากขึ้น

1.4 ขอบเขตในการวิจัย

งานวิจัยนี้มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

- การเก็บข้อมูลจะทำการสัมภาษณ์บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้ระบบการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานภาครัฐเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล เช่น นนทบุรี ปทุมธานี โดยผู้วิจัยจะเลือกผู้ให้ข้อมูลจากทุกกระทรวง และจากผู้ที่มีความรู้ประสบการณ์ในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐด้วยวิธีการประมูลออนไลน์ทั้งในระดับปฏิบัติการและระดับบริหารของหน่วยงานภาครัฐ

1.5 คำนิยามศัพท์

ความหมายของศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐและคำศัพท์อื่นๆ ที่ใช้ในงานวิจัย เป็นดังนี้

- การจัดการความรู้ในบริบทของการศึกษานี้ หมายถึง การรวบรวมความรู้จากผู้ที่มีความรู้ประสบการณ์ในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐด้วยวิธีการประมูลออนไลน์ โดยรวบรวมความรู้ที่เป็น Explicit และความรู้ด้าน Implicit จากประสบการณ์ของผู้ที่ใช้การจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ
- การจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐหมายถึง การจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐด้วยวิธีการประมูลออนไลน์(E-Auction) เป็นระบบที่อำนวยความสะดวกในด้านการประมูลซื้อให้ได้ในราคาต่ำสุด(Reverse Auction)ผ่านระบบการประมูลผ่านอินเทอร์เน็ตของผู้ให้บริการตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์ ที่จะเป็นผู้จัดการประมูลและแนะนำผู้ซื้อในการจัดซื้อจัดจ้าง
- การสร้างธรรมาภิบาลที่ดี หมายถึงการบริหารงานที่เกิดความคุ้มค่า เกิดประโยชน์สูงสุด โปร่งใส ตรวจสอบได้

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ในบทนี้จะกล่าวถึงความเป็นมาของการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ นำเสนอ งานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวข้องกับการจัดการความรู้ การสร้างธรรมาภิบาลที่ดี เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเบื้องต้นเกี่ยวกับการสร้างธรรมาภิบาลที่ดีในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐของการศึกษา

2.1 ความเป็นมาของการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ

โดยทั่วไป การจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Procurement: e-Procurement) หมายถึง ระบบสารสนเทศที่สนับสนุนการจัดซื้อสินค้าหรือบริการจากผู้ขายผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต โดยผู้ขายอาจตรวจสอบ ข้อกำหนดของสินค้าและบริการ ตลอดจนเงื่อนไขต่าง ๆ ที่จะต้องดำเนินการได้ทางอินเทอร์เน็ต และสามารถส่งข้อเสนอให้ผู้จัดซื้อพิจารณาว่าจะเลือกผู้ขายรายใดด้วยราคาที่ต่ำสุดหรือเหมาะสมตามคุณลักษณะของสินค้าหรือบริการที่ได้กำหนดไว้ บางครั้งเรียกว่า Reverse Auction (Wu et al., 2007)

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545-2549 ที่รัฐบาลไทย ต้องการที่จะพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยเน้นเรื่อง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อช่วยสนับสนุนกระบวนการทำงานของภาครัฐ ให้มีความรวดเร็ว โปร่งใส และมีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ.2545 ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีมีมติให้หน่วยงานของรัฐทุกแห่ง เริ่มดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-Procurement) โดยเริ่มทดลองจากการประมูลออนไลน์ (E-Auction หรือ Online Auction) เป็นอันดับแรก และเมื่อวันที่ 12 ตุลาคม พ.ศ. 2545 คณะรัฐมนตรีได้ส่งหนังสือด่วนที่สุดให้กับกระทรวง ทบวง กรม เริ่มดำเนินการจัดซื้อพัสดุและครุภัณฑ์ในรูปแบบการประมูลผ่านอิเล็กทรอนิกส์ ผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตอย่างน้อย 1 รายการ ภายในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2545

อย่างไรก็ตาม การจัดซื้อจัดจ้างผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ด้วยวิธีการประมูลออนไลน์ เป็นเพียงโครงการนำร่องเนื่องจากติดขัดเรื่องของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุและครุภัณฑ์ภาครัฐ โดยรัฐบาลอนุโลมให้ยกเว้นการใช้กฎระเบียบดังกล่าวในช่วงนำร่อง ขณะเดียวกันได้เปลี่ยนแปลงผู้รับผิดชอบด้านระเบียบพัสดุของราชการใหม่ จากเดิมที่เป็นสำนักนายกรัฐมนตรีเป็นกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง ซึ่งมีหน่วยงานอย่างศูนย์เทคโนโลยี

อิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (NECTEC) เป็นผู้ช่วยเหลือด้านการให้คำปรึกษาและ
กำลังคน

จนกระทั่งวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2549 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการ
อิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549 ได้ถูกนำมาบังคับใช้ กับระบบการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ โดยมี
เป้าหมายให้การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐมีความโปร่งใส มีการแข่งขันกันอย่างเป็นธรรม ประหยัด คุ่มค่า
มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และความรับผิดชอบต่อผลสำเร็จของงานเป็นประโยชน์ต่อทาง
ราชการ โดยมีกรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลังทำหน้าที่ดูแลการบริหารงานด้านพัสดุ พัฒนาและ
ปรับปรุงกฎระเบียบ และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง และมีคณะกรรมการว่าด้วยการ
พัสดุด้วยวิธีการอิเล็กทรอนิกส์ (กวพ.อ) คอยกำกับดูแลในเชิงนโยบาย

ต่อมาเมื่อเดือนมิถุนายน 2552 สำนักมาตรฐานการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ กรมบัญชีกลาง ได้
พัฒนาโครงการคู่มือการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Government
Procurement System หรือ E-GP) โดยปรับปรุงกลไกและวิธีการบริหารพัสดุภาครัฐเพื่อแก้ปัญหา
และอุปสรรคการรั่วไหลจากการทุจริตที่รัฐต้องจ่ายค่าสินค้า และค่าบริการในราคาสูง รวมถึงผู้ว่า
จ้างที่ทำงานหรือมีปัญหา

การพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ได้ถูกพัฒนาไปสู่ก้าวใหม่โดย
มติคณะรัฐมนตรีในการประชุมเมื่อวันที่ 7 เมษายน 2553 ได้อนุมัติการพัฒนาการจัดซื้อจัดจ้าง
ภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์เป็น 3 ระยะ ตามที่กระทรวงการคลังเสนอ ดังนี้

[www.gprocurement.go.th]

- ระยะที่ 1 พัฒนาระบบศูนย์ข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์
(Electronic Procurement Information Center : EPIC) เพื่อให้ผู้บริหารและหน่วย
งานภาครัฐสามารถติดตามสถานะหรือความคืบหน้าของการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ
ได้ในลักษณะออนไลน์ ซึ่งหากหน่วยงานภาครัฐจัดซื้อจัดจ้างได้เร็วก็จะสามารถ
เบิกจ่ายเงินให้เป็นไปตามแผนการใช้จ่ายเงินของรัฐบาล ระบบงานในระยะนี้
ครอบคลุมถึงการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีสอบราคา ประกวดราคา และการประกวด
ราคาด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์ ระบบนี้มีขอบเขตของงานที่พัฒนา ดังนี้

- ระบบลงทะเบียน (Registration Management Center) ประกอบด้วย 3
ระบบงานย่อย ได้แก่ ระบบลงทะเบียนหน่วยจัดซื้อภาครัฐ ระบบลงทะเบียนผู้ค้า
กับภาครัฐ ระบบลงทะเบียนผู้สนใจทั่วไป

- ระบบปฏิบัติงานด้านการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (Operation System) เป็นระบบปฏิบัติงานของหน่วยจัดซื้อภาครัฐ ซึ่งระบบนี้ได้พัฒนาการปฏิบัติงานจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ในส่วนของการสอบราคา การประกวดราคา และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุดังกล่าวด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549 โดยครอบคลุมขั้นตอน เช่น การจัดทำร่างขอบเขตโดยละเอียดของงาน (TOR) จัดทำประกาศและเอกสารการจัดซื้อจัดจ้าง การยื่นซองข้อเสนอ การพิจารณาผลและจัดทำประกาศผู้ชนะเป็นต้น

- ระบบเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้าง (Information Disclosure Center) เป็นระบบการเปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง ให้กับผู้สนใจ โดยทั่วไปได้ค้นหาผ่านทางเว็บไซต์ www.gprocurement.go.th เช่น การรับฟังความเห็นร่าง TOR ประกาศจัดซื้อจัดจ้าง ประกาศผลการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐ ข้อมูลด้านกฎ/ระเบียบ และบัญชีรายชื่อผู้ทำงาน เป็นต้น

- ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (Management Information System) เป็นระบบรายงานและสถิติการจัดซื้อ จัดจ้าง โดยสามารถดูรายงานการจัดซื้อจัดจ้างได้ตามมิติต่าง ๆ เช่น รายหน่วยงาน รายจังหวัด รายเดือน และรายวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง เป็นต้น เพื่อให้ผู้บริหารสามารถนำข้อมูลไปใช้วิเคราะห์ วางแผน และประกอบการตัดสินใจจัดซื้อจัดจ้าง และเพื่อให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบสามารถตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างได้ ด้วย

- ระบบ Help Desk เป็นระบบที่พัฒนาขึ้นเพื่อรองรับการถาม-ตอบปัญหา ที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง ทั้งในส่วนของระเบียบว่าด้วยการพัสดุ และการปฏิบัติงานในระบบ e-GP โดยจะมีการจัดเก็บคำถาม-คำตอบอย่างเป็นหมวดหมู่ ในลักษณะของฐานข้อมูล เพื่อสะดวกต่อการเรียกใช้ของเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องและการประมวลคำถาม-คำตอบ เพื่อมาจัดทำ Frequently Asked Questions (FAQ) ต่อไป

รัฐบาลได้ให้หน่วยงานต่าง ๆ ปฏิบัติงานในระบบระยะที่ 1 ตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน 2553 เป็นต้นไป โดยกรมบัญชีกลางจัดฝึกอบรม จัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน และจัดทำสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบของแผ่นดีวีดี เพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้กับผู้เกี่ยวข้องต่อไป

- ระยะที่ 2 พัฒนาระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) เพิ่มเติมเพื่อรวบรวมการจัดซื้อจัดจ้างให้ครบถ้วนทุกวิธีตามที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กำหนดไว้ การเชื่อมโยงข้อมูลกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ระบบ GFMIS ธนาคารพาณิชย์ในส่วนของการค้าประกัน ศูนย์ข้อมูลที่ปรึกษาไทย รวมถึงระบบบริหารสัญญาและการคำนวณค่าปรับ เป็นต้น ขณะนี้ได้ดำเนินการประกาศประกวดราคาซื้อด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์แล้ว ซึ่งคาดว่าจะสามารถนำระบบมาใช้งานได้ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2554
- ระยะที่ 3 e-Marketplace เป็นการพัฒนาเพื่อเป็น ตลาดกลางซื้อขายสินค้าและบริการภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-Marketplace) โดยเป็นสื่อกลางในการซื้อ-ขายสินค้าและบริการภาครัฐ ระหว่างผู้ซื้อ (Buyer) และผู้ค้า (Supplier) ซึ่งจัดเป็นลักษณะของตลาดกลางแบบ B2G คือ ตลาดกลางสินค้าระหว่างธุรกิจร้านค้า (Business) กับหน่วยงานภาครัฐ (Government) ซึ่งคาดว่าจะสามารถนำระบบมาใช้งานได้ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2555

2.2 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 การจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Procurement)

การจัดซื้อจัดจ้างประกอบด้วยกระบวนการต่างๆ ที่ซับซ้อนที่ต้องใช้ทรัพยากรและเวลามาก เริ่มตั้งแต่ความต้องการจัดซื้อ การกำหนดคุณลักษณะของสินค้าและ/หรือบริการ การประกาศเชิญชวนผู้สนใจมาเสนอราคาหรือ ประมูล การพิจารณาและตกลงราคา การประกาศผู้ที่ได้รับคัดเลือก การส่งสินค้าและให้บริการ การตรวจรับ และการชำระเงิน

การจัดซื้ออาจจะเป็นการจัดซื้อจัดจ้างโดยตรง (Direct Procurement) ซึ่งเป็นการจัดซื้อวัตถุดิบเพื่อใช้ในการผลิตหรือซื้อสินค้าสำเร็จรูป การจัดซื้ออีกรูปแบบหนึ่งคือ การจัดซื้อจัดจ้างทางอ้อม (Indirect Procurement) เป็นการจัดซื้อจัดจ้างอื่นที่ไม่ใช่ในการซื้อวัตถุดิบเพื่อใช้ในการผลิตหรือซื้อสินค้าสำเร็จรูป แต่เป็นในรูปแบบการบำรุงรักษา การซ่อมแซม และการดำเนินงานอื่นๆ (Maintenance Repair and Operation: MRO) ซึ่งปริมาณและมูลค่าการจัดซื้อจัดจ้างทางอ้อมจะน้อยกว่าการจัดซื้อจัดจ้างโดยตรง (Bartezzaghi and Ronchi, 2004)

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้เปลี่ยนแปลงการบริหารงานขององค์กรต่างๆ โดยเฉพาะการทำรายการทางการค้าผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต (Electronic Business) เทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทในการลดขั้นตอนและทำให้การจัดซื้อจัดจ้างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ระบบดังกล่าวเรียกว่า การจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Procurement: E-Procurement) การจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์เป็นระบบสารสนเทศที่ใช้ในการซื้อสินค้าหรือบริการระหว่างองค์กร (Business to Business Purchase) จุดประสงค์เบื้องต้นของการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์เป็นระบบที่สนับสนุนการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ประกอบด้วยระบบแหล่งสินค้าและบริการอิเล็กทรอนิกส์ (E-Sourcing) ระบบประกาศการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (E-tendering) ระบบการประมูลอิเล็กทรอนิกส์ (E-reverse Auction) และระบบสารสนเทศการจัดซื้ออิเล็กทรอนิกส์ (E-Informing) (Wu, 2007) ความก้าวหน้าถัดมาของการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์เป็นความร่วมมือระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายในการบริหารจัดการสินค้าคงคลัง และการวางแผนการผลิต (E-Collaboration) (Chopra et al., 2001)

Rai et al. (2006) ได้ให้คำจำกัดความของนวัตกรรมการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ที่สนับสนุนการจัดซื้อจัดจ้าง 4 ขั้นตอนหลัก ดังนี้

ขั้นตอนหลักของการจัดซื้อจัดจ้าง	ระบบการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์
การเลือกผู้ขายสินค้าหรือให้บริการ (Supplier selection)	การประมูลการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic reverse auction)
ข้อมูลการสั่งซื้อ (Information for Order Placement)	การจัดการแคตตาล็อกอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Catalog Management)
การจัดส่ง (Order fulfillment)	การจัดส่งอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Order Fulfillment)
การชำระเงิน (Payment)	การชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Payment System)

การจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ได้ถูกนำมาใช้ในภาครัฐ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐบาล ที่มักมีประเด็นคำถามเรื่องความโปร่งใสและการทุจริต คอรัปชั่น ในประเทศไทย รัฐบาลได้ให้ทุกหน่วยงานของภาครัฐทำการจัดซื้อผ่านการประมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยผ่านตัวกลางอิเล็กทรอนิกส์ โดยใช้ช่องทางอินเทอร์เน็ตในการการจัดซื้อจัดจ้าง ดังนั้น การจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ในงานวิจัยนี้ หมายถึง การจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ ด้วยวิธีการประมูลออนไลน์ (E-Auction) เป็นระบบที่อำนวยความสะดวกในด้านการประมูลซื้อให้ได้ในราคาต่ำสุด (Reverse Auction) ผ่านระบบการประมูลผ่านอินเทอร์เน็ตของผู้ให้บริการตลาด

กลางอิเล็กทรอนิกส์ ที่จะเป็นผู้จัดการประมูลและแนะนำผู้ซื้อในการจัดซื้อจัดจ้าง
(<http://www.gprocurement.go.th>)

2.2.2 การจัดการความรู้ (Knowledge management)

สืบเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ต ส่งผลให้องค์กรต่างๆ เล็งเห็นถึงความสามารถของเทคโนโลยีสารสนเทศที่ช่วยให้องค์กรบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะการลดต้นทุนและเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ประโยชน์ที่เห็นได้เด่นชัดคือ คุณค่าที่เกิดจากการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการจัดการหรือแบ่งปันความรู้ (Knowledge) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า เป็นสินทรัพย์ที่สร้างคุณประโยชน์ต่อองค์กรอย่างมาก ความรู้เกิดจากการนำข้อมูลและสารสนเทศมารวบรวมและสร้างความรู้ งานวิจัยในอดีตได้พบว่าการจัดการความรู้ (Knowledge Management) อย่างมีประสิทธิภาพสามารถช่วยองค์กรสะสมความรู้พื้นฐาน ปรับปรุงกระบวนการทำงานของพนักงาน และองค์กร รวมถึงช่วยในการตัดสินใจและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน (Darroch, 2005; Fullan, 2001; McAdam and Peid, 2001)

การจัดการความรู้ (Knowledge Management) เป็นกระบวนการที่ช่วยให้องค์กรค้นหา เลือก จัดการและถ่ายทอดเผยแพร่สารสนเทศเพื่อใช้ในการกำหนดนโยบายและการดำเนินงานที่ดีขึ้น รวมถึงการแก้ไขและการปรับปรุงพฤติกรรมปฏิบัติงาน การบริหารงานและการสร้างผู้เชี่ยวชาญในระบบงานหนึ่งๆ ให้ดีขึ้น (พาณิช, 2007; Gupta et al., 2000; Horwitch and Armacost, 2002; Lai, 2005; Nonaka, 1994)

Nonaka (1994) ได้แบ่งความรู้ในองค์กรเป็น ความรู้ที่มีการบันทึกไว้อย่างเป็นทางการ เป็นเอกสาร หรือรูปแบบของสื่อต่าง ๆ (Explicit Knowledge) ซึ่งความรู้ในลักษณะนี้ สามารถเข้าถึงและแบ่งปันหรือกระจายให้บุคคลต่าง ๆ ได้ง่าย เช่น เอกสารการดำเนินงาน รายงานการประชุม กฎ ระเบียบต่าง ๆ ดังนั้นการสร้างความรู้ในลักษณะนี้จะทำได้ไม่ยากนัก ในขณะที่ความรู้อีกประเภทหนึ่ง คือ Tacit Knowledge เป็นความรู้ ความคิด ความเชื่อ และประสบการณ์ที่มีในบุคคลหนึ่ง และบางครั้งอาจจะยากที่จะได้มาซึ่งความรู้เหล่านี้ (Alavi and Leidner, 2001; Edge, 2005; Grover and Davenport, 2001; Satyadas et al., 2001)

ความรู้ที่อยู่ในแต่ละบุคคลมีลักษณะเฉพาะและเมื่อถูกถ่ายทอดไปยังผู้อื่น จะทำให้เกิดประโยชน์องค์กร ด้วยความที่ Tacit Knowledge ฝังลึกในตัวบุคคล จึงเป็นเรื่องยากที่ความรู้เหล่านั้นจะถูกถ่ายทอดอย่างเป็นระบบ ความรู้ในลักษณะนี้แบ่งเป็นสองมิติ มิติแรกเป็นมิติด้านเทคโนโลยี (Technical dimension) ซึ่งเกี่ยวข้องกับความรู้ความเชี่ยวชาญด้านเทคนิคต่างๆ อีกมิติหนึ่งเป็นด้าน

กระบวนการความคิด (Cognitive dimension) ที่อาจเกิดจากความเชื่อ ความคิด ค่านิยม พรสวรรค์ ประสบการณ์ที่อยู่ในแต่ละบุคคล (Berman et al., 2002; Koskinen et al., 2003; Nonaka and Konno, 1998) Tacit Knowledge จะทำให้บุคคลต่างๆแสดงพฤติกรรมออกมาแตกต่างกัน จึงเป็นเรื่องที่องค์กรต่างๆพยายามให้มีการถ่ายทอดความรู้ประเภทนี้ออกมา

ดังนั้น การจัดการความรู้เพื่อให้มีการถ่ายทอดความรู้ที่เป็น Tacit Knowledge ออกมา สามารถเริ่มจากกระบวนการการสร้างความรู้ (Knowledge Creation) ซึ่งเป็นการรวบรวมข้อมูลและสารสนเทศจากแหล่งต่างๆที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้ที่มีคุณค่าที่สุดด้วยวิธีการพูดคุย สื่อสาร ถ่ายทอดจากแต่ละบุคคล ซึ่งจำเป็นต้องมีกระบวนการที่ช่วยในการกำหนดความรู้เบื้องต้น ออกมา (Nonaka and Takeuchi, 1992) ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อสร้างความรู้เพื่อการพัฒนาองค์กร การสร้างคุณค่าและนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์แก่องค์กร (Alwis and Hartmann, 2008)

2.2.3 ธรรมาภิบาล (Good Governance)

ธรรมาภิบาลได้ถูกกล่าวถึงครั้งแรกโดยธนาคารโลกปี 1989 ต่อมาองค์กรที่ให้ความสนใจในการผลักดันแนวคิดนี้ คือ UNDP (United Nation Development Program) โดยมีเป้าหมายเพื่อผลักดันการพัฒนามนุษย์อย่างยั่งยืนในประเทศกำลังพัฒนาทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ และการบริหาร ภาครัฐ ธรรมาภิบาลที่ดี หมายถึง กระบวนการและโครงสร้างที่ทำให้มีการบริหารกิจการที่ดี (UNDP, 2009)

ในภาคราชการ การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้เพื่อให้มีการบริหารการเมืองที่ดี หลักธรรมาภิบาลในการบริหารภาครัฐ หมายถึง การบริหารของภาครัฐที่มุ่งความดีงาม สงบสุข และเกิดประโยชน์สูงสุด แก่รัฐ ประชาชนสังคมอย่างทั่วถึงและยุติธรรม

คุณลักษณะโดยทั่วไปของธรรมาภิบาลที่ดี ประกอบด้วย 7 ประการ คือ

1. **หลักการโปร่งใส (Transparent)** คือ การทำให้สังคมหนึ่ง ๆ เป็นสังคมที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา และสามารถตรวจสอบความถูกต้องได้โดยการปรับปรุงระบบและกลไกการทำงานขององค์กรให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารหรือเปิดให้ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก ตลอดจนมีระบบหรือกระบวนการตรวจสอบและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะเป็นการสร้างควมไว้วางใจซึ่งกันและกัน และช่วยให้การทำงานขององค์กรปลอดจากการทุจริตคอร์รัปชัน

2. หลักความมีส่วนร่วม (Participatory) คือ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้ และร่วมเสนอความเห็นในการตัดสินใจสำคัญ ๆ ของสังคม โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วม ได้แก่ การแจ้งความเห็น การไต่สวน สาธารณะ การประชาพิจารณ์การแสดงประชามติ หรืออื่น ๆ และจัดการผูกขาดทั้งโดยภาครัฐหรือโดยภาคธุรกิจเอกชน ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสามัคคีและความร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน

3. หลักความรับผิดชอบ (Responsibility) คือ ผู้บริหารตลอดจนผู้ที่ปฏิบัติงานภายในองค์กรต้องตั้งใจปฏิบัติภารกิจตามหน้าที่อย่างดียิ่ง โดยมุ่งให้บริการแก่ผู้มารับบริการ เพื่ออำนวยความสะดวกต่าง ๆ มีความรับผิดชอบต่อความบกพร่องในหน้าที่การงานที่ตนรับผิดชอบอยู่ และพร้อมที่จะปรับปรุงแก้ไขได้ทันทั่วทั้ง

4. หลักนิติธรรม (Rule of Law) คือ การตรากฎหมาย กฎ ระเบียบข้อบังคับและกติกาดังต่าง ๆ ให้ทันสมัย และเป็นธรรม ตลอดจนเป็นที่ยอมรับของสังคมและสมาชิก โดยมีการยินยอมพร้อมใจและถือปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม กล่าวโดยสรุป คือ สถาปนาการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่กระทำกันตามอำเภอใจหรืออำนาจของบุคคล

5. หลักความคุ้มค่า (Effectiveness and Efficiency) คือ ผู้บริหารต้องตระหนักว่ามีทรัพยากรค่อนข้างจำกัด ดังนั้นในการบริหารจัดการจำเป็นจะต้องยึดหลักความประหยัดและความคุ้มค่า ซึ่งจำเป็นจะต้องตั้งจุดมุ่งหมายไปที่ผู้รับบริการหรือประชาชนโดยส่วนรวม

6. หลักความเสมอภาค (Equity) คือ ทุกคนไม่ว่าชายหรือหญิง คนรวย หรือคนจนมีโอกาสที่เสมอภาคกันที่จะได้รับโอกาสและพัฒนาตนเองให้มีชีวิตที่ดีขึ้น

7. หลักการรับผิดชอบต่อสิ่งที่กระทำ (Accountability) คือ ผู้ที่มีอำนาจตัดสินใจไม่ว่าจะเป็นบุคคลากรในภาครัฐ เอกชน หรือสังคม เป็นผู้ที่พร้อมที่จะรับผิดชอบต่อสังคมและผู้เกี่ยวข้อง

ในยุคดิจิทัลที่รัฐบาลได้นำเทคโนโลยีสารสนเทศรวบรวมช่องทางการอินเทอร์เน็ตมาเป็นช่องทางการให้บริการแก่ประชาชน ติดต่อสื่อสารกับประชาชน และองค์กรต่าง ๆ ทำให้มีการพัฒนาธรรมาภิบาลเป็นธรรมาภิบาลอิเล็กทรอนิกส์ (E-Governance) ความหมายของธรรมาภิบาลอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการติดต่อสื่อสาร โดยการสร้างประชาธิปไตย ในการสนับสนุนเศรษฐกิจ และการให้บริการที่ยุติธรรมและมีประสิทธิภาพให้มากที่สุด (Bedi et al., 2001; Holmes, 2001; Saxena, 2005)

การบริหารที่มีธรรมาภิบาลอิเล็กทรอนิกส์อาจมุ่งเน้นตามเป้าหมายที่ต้องการ เช่น เน้นที่เป้าหมาย (Purpose – Centric) มุ่งที่ลูกค้าหรือผู้ให้บริการ (Customer centric) มุ่งที่กระบวนการ (Process Oriented) หรือ โครงสร้าง (Structure Supported) (Emerson and Harvey, 1996)

นอกจากนี้ e-Governance ที่ดีของภาครัฐเกิดจากการมีประสิทธิภาพ และบรรลุประสิทธิผลที่ได้กำหนดไว้ การพร้อมให้บริการประชาชนได้ทุกเมื่อ การเปิดกว้างและเน้นเรื่องประชาธิปไตย ภายใต้หลักนิติธรรมที่กำหนดไว้ รวมถึงการผลักดันนโยบายต่าง ๆ (ADB, 2004)

อย่างไรก็ตาม วิจัยจากบางประเทศ อาทิเช่น ประเทศอินเดีย พบว่า อิเล็กทรอนิกส์ ความมุ่งเน้นที่ประสิทธิผล ไม่เพียงแต่ที่จะมุ่งเน้นด้านประสิทธิภาพเท่านั้น (Saxena, 2005)

สำหรับในประเทศไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับปี 2540 ได้บรรจุธรรมาภิบาลไว้เป็นแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐในการบริหารที่ดี มีความยุติธรรมทั้งเพื่อรัฐและประชาชน โดยมีลักษณะดังนี้

การบริหารราชการที่ดี ควรจะมีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ

- มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
- มีความโปร่งใส – ไม่มีคอร์รัปชันหรือผลประโยชน์ทับซ้อน
- มีความยุติธรรมอย่างทั่วถึง
- ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างทั่วถึง

ประชาชน ประกอบด้วยประชาชนทุกชั้น ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม คือ

- คนรวย - คนชั้นกลาง – คนจน
- ฝ่ายบริหาร – พนักงาน – คนงาน
- คณะรัฐมนตรี – นักการเมือง – สมาชิกพรรคการเมือง
- คนในพุทธศาสนา – มุสลิม – คริสต์ – ฮินดู – อื่น ๆ
- คนในเมือง – ชนบท – ชนกลุ่มน้อย

รัฐ ประกอบด้วย หน่วยงานต่าง ๆ คือ

- รัฐบาล – สถาผู้แทนราษฎร – วุฒิสภา – องค์การอิสระ
- องค์การบริหารส่วนกลาง – ส่วนภูมิภาค – องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น

- รัฐวิสาหกิจ – หน่วยงานรัฐวิสาหกิจแปรรูป – ภาคเอกชน
- ผู้ซื้อ – ผู้บริโภค – ประชาชน

สำหรับงานวิจัยนี้ ซึ่งมีบริบทของการศึกษาในเรื่องระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ของภาครัฐ ด้วยวิธีการประมวลออนไลน์นั้น ขอบเขตความหมายของธรรมาภิบาลที่ดี เป็นลักษณะของการทำรายการค้า และหรือบริการระหว่างภาครัฐและภาคธุรกิจ (Government to Business: G2B) จึงเกี่ยวข้อง ซึ่งเกี่ยวข้องกับการบริหารราชการที่ดี ดังนั้นความหมายของธรรมาภิบาลที่ดีของงานวิจัยนี้ จะเกี่ยวข้องกับความโปร่งใส การมีประสิทธิภาพและมีความยุติธรรมอย่างทั่วถึง

2.2.4 การจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐที่มีธรรมาภิบาล

การจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยการศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบที่ต้องการจัดการความรู้ อาทิ เช่น วัฒนธรรมองค์กร บุคลากร เทคโนโลยี เพื่อถ่ายทอดความรู้ที่มีอยู่ในองค์กรไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ (Casakic and Gelleri, 2005; Iqbal and Sea, 2008 Lin and Lee, 2005) นอกจากนี้ ทักษะของผู้บริหาร โดยเฉพาะประเด็นเรื่องการสร้างธรรมาภิบาลที่ดี (Ararat and Ugur, 2003; Pillay 2004; Thonsen, 2004) ประเด็นที่สำคัญคือ กระบวนการและขั้นตอนของระบบนั้นที่ได้กำหนดไว้เพื่อใช้ในการปฏิบัติมีบทความสำคัญที่จะช่วยสร้างธรรมาภิบาลที่ดี (Hung et al., 2005; Wong, 2005)

การศึกษาของ ADB (2004) พบว่า สิ่งที่ทำลายการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ คือ จุดอ่อน ในเรื่องการบริหารจัดการภาครัฐ และภาวะผู้นำของผู้บริหารในการผลักดันการจัดซื้อจัดจ้าง งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ (Rolvigo and Pachon, 2009) เปิดเผยว่า อำนาจการจัดการของผู้ที่เกี่ยวข้องมีผลต่อการใช้อำนาจไปในทางที่ถูกหรือผิด โดยเฉพาะโครงการที่มีผลประโยชน์มหาศาล นอกจากนี้ การแทรกแซงของภาคการเมืองก็ส่งผลกระทบต่อธรรมาภิบาลที่ดีในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ การศึกษาของ UNTAD (2009) พบว่า ประเทศกำลังพัฒนามีปัญหาเรื่องคอร์รัปชัน และธรรมาภิบาลที่ดีภาครัฐบาลที่เกิดจากการจัดซื้อจัดจ้าง Murray (2007) กล่าวถึงบทบาทของนักการเมืองที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างโดยเฉพาะบทบาทในการกำหนดนโยบายต่าง ๆ ซึ่งบางครั้งมีส่วนเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ต่าง ๆ โดยเฉพาะการมีบุคคลที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองมาร่วมในการจัดซื้อจัดจ้าง (Murray, 2009) นักวิจัยในอดีต (Le Grand, 2003) ได้กล่าวถึงบทบาทของนักการเมืองที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง ว่ามีบทบาทใน 4 ลักษณะ “Knave Knights Pawns และ Queens” Knave เป็นบทบาทที่นำไปสู่สิ่งที่ตนสนใจ Knight เป็นบทบาทที่ทำเหมือนไม่สนใจ แต่พยายามจะช่วยเหลือผู้อื่น Pawn เป็นบทบาทที่ถูกควบคุม หรือสั่งการ

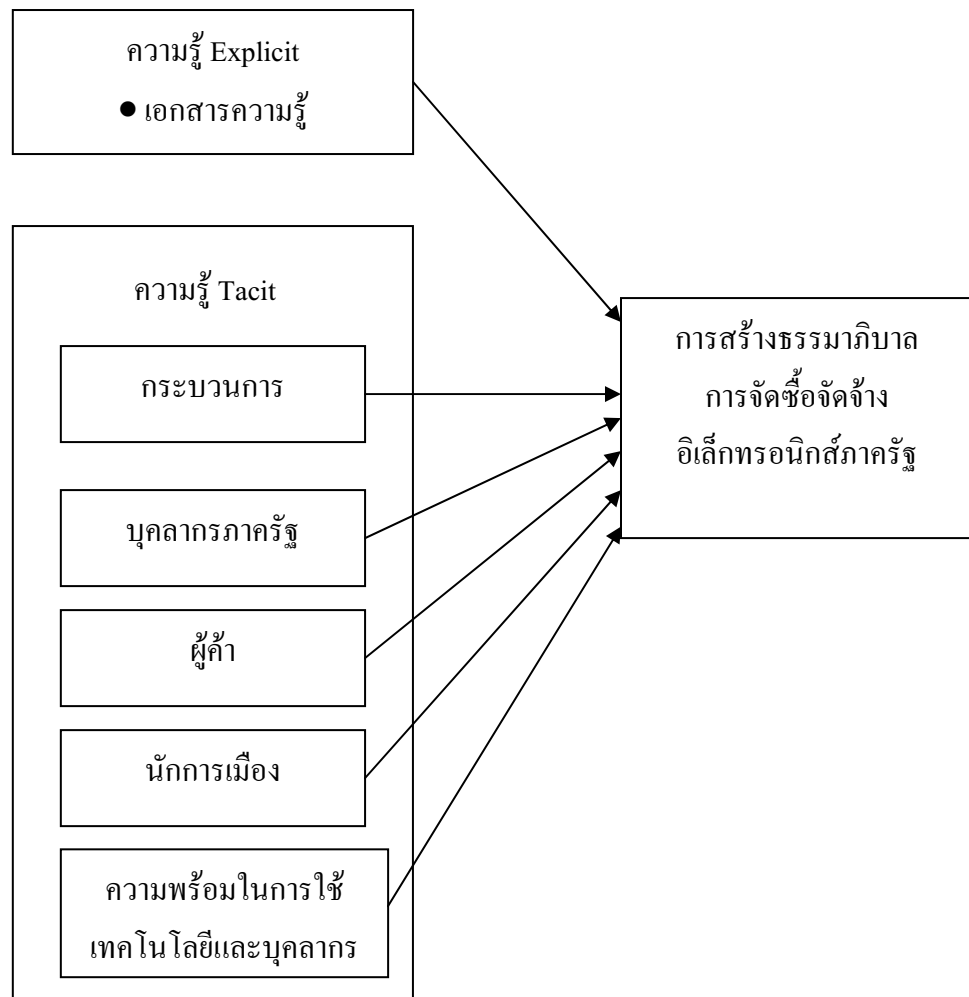
โดยผู้อื่น และ Queens คือ เป็นคนที่มีอำนาจมากที่สุด งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรัฐบาลอังกฤษในเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างก็ไม่ได้สะท้อนถึงบทบาทของนักการเมืองที่มักจะผลักดันในสิ่งที่ตนต้องการ

นอกจากนี้ ความสำเร็จของระบบการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ยังมีส่วนเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางด้านองค์กรเช่น ความพร้อมของบุคลากรในการใช้งาน (Personnel Knowledge) ความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Technology Readiness) (โรจนกิจอำนาจ, 2006; Rotchanakitumnuai, 2004, 2007)

องค์กรที่ใช้ระบบการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ส่วนใหญ่จะใช้บริการจากตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์หรือตัวกลางที่ให้บริการระบบการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (E-Marketplace Service Provider) ตัวกลางที่ให้บริการระบบการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ (Trust in E-Marketplace Service Provider) จึงมีความสำคัญอย่างมากที่จะทำให้ผู้ให้บริการไว้วางใจในตัวกลางที่ให้บริการระบบการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะในกรณีของการใช้บริการผ่านอินเทอร์เน็ต ความไว้วางใจในผู้ให้บริการรวมถึงระบบการซื้อขาย/ให้บริการผ่านช่องอินเทอร์เน็ตเป็นปัจจัยสำคัญมากที่จะทำให้ลูกค้าใช้บริการผ่านระบบดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพ (Crosby et. al., 1990; โรจนกิจอำนาจ, 2006)

นอกจากนี้ การจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐของไทยมีระเบียบต่าง ๆ ที่ภาครัฐให้หน่วยงานราชการถือปฏิบัติ โดยกระบวนการประมูลจะต้องทำผ่านรายชื่อผู้ให้บริการตลาดกลางที่กรมบัญชีกลางได้ระบุไว้ (<http://www.gprocurement.go.th>) รวมถึงข้อมูลอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ ซึ่งเป็นเอกสารที่เผยแพร่ทั่วไป

ดังนั้น ความรู้ในเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ จึงเป็นเรื่องที่ผู้วิจัยยึดถือข้อมูลวิจัยต่าง ๆ จากต่างประเทศ เอกสารของทางราชการไทย และการสัมภาษณ์ผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้ถ่ายทอดประเด็นรายละเอียดความรู้ เพื่อใช้ในการทำการสัมภาษณ์เจาะลึกเพื่อให้ผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐได้ถ่ายทอดความรู้ของแต่ละบุคคลออกมา โดยมีกรอบเบื้องต้นเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ ดังรูปที่ 2.1 ซึ่งจะนำเสนอรายละเอียดในบทที่ 3 และกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยต่อไป

รูปที่ 2.1: ความรู้เพื่อการสร้างธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ

บทที่ 3

วิจัยเชิงคุณภาพและกรอบแนวคิดในการวิจัย

ในบทนี้จะกล่าวถึงการทำวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อเจาะลึกความรู้ที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐจากหน่วยงานราชการ ทั้งนี้เพื่อรวบรวมความรู้จากผู้มีประสบการณ์ในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐเพื่อพัฒนากรอบแนวคิดในการงานวิจัยนี้

3.1 การวิจัยเชิงคุณภาพ

จากการทบทวนวิจัยในอดีตที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 จะเห็นว่าวิจัยส่วนใหญ่จะเป็นผลงานวิจัยของต่างประเทศ ซึ่งอาจมีวัฒนธรรมรวมถึงทัศนคติที่แตกต่างจากสังคมไทย เพื่อให้กรอบแนวคิดที่ได้พัฒนาขึ้นสำหรับงานวิจัยนี้ให้มีความเหมาะสม จึงได้ทำการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) จากผู้มีประสบการณ์ในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ เพื่อกำหนดประเด็นที่ทำให้เกิดธรรมชาติในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐทั้งที่เป็นความรู้แบบ Explicit และ Tacit

วิจัยในอดีตยืนยันว่าการทำวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เป็นแนวทางหนึ่งที่นิยมใช้ในการหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อกันหากรอบแนวคิดใหม่ หรือยืนยันกรอบแนวคิดใหม่ว่ามีรายละเอียดที่เกี่ยวข้องมีความเหมือนหรือความแตกต่างจากการศึกษาเดิมอะไรบ้าง (Healy and Perry, 2000; Malhotra et al., 1996; Maxwell, 1996) การวิจัยในเรื่องความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างธรรมชาติการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ ซึ่งยังไม่มีกรอบหรือยืนยันในรายละเอียดว่าการมีองค์ประกอบอะไรบ้าง โดยเฉพาะในสภาพแวดล้อมของการเมืองและสังคมไทยที่แตกต่างจากประเทศพัฒนาแล้ว

การวิจัยเชิงคุณภาพของงานวิจัยนี้ ได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) โดยการใช้คำถามที่เป็นกึ่งโครงสร้าง (Semi Structure) กล่าวคือ เป็นคำถามที่เป็นภาพกว้าง และอาจจะมีการตั้งคำถามย่อยในระหว่างการสัมภาษณ์เพิ่มเติม (ภาคผนวก 1)

การเลือกกลุ่มตัวอย่างได้เลือกจากพนักงานระดับปฏิบัติการ และระดับผู้บริหารกระทรวงของไทยที่เคยจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีประมูลออนไลน์ จำนวน 4 กระทรวงๆละ 2-3 คน จำนวน 10 ท่าน ผู้ให้สัมภาษณ์จากกระทรวงที่ใช้การจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐด้วยวิธีประมูลออนไลน์เป็น

ดังแสดงในตารางที่ 3.1 โดยข้อมูลจากการสัมภาษณ์ได้ถูกรวบรวมเป็นความรู้แยกเป็น Explicit และ Tacit ซึ่งใช้วิธีการสรุปผลการสัมภาษณ์โดยการพิจารณาจากเนื้อหาและประเด็นการให้สัมภาษณ์ที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวถึงและความถี่ที่มีการกล่าวถึง

ตารางที่ 3.1: ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

รายละเอียด	จำนวน
กระทรวง	4
ตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์	
ระดับชำนาญการ	4
เจ้าหน้าที่	6
ระยะเวลาการสัมภาษณ์ ประมาณ 1-1.5 ชั่วโมงต่อคน	

3.2 ผลการสัมภาษณ์

● บทบาทผู้บริหาร และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง

บทบาทผู้บริหาร และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นการสร้างธรรมาภิบาลที่ดี ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ถ่ายทอดประสบการณ์ว่า โดยทั่วไปหน่วยงานภาครัฐมีนโยบายที่เน้นความโปร่งใสที่มีการตีปายประชาสัมพันธ์ที่หน้ากลุ่มงานพัสดุว่า “เน้นโปร่งใส เป็นธรรม” สำหรับการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ที่โปร่งใสเกิดจากผู้บริหารที่ตระหนักถึงธรรมาภิบาลอย่างเด่นชัด ข้อความต่อไปนี้นำมาถ้อยถึงบทบาทของผู้บริหารในการผลักดันธรรมาภิบาล เช่น

“ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารต้องมีนโยบายโปร่งใส โดยเฉพาะการถ่ายทอดคุณลักษณะของสินค้า หรือบริการ ไม่ให้ลือคสเป็ก”

“ผู้บริหารต้องมีวิสัยทัศน์ด้านการสร้างธรรมาภิบาลไม่มีผลประโยชน์ส่วนตัวจากการจัดซื้อจัดจ้าง e-Acction”

นอกจากผู้บริหารในองค์กร บุคลากรอื่น ผู้รับผิดชอบในการจัดซื้อจัดจ้างก็มีบทบาทเช่นเดียวกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการรักษาผลประโยชน์ของหน่วยงานหรือไม่ร่วมมือกับผู้ขาย หรือผู้เข้าประมูล นักวิชาการพัสดุ ได้กล่าวข้อความที่น่าสนใจมาก ดังนี้

“บุคลากรภาครัฐต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุด ต้องไม่ร่วมมือกับผู้ขายเพื่อหาประโยชน์จากการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ”

● ขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้าง

นักวิชาการพัฒนากฎหมายการท่านหนึ่งได้กล่าวถึงความสำเร็จของการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐว่า “กระบวนการ” มีบทบาทสำคัญมาก ในเริ่มแรกของการใช้งานรู้สึกไม่ค่อยชัดเจนในการปฏิบัติ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี 2549 ก็ถือเป็นแนวปฏิบัติรวมถึงหนังสือเวียนต่าง ๆ ที่เป็นเอกสารก็ให้ความรู้ได้ระดับหนึ่ง แต่จากประสบการณ์ ขั้นตอนต่าง ๆ มีอีกมาก โดยเฉพาะการกำหนดคุณลักษณะของสินค้าการจัดลำดับความสำคัญ ความต้องการในการจัดซื้อสินค้าหรือใช้บริการ

ผู้ให้สัมภาษณ์อีกท่านหนึ่งได้กล่าวว่า ในบางครั้งการกำหนดจะจัดซื้อแบบไหนก็มีผลต่อการสร้างธรรมาภิบาลที่ดี เพราะในที่สุดอาจจัดซื้อด้วยวิธีพิเศษ โดยไม่มีการประมูล ดังข้อความที่ได้กล่าว ดังนี้

“ขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้าง คือ เป็นปัจจัยสำคัญ บางครั้ง การกำหนดวิธีในการจัดซื้อจัดจ้างต่างกัน ก็ให้ผลต่างกัน”

ที่สำคัญคือ ในช่วงเริ่มแรก ผู้ให้บริการตลาดกลางที่จะเข้ามาช่วยในประมูลยังไม่เข้าที่ ปัจจุบันกรมบัญชีกลางก็จะมีเอกสารเผยแพร่บนเว็บ เพื่อให้หน่วยงานราชการเลือกใช้บริการได้ ก็ถือว่าช่วยให้กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ด้วยวิธีประมูลมีประสิทธิภาพมากขึ้น

● บุคคลภายนอก : นักการเมือง ผู้เข้าประมูล

ประเด็นนี้ มีความคิดที่แตกต่าง ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่ง เห็นว่าภาคการเมืองไม่ค่อยมีผลเท่าไร ในขณะที่ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่ง กล่าวว่า ภาคการเมือง หรือนักการเมืองที่เข้ามาบริการในหน่วยงานของตนมีบทบาทสำคัญ ตามข้อความที่แสดงออกมา ดังนี้

“การเปลี่ยนรัฐบาลมีผลชัดเจนต่อการจัดซื้อจัดจ้างต้องมีการเปลี่ยนนโยบาย และปรับกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างตามนักการเมืองบางท่านมีผลประโยชน์เชิงธุรกิจที่เข้ามามีส่วนร่วมในการประมูลงาน การเลือกโครงการที่สำคัญ และเป็นประโยชน์ต่อตนเอง และผู้เกี่ยวข้องกับตน”

สิ่งที่น่าสนใจ คือ คณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างจะต้องมีองค์ประกอบของบุคคลที่ไม่มีผลประโยชน์ ซึ่งเป็นประเด็นความรู้ที่ผู้ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวถึง

ถึงแม้ว่าในส่วนของผู้เข้าร่วมประมูลบนเว็บของกรมบัญชีกลางจะมีรายชื่อผู้เข้าประมูลขายสินค้า หรือรับจ้างรายต่าง ๆ ที่มีผลงานที่ดี และไม่มีปัญหาในการจัดซื้อจัดจ้าง การประมูลอิเล็กทรอนิกส์ของภาครัฐก็ไม่สามารถลดการมีประโยชน์ร่วมกันของผู้เข้าประมูลได้ ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งกล่าวว่า

“วิธีการดูบนจอคอมพิวเตอร์ขณะมีการประมูล หากมีความนิ่งของราคา โดยไม่มีการเสนอราคา ถึงแม้ยังมีเวลาเหลืออยู่ และมีผู้เข้าร่วมประมูลหลายราย ก็อาจจะเป็นสัญญาณหนึ่งของการฮั้วกันได้”

ในวัฒนธรรมของราชการไทย การให้ผลตอบแทนหรือผลประโยชน์กับบุคลากรภาครัฐ หรือนักการเมืองเป็นเรื่องที่พบได้บ่อยครั้ง ผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งกล่าวเสริม

- การบังคับใช้กฎหมาย และตรวจสอบ

โดยทั่วไป สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) สามารถเข้ามาตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐได้ตลอดเวลา อาจจะมีการสุ่มตรวจเป็นโครงการ ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ถ่ายทอดประสบการณ์ว่า ปัจจุบันข้อมูลข่าวสารอิเล็กทรอนิกส์สามารถเก็บรวบรวมอย่างเป็นระบบ และใช้ในการตรวจสอบความเป็นมาได้ รัฐบาลได้กำหนดบทลงโทษของผู้ที่คอร์รัปชัน ซึ่งคิดว่าจะต้องบังคับใช้และลงโทษผู้ทำผิดอย่างจริงจัง

- เทคโนโลยี และบุคลากร

ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่กล่าวว่า ปัจจุบันไม่ค่อยมีปัญหามากนักที่จะมีผลต่อการสร้างธรรมาภิบาล เพราะสามารถตรวจสอบได้ และการประมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ผ่านผู้ให้บริการตลาดกลางอิเล็กทรอนิกส์ ความพร้อมด้านบุคลากรในการจัดซื้อจัดจ้างส่วนใหญ่ก็จะมีการฝึกอบรมด้านการพัสดุอยู่เป็นระยะ ๆ และการใช้มาระยะหนึ่งแล้ว

● เอกสารที่เผยแพร่

ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลจากประสบการณ์ว่า ปัจจุบันก็มีเอกสารการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ ด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นประโยชน์ รวมถึงเอกสารแนวทางแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำประกาศจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐที่สำคัญ ควรต้องมีเอกสารเปิดเผยผลการตรวจสอบที่ทุจริตให้สาธารณชนทราบโดยทั่วกัน

สำหรับผลจากการใช้ระบบการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ด้วยวิธีการประมูลให้การสร้างความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ผู้ให้สัมภาษณ์กล่าวสั้น ๆ ว่า คงลดการฮั้วของผู้ค้าได้ยาก ซึ่งก็เป็นสิ่งยืนยันจากแหล่งข้อมูลหลายแหล่ง แต่อาจจะทำให้องค์กรภาครัฐพยายามเพิ่มความโปร่งใสในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐมากขึ้น ส่วนความคุ้มค่านั้นอาจจะได้ราคาถูกแต่อาจมีคุณภาพไม่ดีมาก

ตารางที่ 3.2 แสดงประเด็นความรู้จากผลการสัมภาษณ์เจาะลึกที่เกี่ยวข้องกับการสร้างธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐด้วยวิธีการประมูลออนไลน์ ซึ่งความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีและบุคลากรไม่เกี่ยวข้องเนื่องจากการมีกรอบและการใช้มาระยะหนึ่งแล้ว

ตารางที่ 3.2 ประเด็นความรู้จากผลการสัมภาษณ์เจาะลึกที่เกี่ยวข้องกับการสร้างธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐด้วยวิธีการประมูลออนไลน์

ประเด็นความรู้	ทบทวนวรรณกรรม	ผลการสัมภาษณ์เจาะลึก
ความรู้ด้าน Explicit		
เอกสารทางราชการ	X	X
ความรู้ด้าน Tacit		
กระบวนการ	X	X
บุคลากรภาครัฐ	X	X
ผู้ค้า	X	X
นักการเมือง	X	X
ความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีและบุคลากร	X	-

X หมายถึง ประเด็นความรู้ที่เกี่ยวข้อง

สรุปความรู้ที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างธรรมาภิบาลที่ดีของการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐด้วยวิธีการประมูลออนไลน์ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์เจาะลึก เพื่อนำไปใช้ในการออกแบบสอบถาม ดังนี้

ความรู้ด้านเอกสาร (Knowledge Explicit)

1. เอกสารการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549 ช่วยสร้างธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ
2. เอกสารแนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำประกาศจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐที่เผยแพร่บนเว็บไซต์
3. เอกสารเปิดเผยผลการตรวจสอบที่ทุจริตการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ

ความรู้จากประสบการณ์ (Knowledge Tacit)

1. การกำหนดคุณลักษณะของสินค้า/บริการที่ต้องการจัดซื้อจัดจ้าง
2. การจัดลำดับความต้องการสินค้า/บริการในการจัดซื้อจัดจ้าง
3. การกำหนดวิธี/แนวทางในการจัดซื้อจัดจ้างว่าจะใช้วิธีจัดซื้อพิเศษหรือวิธีการประมูลอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นๆ
4. การเลือกผู้ให้บริการตลาดกลางที่มีชื่อเสียงสามารถให้คำแนะนำการประมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นอย่างดี
5. การกำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างและตรวจรับที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสีย
6. การเปิดเผยรายละเอียดผลการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ให้ทราบโดยทั่วกัน
7. ผู้บริหารต้องมีนโยบายโปร่งใสให้ทำการตรวจสอบคุณลักษณะของสินค้า/บริการที่จะจัดซื้อจัดจ้างที่อาจทำให้ผู้เข้าร่วมประมูลน้อยราย
8. ผู้บริหารบังคับใช้กฎหมายและลงโทษผู้ที่ทำการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์อย่างจริงจัง
9. ผู้บริหารต้องไม่มีผลประโยชน์ส่วนตัวจากการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์
10. บุคลากรภาครัฐต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดจากการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ
11. บุคลากรภาครัฐต้องไม่ร่วมมือกับผู้ขายหรือผู้ให้บริการเพื่อหาประโยชน์จากการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ
12. ผู้เข้าร่วมประมูลอิเล็กทรอนิกส์ต้องไม่เสนอผลประโยชน์ให้กับบุคลากรหรือผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ

13. ผู้เข้าร่วมประชุมอิเล็กทรอนิกส์ต้องไม่มีผลประโยชน์ร่วมกันหรือฮั้วกัน
14. ผู้เข้าร่วมประชุมอิเล็กทรอนิกส์ต้องไม่มีผลประโยชน์ร่วมกับบุคลากรหรือผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ
15. นักการเมืองต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดลำดับความสำคัญโครงการที่จะมีการจัดซื้อจัดจ้าง
16. นักการเมืองต้องไม่แทรกแซงกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อได้รับผลประโยชน์จากโครงการต่างๆ
17. นักการเมืองต้องไม่มีตัวแทนที่มีผลประโยชน์เข้าร่วมประชุมโครงการต่างๆ

3.3 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากรายละเอียดความรู้ที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึกจากการวิจัยเชิงคุณภาพ และการทบทวนวรรณกรรมในบทที่ 2 ที่ได้กล่าวมาแล้ว กรอบแนวคิดในการวิจัยนี้ มีดังนี้

3.3.1 ธรรมชาติของการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ

งานวิจัยนี้ได้ศึกษาขอบเขตธรรมชาติในบทที่ 2 ซึ่งมีคุณลักษณะที่หลากหลายแนวคิด สำหรับบริบทของการศึกษานี้ ผลจากการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้วิจัย กำหนดรายละเอียดตัวชี้วัดธรรมชาติของการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐเป็น 4 ประเด็นดังนี้

- ความมีประสิทธิภาพ (Effectiveness) หมายความว่าความคุ้มค่าของเงินและค่าใช้จ่ายงบประมาณที่จ่ายไป หรือได้สินค้า/บริการที่มีคุณภาพคุ้มค่ากับค่าใช้จ่าย/เงินลงทุน (ADB, 2004, Croom and Brandon Jones, 2007; Elahi, 2009)
- ความโปร่งใส (Transparency) หรือช่วยเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้มีการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสลดการทุจริตได้มากขึ้น (Kaufmann, 2003, 2005)
- ความสามารถในการเข้าร่วมแข่งขันประมูล (Opportunities of Business Competition) หรือการลดการร่วมมือทางการค้า (ฮั้ว) ของผู้เข้าร่วมการประมูล (Kirzner, 1994 ; Padhi and Mohapatra, 2011)
- ความรับผิดชอบ และตรวจสอบได้ (Accountability) หรือความสามารถตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้ที่ทุจริตได้มากขึ้น (Kaufmann, 2003, 2005)

3.3.2 องค์ประกอบความรู้ที่ส่งผลต่อธรรมาภิบาลด้านความคุ้มค่าของเงิน และค่าใช้จ่าย งบประมาณที่จ่ายไป หรือได้สินค้า/บริการที่มีคุณภาพคุ้มค่ากับค่าใช้จ่าย/เงินลงทุน

โดยทั่วไป การสร้างความคุ้มค่าของเงิน และค่าใช้จ่ายงบประมาณที่จ่ายไป หรือได้สินค้า/บริการ (Croom and Jones, 2007) ที่มีคุณภาพคุ้มค่ากับค่าใช้จ่าย/เงินลงทุน เกิดจากกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ บุคลากรภายในองค์กรทั้งในระดับปฏิบัติการและผู้บริหาร (Rodrigo and Pachon, 2009) ผู้ค้า หรือผู้เข้าร่วมประมูล (Bolotova et al., 2008; Mitra and Gupta, 2007; Padhi and Mohapatra, 2011) นักการเมือง (Liao et al., 2003; Mongeot and Naegelen, 2005; Pathak and Prasad, 2007; Sharma, 2007) รวมถึงเอกสารระเบียบข้อบังคับต่างๆ ล้วนมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างความคุ้มค่าของเงิน และค่าใช้จ่ายงบประมาณที่จ่ายไป หรือได้สินค้า/บริการที่มีคุณภาพคุ้มค่ากับค่าใช้จ่าย/เงินลงทุน ที่เป็นคุณสมบัติหนึ่งของการสร้างธรรมาภิบาลที่ดี (ADB, 2004) ดังนั้น

สมมุติฐานที่ 1: กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่โปร่งใสส่งผลต่อ การสร้างความคุ้มค่าของเงิน และค่าใช้จ่ายงบประมาณที่จ่ายไป หรือได้สินค้า/บริการที่มีคุณภาพคุ้มค่ากับค่าใช้จ่าย/เงินลงทุน

สมมุติฐานที่ 2: บุคลากรภาครัฐที่โปร่งใสส่งผลต่อการสร้างความคุ้มค่าของเงิน และค่าใช้จ่ายงบประมาณที่จ่ายไป หรือได้สินค้า/บริการที่มีคุณภาพคุ้มค่ากับค่าใช้จ่าย/เงินลงทุน

สมมุติฐานที่ 3: ผู้ค้าส่งผลต่อการสร้างความคุ้มค่าของเงิน และค่าใช้จ่าย งบประมาณที่จ่ายไป หรือได้สินค้า/บริการที่มีคุณภาพคุ้มค่ากับค่าใช้จ่าย/เงินลงทุน

สมมุติฐานที่ 4: นักการเมืองส่งผลต่อการสร้างความคุ้มค่าของเงิน และค่าใช้จ่าย งบประมาณที่จ่ายไป หรือได้สินค้า/บริการที่มีคุณภาพคุ้มค่ากับค่าใช้จ่าย/เงินลงทุน

สมมุติฐานที่ 5: เอกสารที่เกี่ยวข้องการสร้างธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ส่งผลต่อการสร้างความคุ้มค่าของเงิน และค่าใช้จ่าย งบประมาณที่จ่ายไป หรือได้สินค้า/บริการที่มีคุณภาพคุ้มค่ากับค่าใช้จ่าย/เงินลงทุน

3.3.3 องค์ประกอบความรู้ที่ส่งผลต่อธรรมาภิบาลที่ช่วยเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้มีการ จัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใส ลดการทุจริตได้มากขึ้น

กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ช่วยเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร (Croom and Jones, 2007) และช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องได้ปรับเปลี่ยนการดำเนินการให้โปร่งใสมากขึ้น (Croom and Johnston, 2003; de Boer et al., 2002)

สมมุติฐานที่ 6: กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่โปร่งใสส่งผลต่อการเปลี่ยน

วัฒนธรรมองค์กรให้มีการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใส ลดการทุจริตได้มากขึ้น

สมมุติฐานที่ 7: บุคลากรภาครัฐที่โปร่งใสส่งผลต่อการเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้มีการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใส ลดการทุจริตได้มากขึ้น

สมมุติฐานที่ 8: ผู้ค้าส่งผลต่อการเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้มีการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใส ลดการทุจริตได้มากขึ้น

สมมุติฐานที่ 9: นักการเมืองส่งผลต่อการเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้มีการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใส ลดการทุจริตได้มากขึ้น

สมมุติฐานที่ 10: เอกสารที่เกี่ยวข้องการสร้างธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐส่งผลต่อการเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้มีการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใส ลดการทุจริตได้มากขึ้น

3.3.4 องค์ประกอบความรู้ที่ส่งผลต่อธรรมาภิบาลที่สามารถลดการร่วมมือทางการค้า (ฮั่ว) ของผู้เข้าร่วมการประมูล

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ซื้อและผู้ขายในการจัดซื้อจัดจ้างเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นในหลาย ๆ องค์การ โดยเฉพาะในองค์กรภาครัฐบาล (Blume and Heidhues, 2006; Menezes and Monteiro, 2006) ในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ ก็ยังเกิดประเด็นการฮั่วกันหลายประเทศ (Essig and Batran, 2005; Liao et al., 2003; Sharma, 2007) อย่างไรก็ตามการใช้การจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์มีวัตถุประสงค์เพื่อความโปร่งใสมากขึ้น ดังนั้น

สมมุติฐานที่ 11: กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่โปร่งใสส่งผลต่อการลดการร่วมมือทางการค้า (ฮั่ว) ของผู้เข้าร่วมการประมูล

สมมุติฐานที่ 12: บุคลากรภาครัฐที่โปร่งใสส่งผลต่อการลดการร่วมมือทางการค้า (ฮั่ว) ของผู้เข้าร่วมการประมูล

สมมุติฐานที่ 13: ผู้ค้าส่งผลต่อการลดการร่วมมือทางการค้า (ฮั่ว) ของผู้เข้าร่วมการประมูล

สมมุติฐานที่ 14: นักการเมืองส่งผลต่อการลดการร่วมมือทางการค้า (ฮั่ว) ของผู้เข้าร่วมการประมูล

สมมุติฐานที่ 15: เอกสารที่เกี่ยวข้องการสร้างธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐส่งผลต่อการลดการร่วมมือทางการค้า (ฮั่ว) ของผู้เข้าร่วมการประมูล

3.3.5 องค์ประกอบความรู้ที่ส่งผลต่อธรรมาภิบาลที่สามารถตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้ที่ทุจริตได้มากขึ้น

ในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ ก็ยังเกิดประเด็นการฮั้วกันในหลายประเทศ (Essig and Batran, 2005; Liao et al., 2003; Sharma, 2007) อย่างไรก็ตามการใช้การจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์มีวัตถุประสงค์เพื่อความโปร่งใสมากขึ้น ดังนั้น การบังคับกฎหมายช่วยให้องค์ประกอบด้านกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ผู้บริการ ผู้ค้า และนักการเมืองได้ตระหนักถึงได้มากขึ้น (Vittal, 2004)

สมมุติฐานที่ 16: กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่โปร่งใสส่งผลต่อการตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้ที่ทุจริตได้มากขึ้น

สมมุติฐานที่ 17: บุคลากรภาครัฐที่โปร่งใสส่งผลต่อการตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้ที่ทุจริตได้มากขึ้น

สมมุติฐานที่ 18: ผู้ค้าส่งผลต่อการตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้ที่ทุจริตได้มากขึ้น

สมมุติฐานที่ 19: นักการเมืองส่งผลต่อการตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้ที่ทุจริตได้มากขึ้น

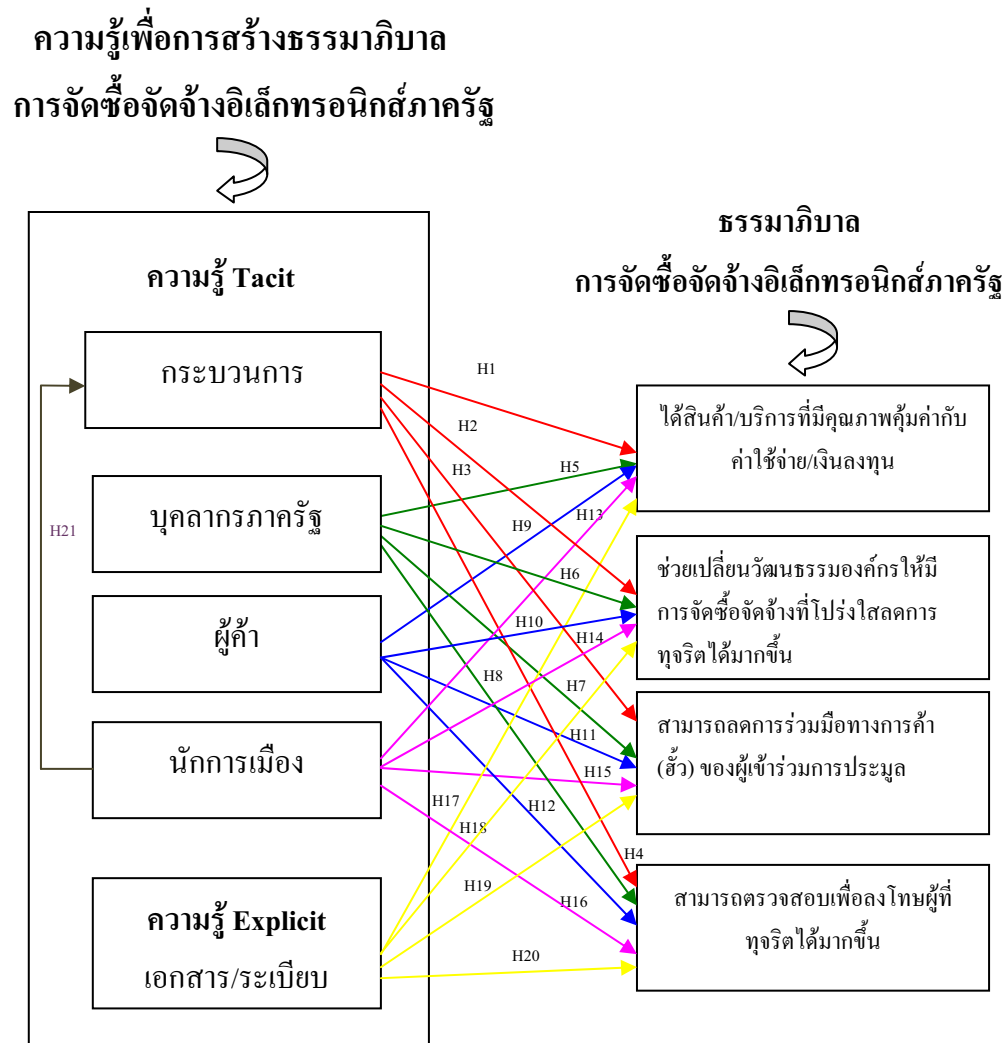
สมมุติฐานที่ 20: เอกสารที่เกี่ยวข้องการสร้างธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐส่งผลต่อการตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้ที่ทุจริตได้มากขึ้น

3.3.6 องค์ประกอบด้านนักการเมืองส่งผลต่อกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์

บทบาทของนักการเมืองที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง โดยการกำหนดนโยบายตามที่ตนต้องการที่อาจส่งผลต่อการสร้างธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (Agatiello, 2010, Khan, 2006) ดังนั้น

สมมุติฐานที่ 21: นักการเมืองที่มีธรรมาภิบาลจะส่งผลต่อกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ให้มีธรรมาภิบาลมากขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัยองค์ประกอบความรู้เพื่อสร้างธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ
 อิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ สรุปรูป 3.1

รูปที่ 3.1 : องค์ประกอบความรู้เพื่อสร้างธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ

บทที่ 4

ระเบียบวิธีวิจัย

บทนี้จะกล่าวถึง ระเบียบวิธีวิจัย การพัฒนาแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือในการทำวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ด้วยวิธีสำรวจ (Survey) การทดสอบแบบสอบถาม (Pretesting the Questionnaire) วิธีการเก็บข้อมูล การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัยเชิงปริมาณ ในตอนท้ายของบทนี้ จะกล่าวถึงเทคนิควิธีการวิเคราะห์ผลที่ใช้ในการศึกษา ชื่อตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ระเบียบวิธีวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย ประกอบด้วยขั้นตอน ต่อไปนี้

4.1.1 ขั้นตอนในการวิจัย

- ศึกษาและทบทวนวรรณกรรมเพื่อพัฒนารอบแนวคิดเบื้องต้น รวมถึงข้อมูลความเป็นมาของการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ (E- Government Procurement)
- พัฒนารอบแนวคิดในการวิจัยการจัดการความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ (E-Procurement Government) ด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) และพัฒนารอบแนวคิดในการวิจัยดังได้กล่าวไว้ในบทที่ 3
- การวิจัยเชิงปริมาณด้วยการสำรวจความเห็นที่มีต่อองค์ประกอบความรู้ที่สร้างขึ้น (Survey Quantitative Research) เพื่อเป็นการยืนยันรายละเอียดและลำดับความสำคัญ รวมถึงการศึกษาองค์ประกอบความรู้ที่ส่งผลต่อการสร้างธรรมาภิบาลที่ดีในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ

4.2 การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลจากการสัมภาษณ์เจาะลึก ผู้วิจัยได้นำผลดังกล่าวไปพัฒนารอบแนวคิดการยอมรับการให้บริการอิเล็กทรอนิกส์ของภาครัฐ และได้ทำการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือแบบสอบถาม เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงสำรวจ (Survey Data)

แบบสอบถามดังกล่าวได้ถูกทำการทดสอบก่อนนำไปสำรวจข้อมูลจริง (Pretest) เพื่อทดสอบความเที่ยง (Internal Consistency Reliability) ผลการทดสอบของคำถามที่วัดในแต่ องค์ประกอบ มีค่า Cronbach Alpha อยู่ระหว่าง 0.508 - .939 (ตารางที่ 4.1)

ตารางที่ 4.1 การทดสอบความเที่ยงของแบบสอบถาม

ความรู้/องค์ประกอบ	รายละเอียดการวัดค่าในแบบสอบถาม
ด้าน Tacit	
กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง Cronbach's Alpha = .7896	● การกำหนดคุณลักษณะของสินค้า/บริการที่ต้องการจัดซื้อจัดจ้าง ● การจัดลำดับความต้องการสินค้า/บริการในการจัดซื้อจัดจ้าง ● การกำหนดวิธี/แนวทางในการจัดซื้อจัดจ้างว่าจะใช้วิธีจัดซื้อพิเศษหรือวิธีการประมูลอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นๆ ● การเลือกผู้ให้บริการตลาดกลางที่มีชื่อเสียงสามารถให้คำแนะนำการประมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นอย่างดี ● การกำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างและตรวจรับที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสีย ● การเปิดเผยรายละเอียดผลการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ให้ทราบโดยทั่วกัน
บุคลากรภาครัฐ Cronbach's Alpha = .508	● ผู้บริหารต้องมีนโยบายโปร่งใสให้ทำการตรวจสอบคุณลักษณะของสินค้า/บริการที่จะจัดซื้อจัดจ้างที่อาจทำให้มีผู้เข้าร่วมประมูลน้อยราย ● ผู้บริหารบังคับใช้กฎหมายและลงโทษผู้ที่ทำการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์อย่างจริงจัง ● ผู้บริหารต้องไม่มีผลประโยชน์ส่วนตัวจากการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ ● บุคลากรภาครัฐต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดจากการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ● บุคลากรภาครัฐต้องไม่ร่วมมือกับผู้ขายหรือผู้ให้บริการเพื่อหาประโยชน์จากการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

ความรู้	รายละเอียดการวัดค่าในแบบสอบถาม
ผู้ค้า Cronbach's Alpha = .835	- ผู้เข้าร่วมประมุขอิเล็กทรอนิกส์ต้องไม่เสนอผลประโยชน์ให้กับบุคลากรหรือผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ - ผู้เข้าร่วมประมุขอิเล็กทรอนิกส์ต้องไม่มีผลประโยชน์ร่วมกันหรือฮั้วกัน - ผู้เข้าร่วมประมุขอิเล็กทรอนิกส์ต้องไม่มีผลประโยชน์ร่วมกับบุคลากรหรือผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ
นักการเมือง Cronbach's Alpha = .939	- นักการเมืองต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดลำดับความสำคัญโครงการที่จะมีการจัดซื้อจัดจ้าง - นักการเมืองต้องไม่แทรกแซงกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อได้รับผลประโยชน์จากโครงการต่างๆ - นักการเมืองต้องไม่มีตัวแทนที่มีผลประโยชน์เข้าร่วมประมูลโครงการต่างๆ
ด้าน Explicit	
เอกสารที่เผยแพร่ Cronbach's Alpha = .6727	- เอกสารการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549 ช่วยสร้างธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ - เอกสารแนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำประกาศจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐที่เผยแพร่บนเว็บไซต์ - เอกสารเปิดเผยผลการตรวจสอบที่ทุจริตการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ (ภาคผนวก 2)

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับความสำคัญของความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้าง

อิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐเป็นความรู้ด้าน Explicit และ Tacit โดยมีการวัดข้อมูลเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น โดย ระดับ 1 หมายถึง สำคัญน้อยที่สุด และ ระดับ 5 หมายถึง สำคัญมากที่สุด

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับการวัดระดับการมีธรรมาภิบาล โดยมีการวัดข้อมูลเป็นมาตรประมาณค่า 5 ระดับให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น โดย ระดับ 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง และ ระดับ 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างของประชากร โดยมีสัดส่วนขององค์กรที่ใช้และไม่ใช้ระบบดังกล่าวเท่ากับ 0.5 (P) ซึ่งเป็นระดับการประมาณการที่นิยมนำมาใช้ในการกำหนดกลุ่มตัวอย่าง และกำหนดระดับความถูกต้องแม่นยำหรือความผิดพลาดระหว่างค่าประมาณกับค่าจริงไม่เกิน 10% (D) ด้วยระดับความเชื่อมั่น 95% ($Z=1.96$)

$$\begin{aligned}\text{ขนาดตัวอย่าง} &= P(1-P)Z^2 / D^2 \\ &= (0.5 \times 0.5) \times (1.96)^2 / (0.10)^2 \\ &= 245 \text{ ตัวอย่าง}\end{aligned}$$

ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างจะใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกลุ่มตัวอย่างจะเป็นบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้ระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานภาครัฐในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล เช่น นนทบุรี ปทุมธานี การเก็บข้อมูลจะใช้วิธีสัมภาษณ์บุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการใช้ระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐทั้งในระดับปฏิบัติการและระดับบริหาร

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจะมีการคำนวณด้วยหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- Descriptive Analysis สำหรับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์และตอบแบบสอบถาม
- วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบความรู้ทั้งที่เป็น Explicit knowledge และ Tacit knowledge ที่ส่งผลต่อการสร้างธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ที่เกี่ยวกับการจัดการความรู้ที่เกี่ยวกับการสร้างธรรมาภิบาลของการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ รวมถึงทดสอบความเที่ยงของกรอบแนวคิดที่พัฒนาขึ้นจากการศึกษานี้

4.5 ชื่อตัวแปรและองค์ประกอบ

ในการวิเคราะห์ความรู้เพื่อสร้างธรรมาภิบาลที่ดีในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ ด้วย SPSS มีรายละเอียดชื่อตัวแปรและองค์ประกอบ ดังนี้

- 1) PROCESS หมายถึง องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ วัดจากตัวแปร 5 ตัวแปรคือ

ชื่อตัวแปร	รายละเอียดการวัดค่าในแบบสอบถาม
PSPEC	การกำหนดคุณลักษณะของสินค้า/บริการที่ต้องการจัดซื้อจัดจ้าง
PREVEAL	การจัดลำดับความต้องการสินค้า/บริการในการจัดซื้อจัดจ้าง
PCOMMITE	การกำหนดวิธี/แนวทางในการจัดซื้อจัดจ้างว่าจะใช้วิธีจัดซื้อพิเศษหรือวิธีการประมูลอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นๆ
PMETHOD	การเลือกผู้ให้บริการตลาดกลางที่มีชื่อเสียงสามารถให้คำแนะนำการประมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นอย่างดี
PRANK	การกำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างและตรวจรับที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสีย
PINTERME	การเปิดเผยรายละเอียดผลการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ให้ทราบโดยทั่วกัน

- 2) GPERSON หมายถึง องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรภาครัฐในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ วัดจากตัวแปร 5 ตัวแปรคือ

ชื่อตัวแปร	รายละเอียดการวัดค่าในแบบสอบถาม
OPCOOPE	บุคลากรภาครัฐต้องไม่ร่วมมือกับผู้ขายหรือผู้ให้บริการเพื่อหาประโยชน์จากการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ
OPBENEFI	บุคลากรภาครัฐต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดจากการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ
MBENEFIT	ผู้บริหารต้องไม่มีผลประโยชน์ส่วนตัวจากการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์
MPOLICY	ผู้บริหารต้องมีนโยบายโปร่งใสให้ทำการตรวจสอบคุณลักษณะของสินค้า/บริการที่จะจัดซื้อจัดจ้างที่อาจทำให้มีผู้เข้าร่วมประมูลน้อยราย
MLAW	ผู้บริหารบังคับใช้กฎหมายและลงโทษผู้ที่ทำการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์อย่างจริงจัง

- 3) SUPPLIER หมายถึง องค์กรประกอบที่เกี่ยวข้องกับผู้ค้าที่เข้าร่วมประมูลการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ วัดจากตัวแปร 3 ตัวแปรคือ

ชื่อตัวแปร	รายละเอียดการวัดค่าในแบบสอบถาม
SHUA	ผู้เข้าร่วมประมูลอิเล็กทรอนิกส์ต้องไม่มีผลประโยชน์ร่วมกันหรือฮั้วกัน
SBENEFIT	ผู้เข้าร่วมประมูลอิเล็กทรอนิกส์ต้องไม่เสนอผลประโยชน์ให้กับบุคลากรหรือผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ
SGIVE	ผู้เข้าร่วมประมูลอิเล็กทรอนิกส์ต้องไม่มีผลประโยชน์ร่วมกับบุคลากรหรือผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ

- 4) POLITIC หมายถึง องค์กรประกอบที่เกี่ยวข้องกับนักการเมืองที่บริหารหน่วยงานที่มีการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ วัดจากตัวแปร 3 ตัวแปรคือ

ชื่อตัวแปร	รายละเอียดการวัดค่าในแบบสอบถาม
POINTERV	นักการเมืองต้องไม่แทรกแซงกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อได้รับผลประโยชน์จากโครงการต่างๆ
PONOMINE	นักการเมืองต้องไม่มีตัวแทนที่มีผลประโยชน์เข้าร่วมประมูลโครงการต่างๆ
PORANKIN	นักการเมืองต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดลำดับความสำคัญโครงการที่จะมีการจัดซื้อจัดจ้าง

- 5) DOCUMENT หมายถึง องค์กรประกอบที่เกี่ยวข้องกับเอกสารที่เผยแพร่ความรู้ด้านจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ วัดจากตัวแปร 3 ตัวแปรคือ

ชื่อตัวแปร	รายละเอียดการวัดค่าในแบบสอบถาม
DCORRUPT	เอกสารการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2549 ช่วยสร้างธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ
DSOLVING	เอกสารแนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำประกาศจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐที่เผยแพร่บนเว็บไซต์
DPROCURE	เอกสารเปิดเผยผลการตรวจสอบที่ทุจริตการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ

- 6) ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวัดธรรมาภิบาลที่เกิดขึ้นจากใช้ระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ วัดจากตัวแปรได้ 4 ตัวแปรคือ

ชื่อตัวแปร	รายละเอียดการวัดค่าในแบบสอบถาม
GQUALITY	ได้สินค้า/บริการที่มีคุณภาพคุ้มค่ากับค่าใช้จ่าย/เงินลงทุน
GCHANGE	ช่วยเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้มีการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสลดการทุจริตได้มากขึ้น
GHUA	สามารถลดการร่วมมือทางการค้า (ฮั้ว) ของผู้เข้าร่วมการประมูล
GPENALTY	สามารถตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้ที่ทุจริตได้มากขึ้น

บทที่ 5

การวิเคราะห์ผล

ในบทนี้จะนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและทดสอบสมมุติฐานของการศึกษานี้ เพื่อพัฒนาโมเดลองค์ประกอบของการจัดการความรู้เพื่อสร้างธรรมาภิบาลที่ดีของการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ โดยแบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แสดงผลข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสถิติเบื้องต้นของตัวแปร ซึ่งวัดจากคำถามในส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ของแบบสอบถาม

ส่วนที่ 3 เป็นการตรวจสอบสมมุติฐานขององค์ประกอบความรู้ที่ส่งผลต่อการสร้างธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ

5.1 ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 169 คน คิดเป็นอัตราการตอบกลับประมาณ 69% โดยการเก็บข้อมูลได้เก็บจากหน่วยงานทั้งหมด 67 หน่วยงานจากทั้งหมด 18 กระทรวงดังแสดงในตารางที่ 5.1 ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีประมูลอิเล็กทรอนิกส์ในระดับปฏิบัติการ 113 คน คิดเป็น 67% ของผู้ตอบแบบสอบถาม และอยู่ในระดับบริหาร 56 คน คิดเป็น 33% ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ที่รับผิดชอบและมีประสบการณ์ในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐในจำนวนนี้เป็นหญิง 70 % เป็นชายประมาณ 30% ประมาณ 35.9% ของผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุระหว่าง 41-50 ปี รองลงมาคืออายุ 31-40 ปี (28.3%) (ตารางที่ 5.2) และการมีการศึกษาในระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าถึง 89.6% องค์กรต่างๆ ที่ผู้ตอบแบบสอบถามได้ทำงานอยู่ได้มีการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีประมูลอิเล็กทรอนิกส์มาแล้วประมาณ 4.7 ปีและ 78.6 % ใช้งบประมาณในการจัดซื้อจัดจ้างในปีงบประมาณ 2552 ประมาณ 100,000,000 หรือต่ำกว่า ที่เหลือ 21.4% ใช้งบประมาณในการจัดซื้อจัดจ้างในปีงบประมาณ 2552 มากกว่า 100,000,000 บาท

ตารางที่ 5.1: หน่วยงานภาครัฐที่เก็บข้อมูล

กระทรวง	จำนวน หน่วยงาน ที่เก็บ	ระดับ ปฏิบัติการ	ระดับ ผู้บริหาร	รวม จำนวน ผู้ตอบ
กระทรวงศึกษาธิการ	14	31	10	41
กระทรวงการเกษตรและสหกรณ์	10	14	8	22
กระทรวงสาธารณสุข	6	7	7	14
กระทรวงพาณิชย์	5	5	4	9
กระทรวงแรงงาน	4	6	1	7
กระทรวงกลาโหม	2	4	2	6
กระทรวงมหาดไทย	5	9	5	14
กระทรวงการพัฒนาสังคมและ ความมั่นคงของมนุษย์	2	3	1	4
กระทรวงคมนาคม	3	7	1	8
กระทรวงวัฒนธรรม	1	1	1	2
กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	1	1	1	2
กระทรวงอุตสาหกรรม	2	2	2	4
กระทรวงการคลัง	5	6	5	11
กระทรวงวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี	1	1	1	2
กระทรวงพลังงาน	2	7	1	8
สำนักนายกรัฐมนตรี	1	2	2	4
กระทรวงกีฬาและการท่องเที่ยว	1	1	1	2
กระทรวงยุติธรรม	2	6	3	9
รวม	67	113	56	169

ตาราง 5.2: ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

รายละเอียด	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
หญิง	102	70.3
ชาย	43	29.7
อายุ		
< 25-30	21	14.5
> 30-40	41	28.3
> 40-50	52	35.9
> 50-60	31	21.4
การศึกษา		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	15	10.3
ปริญญาตรี	103	71.0
ปริญญาโท	27	18.6
ปริญญาเอก	-	-
งบประมาณจัดซื้อจัดจ้าง		
น้อยกว่า 10,000,000 บาท	46	31.7
10,000,001-50,000,000 บาท	51	35.2
50,000,001 – 100,000,000บาท	17	11.7
100,000,001 – 500,000,000 บาท	17	11.7
500,000,001 – 1,000,000,000 บาท	7	4.8
มากกว่า 1,000,000,000 บาท	7	4.8
ระดับการทำงาน		
ระดับปฏิบัติการ	113	67.0
ระดับบริหาร	56	33.0
ระยะเวลาเฉลี่ยที่องค์กรใช้การประมวลอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ เท่ากับ 4.7 ปี		

5.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเบื้องต้น

การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรต่างๆ ที่พัฒนาจากแนวคิดต่างๆ ที่กล่าวในบทที่ 4 จำนวน 24 ตัวแปร ซึ่งเป็นคำถามในส่วนที่ 1 และ ส่วนที่ 2 ของแบบสอบถาม (ภาคผนวก 1) ดังต่อไปนี้

5.2.1 ตัวแปรเกี่ยวกับการสร้างธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ด้วยวิธีการประมูลอิเล็กทรอนิกส์

ตัวแปรในส่วนที่หนึ่งของแบบสอบถามเป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับการสร้างธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ด้วยวิธีการประมูลอิเล็กทรอนิกส์โดยมีค่าวัดเป็นมาตรฐานประมาณ 5 ระดับ ให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็นของปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ โดยค่า 1 หมายถึง สำคัญน้อยที่สุด และค่า 5 หมายถึง สำคัญมากที่สุด

จากตารางที่ 5.3 พบว่า กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ การกำหนดคุณลักษณะของสินค้า/บริการที่ต้องการ (PSPEC) มีความสำคัญมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.72 รองลงมาคือ ค่าเฉลี่ยของการเปิดเผยรายละเอียดผลการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ให้ทราบโดยทั่วกัน (PREVAC) (4.59) และการกำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างและตรวจรับที่ไม่มีส่วนได้เสีย (4.44) ตัวแปรที่มีค่าต่ำสุดในการวัดกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์คือ การเลือกผู้ให้บริการตลาดกลางที่มีชื่อเสียงสามารถให้คำแนะนำการประมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ยเพียง 3.60

ตารางที่ 5.3: ค่าเฉลี่ยตัวแปรขององค์ประกอบด้านกระบวนการการจัดซื้อจัดจ้าง

ชื่อตัวแปร	คำถาม	ค่าเฉลี่ย	S.D.
PSPEC	การกำหนดคุณลักษณะของสินค้า/บริการที่ต้องการจัดซื้อจัดจ้าง	4.72	.559
PREVEAL	การเปิดเผยรายละเอียดผลการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ให้ทราบโดยทั่วกัน	4.59	.723
PCOMMITE	การกำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างและตรวจรับที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสีย	4.44	.798
PMETHOD	การกำหนดวิธี/แนวทางในการจัดซื้อจัดจ้างว่าจะใช้วิธีจัดซื้อพิเศษหรือวิธีการประมูลอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นๆ	4.34	.923
PRANK	การจัดลำดับความต้องการสินค้า/บริการในการจัดซื้อจัดจ้าง	3.97	.912
PINTERME	การเลือกผู้ให้บริการตลาดกลางที่มีชื่อเสียงสามารถให้คำแนะนำการประมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นอย่างดี	3.60	1.050
ค่าเฉลี่ยรวม (Composite Mean)		4.27	

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรภาครัฐทั้งในระดับปฏิบัติการ และผู้บริหาร ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ บุคลากรของภาครัฐต้องไม่ร่วมมือกับผู้ขาย หรือผู้ให้บริการเพื่อหาประโยชน์จากการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (OPCOOPIE) โดยมีค่าเฉลี่ยสูงถึง 4.83 ถัดมาคือ บุคลากรภาครัฐต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดจากการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ (OPBENER1) ตัวแปรที่วัดบุคลากรภาครัฐมีค่าเฉลี่ยของทุกตัวแปรที่สูงกว่า 4.00 ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่ามีค่าสำคัญมาก ดังแสดงในตารางที่ 5.4

ตารางที่ 5.4: ค่าเฉลี่ยตัวแปรด้านบุคลากรภาครัฐ

ชื่อตัวแปร	คำถาม	ค่าเฉลี่ย	S.D.
OPCOOPE	บุคลากรภาครัฐต้องไม่ร่วมมือกับผู้ขาย หรือผู้ให้บริการเพื่อหาประโยชน์จากการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ	4.83	.532
OPBENEFI	บุคลากรภาครัฐต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดจากการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ	4.81	.461
MBENEFIT	ผู้บริหารต้องไม่มีผลประโยชน์ส่วนตัวจากการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์	4.73	.748
MPOLICY	ผู้บริหารต้องมีนโยบายโปร่งใสให้ทำการตรวจสอบคุณลักษณะของสินค้า/บริการที่จะจัดซื้อจัดจ้างที่อาจทำให้มีผู้เข้าร่วมประมูลน้อยราย	4.52	.774
MLAW	ผู้บริหารบังคับใช้กฎหมายและลงโทษผู้ที่ทำการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์อย่างจริงจัง	4.33	.943
ค่าเฉลี่ยรวม (Composite Mean)		4.64	

ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับวัดผู้ค้า ตัวแปรผู้เข้าร่วมประมูลอิเล็กทรอนิกส์ต้องไม่มีผลประโยชน์ร่วมกัน หรือฮั้วกัน (SHUA) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 4.73 รองลงมาคือ ผู้เข้าร่วมประมูลอิเล็กทรอนิกส์ต้องไม่มีผลประโยชน์ร่วมกับบุคลากรหรือผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ (ค่าเฉลี่ย 4.71) ดังแสดงในตารางที่ 5.5

ตารางที่ 5.5: ค่าเฉลี่ยตัวแปรด้านผู้ค้า

ชื่อตัวแปร	คำถาม	ค่าเฉลี่ย	S.D.
SHUA	ผู้เข้าร่วมประมุขอิเล็กทรอนิกส์ต้องไม่มีผลประโยชน์ร่วมกันหรือฮั้วกัน	4.73	.766
SBENEFIT	ผู้เข้าร่วมประมุขอิเล็กทรอนิกส์ต้องไม่มีผลประโยชน์ร่วมกับบุคลากรหรือผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ	4.71	.716
SGIVE	ผู้เข้าร่วมประมุขอิเล็กทรอนิกส์ต้องไม่เสนอผลประโยชน์ให้กับบุคลากรหรือผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ	4.66	.768
ค่าเฉลี่ยรวม (Composite Mean)		4.70	

ความสำคัญของประเด็นนักการเมืองก็มีความสำคัญอย่างมากเช่นเดียวกัน โดยนักการเมืองต้องไม่แทรกแซงกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อได้รับผลประโยชน์จากโครงการต่าง ๆ (POINTERV) มีค่าเฉลี่ย 4.66 ถัดมาคือ ต้องไม่มีตัวแทนที่มีผลประโยชน์เข้าร่วมประมุขโครงการต่าง ๆ (PONOMINE) โดยมีเฉลี่ยเท่ากับ 4.63 ถึงแสดงในตารางที่ 5.6

ตารางที่ 5.6: ค่าเฉลี่ยตัวแปรด้านนักการเมือง

ชื่อตัวแปร	คำถาม	ค่าเฉลี่ย	S.D.
POINTERV	นักการเมืองต้องไม่แทรกแซงกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อได้รับผลประโยชน์จากโครงการต่างๆ	4.66	.836
PONOMINE	นักการเมืองต้องไม่มีตัวแทนที่มีผลประโยชน์เข้าร่วมประมุขโครงการต่างๆ	4.63	.799
PORANKIN	นักการเมืองต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดลำดับความสำคัญโครงการที่จะมีการจัดซื้อจัดจ้าง	4.61	.868
ค่าเฉลี่ยรวม (Composite Mean)		4.63	

ในส่วนของตัวแปรตัวความรู้ด้าน Explicit พบว่า เอกสารแนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำประกาศจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ที่เผยแพร่บนเว็บไซต์ (DSORVINOR) และเอกสารเปิดเผยผลการตรวจสอบที่ทุจริตการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ คือ 4.16 ดังแสดงในตารางที่ 5.7

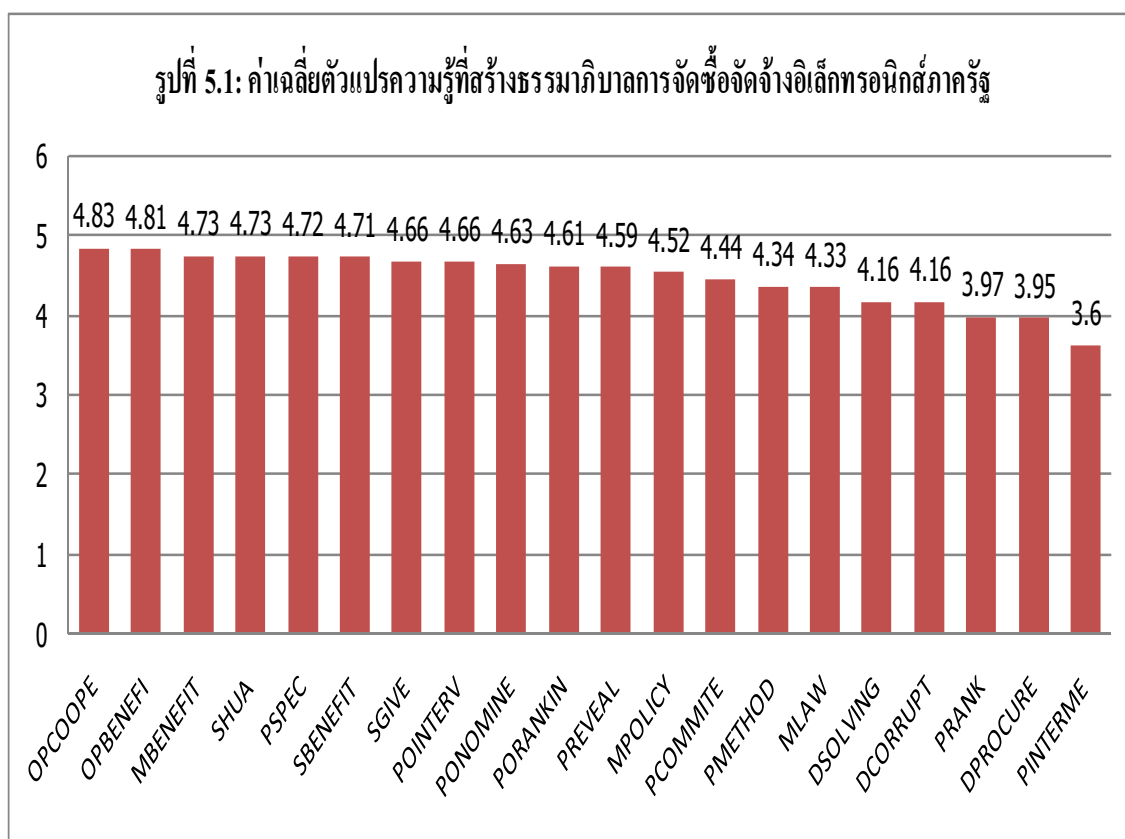
ตารางที่ 5.7: ค่าเฉลี่ยตัวแปรขององค์ประกอบความรู้ด้าน Explicit

ชื่อตัวแปร	คำถาม	ค่าเฉลี่ย	S.D.
DSOLVING	เอกสารแนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำประกาศจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐที่เผยแพร่บนเว็บไซต์	4.16	.940
DCORRUPT	เอกสารเปิดเผยผลการตรวจสอบที่ทุจริตการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ	4.16	.962
DPROCURE	เอกสารการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์พ.ศ. 2549 ช่วยสร้างธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ	3.95	.930
ค่าเฉลี่ยรวม (Composite Mean)		4.09	

จากตัวแปรที่วัดความรู้ด้าน Tacit 17 ตัวแปร และความรู้ด้าน Explicit อีก 3 ตัวแปร พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ลำดับความสำคัญของตัวแปรที่สร้างธรรมาภิบาลสูงสุด 10 อันดับแรก คือ (ตารางที่ 5.8) และภาพสรุป 5.1

ตารางที่ 5.8: ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 10 ตัวแปร

ชื่อตัวแปร	คำถาม	ค่าเฉลี่ย	S.D.
OPCOOPE	บุคลากรภาครัฐต้องไม่ร่วมมือกับผู้ขายหรือผู้ให้บริการเพื่อหาประโยชน์จากการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ	4.83	.532
OPBENEFI	บุคลากรภาครัฐต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดจากการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ	4.81	.461
SHUA	ผู้เข้าร่วมประมูลอิเล็กทรอนิกส์ต้องไม่มีผลประโยชน์ร่วมกันหรือฮั้วกัน	4.73	.766
MBENEFIT	ผู้บริหารต้องไม่มีผลประโยชน์ส่วนตัวจากการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์	4.73	.748
PSPEC	การกำหนดคุณลักษณะของสินค้า/บริการที่ต้องการจัดซื้อจัดจ้าง	4.72	.559
SBENEFIT	ผู้เข้าร่วมประมูลอิเล็กทรอนิกส์ต้องไม่มีผลประโยชน์ร่วมกับบุคลากรหรือผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ	4.71	.716
SGIVE	ผู้เข้าร่วมประมูลอิเล็กทรอนิกส์ต้องไม่เสนอผลประโยชน์ให้กับบุคลากรหรือผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ	4.66	.768
PINTERVE	นักการเมืองต้องไม่แทรกแซงกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อได้รับผลประโยชน์จากโครงการต่างๆ	4.66	.836
PNOMINEE	นักการเมืองต้องไม่มีตัวแทนที่มีผลประโยชน์เข้าร่วมประมูลโครงการต่างๆ	4.63	.799
PRANKING	นักการเมืองต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดลำดับความสำคัญโครงการที่จะมีการจัดซื้อจัดจ้าง	4.61	.868

5.2.2 ตัวแปรธรรมาภิบาลที่เกิดขึ้นจากการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ด้วยวิธีการประมูลอิเล็กทรอนิกส์

จากผลของการใช้ระบบจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ด้วยวิธีการประมูลอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า ตัวแปรที่วัดความสำเร็จในการสร้างธรรมาภิบาลภาครัฐอยู่ในเกณฑ์ไม่สูง ดังแสดงในตารางที่ 5.9 ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ได้สินค้า/บริการที่มีคุณภาพคุ้มค่างบค่าใช้จ่าย/เงินลงทุนซึ่งมีค่าเฉลี่ยเพียง 3.75 ถัดมาคือช่วยเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้มีการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสลดการทุจริตได้มากขึ้น(ค่าเฉลี่ยเพียง 3.70) ตัวแปรที่มีค่าต่ำคือ สามารถลดการร่วมมือทางการค้า (ฮั้ว) ของผู้เข้าร่วมการประมูล และสามารถตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้ที่ทุจริตได้มากขึ้น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยเพียง 3.34 และ 3.3 ตามลำดับ

ตารางที่ 5.9: ค่าเฉลี่ยตัวแปรวัดธรรมาภิบาล

ชื่อตัวแปร	คำถาม	ค่าเฉลี่ย	S.D.
GCHANGE	ได้สินค้า/บริการที่มีคุณภาพคุ้มค่างบกับค่าใช้จ่าย/เงินลงทุน	3.75	1.115
GQUALITY	ช่วยเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้มีการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสลดการทุจริตได้มากขึ้น	3.70	1.042
GPENALTY	สามารถลดการร่วมมือทางการค้า (ฮั้ว) ของผู้เข้าร่วมการประมูล	3.34	1.107
GHUA	สามารถตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้ที่ทุจริตได้มากขึ้น	3.30	1.191

5.3 การทดสอบสมมติฐาน

ในส่วนนี้ เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบความรู้ทั้งที่เป็น Explicit และ Tacit ที่ส่งผลต่อการสร้างธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้ค่าเฉลี่ยรวมของแต่ละองค์ประกอบของความรู้ (Composite mean) ในการทดสอบความสัมพันธ์เหล่านี้

5.3.1 องค์ประกอบความรู้ที่ส่งผลต่อการได้สินค้า/บริการที่มีคุณภาพคุ้มค่างบกับค่าใช้จ่าย/เงินลงทุน

ตารางที่ 5.10 แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบด้านกระบวนการการจัดซื้อจัดจ้างและองค์ประกอบความรู้ด้านเอกสารที่เป็นความรู้ Explicit มีผลต่อการสร้างธรรมาภิบาลด้านการได้สินค้า/บริการที่มีคุณภาพคุ้มค่างบกับค่าใช้จ่าย/เงินลงทุนอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$) ตัวแปรสามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 31.4 ($\text{Adjusted } R^2$) องค์ประกอบด้านความรู้ด้าน Explicit และองค์ประกอบด้านกระบวนการการจัดซื้อจัดจ้างมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ .726 และ .422 ตามลำดับ ในขณะที่องค์ประกอบด้านบุคลากรภาครัฐ นักการเมืองและผู้ค้า ไม่ส่งผลต่อการสร้างธรรมาภิบาลด้านการได้สินค้า/บริการที่มีคุณภาพคุ้มค่างบกับค่าใช้จ่าย/เงินลงทุน ดังนั้น ผลการวิจัยเป็นยอมรับสมมติฐานที่ 1 และ 5 และปฏิเสธข้อสมมติฐานที่ 2 ข้อสมมติฐานที่ 3 และ 4

ตารางที่ 5.10: การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณขององค์ประกอบความรู้ที่ส่งผลต่อการได้สินค้า/บริการที่มีคุณภาพคุ้มค่างบค่าใช้จ่าย/เงินลงทุน

ตัวแปรอิสระ/ค่าคงที่	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	Beta	Std. Error	Beta		
(Constant)	1.009	.628		1.606	.110
PROCESS	.422	.176	.213	2.397	.018**
GPERSON	-.302	.191	-.168	-1.583	.116
SUPPLIER	-.126	.147	-.082	-.857	.393
POLITIC	-.002	.108	-.002	-.023	.982
DOCUMENT	.726	.096	.569	7.570	.000**

$R^2 = .335$ Adjusted $R^2 = .314$ $F = 15.723$ Sig. = .000 $p < .05$

5.3.2 องค์ประกอบความรู้ที่ส่งผลต่อการช่วยเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้มีการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสลดการทุจริตได้มากขึ้น

ตารางที่ 5.11 แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบด้านกระบวนการการจัดซื้อจัดจ้างและองค์ประกอบความรู้ด้าน Explicit มีผลช่วยเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้มีการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสลดการทุจริตได้มากขึ้นต่อการอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$) ตัวแปรสามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 21.5 (Adjusted R^2) องค์ประกอบด้านความรู้ด้าน Explicit และองค์ประกอบด้านกระบวนการการจัดซื้อจัดจ้างมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ .443 และ .580 ตามลำดับ ในขณะที่องค์ประกอบด้านบุคลากรภาครัฐ นักการเมืองและผู้ค้า ไม่ส่งผลต่อการสร้างธรรมาภิบาลด้านการได้สินค้า/บริการที่มีคุณภาพคุ้มค่างบค่าใช้จ่าย/เงินลงทุน ดังนั้น ผลการวิจัยเป็นยอมรับสมมติฐานที่ 6 และ 10 และปฏิเสธข้อสมมติฐานที่ 7 ข้อสมมติฐานที่ 8 และ 9

ตารางที่ 5.11: การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณขององค์ประกอบความรู้ที่ส่งผลต่อการช่วยเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้มีการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสลดการทุจริตได้มากขึ้น

ตัวแปรอิสระ/ค่าคงที่	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	Beta	Std. Error	Beta		
(Constant)	1.431	.667		2.145	.034**
PROCESS	.443	.187	.225	2.371	.019**
GPERSO	-.316	.203	-.177	-1.557	.121
SUPPLIER	-.195	.157	-.128	-1.243	.216
POLITIC	.119	.115	.090	1.033	.303
DOCUMENT	.580	.102	.458	5.696	.000**

$R^2 = .240$ Adjusted $R^2 = .215$ $F = 9.835$ Sig. = .000 $p < .05$

5.3.3 องค์ประกอบความรู้ที่ส่งผลต่อการลดการร่วมมือทางการค้า (ฮั่ว) ของผู้เข้าร่วมการประมูล

ตารางที่ 5.12 แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบด้านกระบวนการการจัดซื้อจัดจ้างและองค์ประกอบความรู้ด้านเอกสารที่เป็นความรู้ด้าน Explicit มีผลต่อการลดการร่วมมือทางการค้า (ฮั่ว) ของผู้เข้าร่วมการประมูลอย่างมีนัยสำคัญ ($p < .05$) องค์ประกอบด้านผู้ค้ำมีผลต่อการลดการร่วมมือทางการค้า (ฮั่ว) ของผู้เข้าร่วมการประมูลอย่างมีนัยสำคัญ ณ ระดับความเชื่อมั่น 90% ตัวแปรสามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 27.6 (Adjusted R^2) องค์ประกอบด้านความรู้ด้าน Explicit และองค์ประกอบด้านกระบวนการการจัดซื้อจัดจ้างมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ .462 และ .720 ตามลำดับ ส่วนองค์ประกอบด้านผู้ค้ำมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -.303 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ผู้ค้ำยังไม่ได้ลดความร่วมมือทางการค้าในการเข้าประมูลออนไลน์ของภาครัฐ ดังนั้น ผลการวิจัยเป็นยอมรับสมมติฐานที่ 11 สมมติฐานที่ 13 และ 15 ในขณะที่องค์ประกอบด้านบุคลากรภาครัฐ นักการเมือง ไม่ส่งผลต่อการลดการร่วมมือทางการค้า (ฮั่ว) ของผู้เข้าร่วมการประมูล จึงปฏิเสธข้อสมมติฐานที่ 12 และ 14

ตารางที่ 5.12: การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณขององค์ประกอบความรู้ที่ส่งผลต่อการลดการร่วมมือทางการค้า (ฮั่ว) ของผู้เข้าร่วมการประมูล

ตัวแปรอิสระ/ค่าคงที่	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	Beta	Std. Error	Beta		
(Constant)	.245	.710		.345	.731
PROCESS	.462	.199	.211	2.322	.022**
GPERSO	-.128	.216	-.065	-.594	.554
SUPPLIER	-.303	.167	-.179	-1.816	.071*
POLITIC	.063	.122	.043	.519	.605
DOCUMENT	.720	.108	.513	6.648	.000**

$R^2 = .229$ Adjusted $R^2 = .276$ $F = 13.302$ Sig. = .000 ** $p < .05$ * $p < .10$

5.3.4 องค์ประกอบความรู้ที่ส่งผลต่อความสามารถตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้ที่ทุจริตได้มากขึ้น

ตารางที่ 5.13 แสดงให้เห็นว่า องค์ประกอบด้านบุคลากรภาครัฐและองค์ประกอบความรู้ด้านเอกสารมีผลต่อความสามารถตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้ที่ทุจริตได้มากขึ้นตัวแปรสามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 35.3 (Adjusted R^2) องค์ประกอบด้านความรู้ด้าน Explicit มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ .819 ส่วนองค์ประกอบด้านผู้ค้ำมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -.381 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า บุคลากรภาครัฐยังไม่ค่อยโปร่งใสพอและไม่สามารถตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้ที่ทุจริตได้ ดังนั้น ผลการวิจัยยอมรับสมมติฐานที่ 17 และ 20 ในขณะที่องค์ประกอบด้านกระบวนการ นักการเมือง และผู้ค้ำไม่ส่งผลต่อ การตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้ที่ทุจริตได้มากขึ้นจึงปฏิเสธข้อสมมติฐานที่ 16 18 และ 19

ตารางที่ 5.13: การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณขององค์ประกอบความรู้ที่ส่งผลต่อความสามารถตรวจสอบเพื่อ
ลงโทษผู้ที่ทุจริตได้มากขึ้น

ตัวแปรอิสระ/ค่าคงที่	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	Beta	Std. Error	Beta		
(Constant)	.556	.630		.884	.378
PROCESS	.207	.176	.101	1.176	.241
GPERSO	-.381	.191	-.206	-1.990	.048**
SUPPLIER	-.073	.148	-.046	-.491	.624
POLITIC	.164	.108	.120	1.515	.132
DOCUMENT	.819	.096	.622	8.523	.000**

$R^2 = .373$ Adjusted $R^2 = .353$ $F = 18.548$ Sig. = .000 ** $p < .05$

5.3.4 องค์ประกอบด้านนักการเมืองส่งผลต่อกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

ตารางที่ 5.15 องค์ประกอบด้านนักการเมืองส่งผลต่อกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐตัวแปร
สามารถร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 12.7 (Adjusted R^2) องค์ประกอบด้านนักการเมืองมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ
.243 ดังนั้น ผลการวิจัยยอมรับสมมติฐานที่ 21

ตารางที่ 5.14: การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณขององค์ประกอบด้านนักการเมืองส่งผลต่อกระบวนการจัดซื้อจัด
จ้างภาครัฐ

ตัวแปรอิสระ/ค่าคงที่	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	Beta	Std. Error	Beta		
(Constant)	3.164	.221		14.291	.000
POLITIC	.243	.047	.363	5.139	.000

$R^2 = .132$ Adjusted $R^2 = .127$ $F = 18.548$ Sig. = .000 ** $p < .05$

ผลสรุปของการวิเคราะห์ผลการทดสอบสมมติฐานของโมเดลสรุปดังตารางที่ 5.15 และรูป 5.1

ตารางที่ 5.15: ผลสรุปของการตรวจสอบสมมติฐานของกรอบแนวคิดในการวิจัย

ข้อสมมติฐาน	ผลการทดสอบ
1.ทดสอบองค์ประกอบความรู้ที่ส่งผลต่อการได้สินค้า/บริการที่มีคุณภาพคุ้มค่ากับค่าใช้จ่าย/เงินลงทุน(ข้อสมมติฐานที่ 1-3)	
สมมติฐานที่ 1: กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่โปร่งใสส่งผลต่อการสร้างความคุ้มค่าของเงิน และค่าใช้จ่ายงบประมาณที่จ่ายไปหรือได้สินค้า/บริการที่มีคุณภาพคุ้มค่ากับค่าใช้จ่าย/เงินลงทุน	ยืนยัน
สมมติฐานที่ 2: องค์กรภาครัฐที่โปร่งใสส่งผลต่อการสร้างความคุ้มค่าของเงิน และค่าใช้จ่ายงบประมาณที่จ่ายไปหรือได้สินค้า/บริการที่มีคุณภาพคุ้มค่ากับค่าใช้จ่าย/เงินลงทุน	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ 3: ผู้ค้าส่งผลการสร้างความคุ้มค่าของเงิน และค่าใช้จ่ายงบประมาณที่จ่ายไปหรือได้สินค้า/บริการที่มีคุณภาพคุ้มค่ากับค่าใช้จ่าย/เงินลงทุน	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ 4: นักการเมืองส่งผลต่อการสร้างความคุ้มค่าของเงิน และค่าใช้จ่ายงบประมาณที่จ่ายไปหรือได้สินค้า/บริการที่มีคุณภาพคุ้มค่ากับค่าใช้จ่าย/เงินลงทุน	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ 5: เอกสารที่เกี่ยวข้องการสร้างธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐส่งผลต่อการสร้างความคุ้มค่าของเงิน และค่าใช้จ่ายงบประมาณที่จ่ายไปหรือได้สินค้า/บริการที่มีคุณภาพคุ้มค่ากับค่าใช้จ่าย/เงินลงทุน	ยืนยัน
2 ทดสอบความรู้ที่ส่งผลต่อธรรมาภิบาลที่ช่วยเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้มีการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสลดการทุจริตได้มากขึ้น	
สมมติฐานที่ 6: กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่โปร่งใสส่งผลต่อการเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้มีการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสลดการทุจริตได้มากขึ้น	ยืนยัน
สมมติฐานที่ 7: องค์กรภาครัฐที่โปร่งใสส่งผลต่อการเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้มีการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสลดการทุจริตได้มากขึ้น	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ 8: ผู้ค้าส่งผลการเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้มีการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสลดการทุจริตได้มากขึ้น	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ 9: นักการเมืองส่งผลต่อการเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้มีการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสลดการทุจริตได้มากขึ้น	ปฏิเสธ

ข้อสมมติฐาน	ผลการทดสอบ
สมมุติฐานที่ 10: เอกสารที่เกี่ยวข้องการสร้างธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐส่งผลต่อการเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้มีการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสลดการทุจริตได้มากขึ้น	ยืนยัน
3 ทดสอบความรู้ที่ส่งผลต่อธรรมาภิบาลที่สามารถลดการร่วมมือทางการค้า (ฮั่ว) ของผู้เข้าร่วมการประมูล	
สมมุติฐานที่ 11: กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่โปร่งใสส่งผลต่อการลดการร่วมมือทางการค้า (ฮั่ว) ของผู้เข้าร่วมการประมูล	ยืนยัน
สมมุติฐานที่ 12: องค์การภาครัฐที่โปร่งใสส่งผลต่อการลดการร่วมมือทางการค้า (ฮั่ว) ของผู้เข้าร่วมการประมูล	ปฏิเสธ
สมมุติฐานที่ 13: ผู้ค้าส่งผลต่อการลดการร่วมมือทางการค้า (ฮั่ว) ของผู้เข้าร่วมการประมูล	ยืนยัน
สมมุติฐานที่ 14: นักการเมืองส่งผลต่อการลดการร่วมมือทางการค้า (ฮั่ว) ของผู้เข้าร่วมการประมูล	ปฏิเสธ
สมมุติฐานที่ 15: เอกสารที่เกี่ยวข้องการสร้างธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐส่งผลต่อการลดการร่วมมือทางการค้า (ฮั่ว) ของผู้เข้าร่วมการประมูล	ยืนยัน
4 ทดสอบความรู้ที่ส่งผลต่อธรรมาภิบาลที่สามารถตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้ที่ทุจริตได้มากขึ้น	
สมมุติฐานที่ 16: กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐที่โปร่งใสส่งผลต่อการตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้ที่ทุจริตได้มากขึ้น	ปฏิเสธ
สมมุติฐานที่ 17: องค์การภาครัฐที่โปร่งใสส่งผลต่อการตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้ที่ทุจริตได้มากขึ้น	ยืนยัน
สมมุติฐานที่ 18: ผู้ค้าส่งผลต่อการตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้ที่ทุจริตได้มากขึ้น	ปฏิเสธ
สมมุติฐานที่ 19: นักการเมืองส่งผลต่อการตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้ที่ทุจริตได้มากขึ้น	ปฏิเสธ
สมมุติฐานที่ 20: เอกสารที่เกี่ยวข้องการสร้างธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐส่งผลต่อการตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้ที่ทุจริตได้มากขึ้น	ยืนยัน
5 ทดสอบความรู้องค์ประกอบด้านนักการเมืองส่งผลต่อกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ	
สมมุติฐานที่ 21: องค์ประกอบด้านนักการเมืองส่งผลต่อกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ	ยืนยัน

บทที่ 6

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ในบทนี้จะกล่าวถึง สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลของงานวิจัยนี้ ข้อจำกัดในการทำวิจัย และข้อเสนอแนะผลการวิจัยในเชิงวิชาการ และเชิงบริหารเพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ในการให้บริการอิเล็กทรอนิกส์ของภาครัฐที่มีประสิทธิผล รวมถึงข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในอนาคต

6.1 สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์หนึ่งในการผลักดันให้ภาครัฐมีการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ด้วยวิธีการประมูลออนไลน์ (E-Auction) มีเป้าหมายหลักที่ต้องการสร้างธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐไทยให้มีภาพลักษณ์ที่ดีขึ้น แต่สังคมไทยยังคงแคลงใจว่า E-Auction ภาครัฐ โปร่งใส คุ่มค่าเกิดประโยชน์ ตรวจสอบได้ ปราศจากการฮั้วและคอร์รัปชัน ผลการวิจัยจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับ E-Auction จากทุกกระทรวงที่ได้ถ่ายทอดประสบการณ์จากการใช้ E-Auction ภาครัฐ สะท้อนให้เห็นว่า กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง บุคลากร/ผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ ผู้ค้า และนักการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องของบุคคลที่เกี่ยวข้องกันสามฝ่าย และกระบวนการอีกองค์ประกอบ ทั้งสี่องค์ประกอบหลักมีบทบาทต่อการสร้างธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ

ผลการวิจัยแสดงผลให้เห็นประจักษ์ว่า ประเด็นการสร้างธรรมาภิบาลลำดับแรกที่เกี่ยวข้องกับ E-Auction ให้ความสำคัญมากที่สุด ธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างเริ่มที่กระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในเรื่องการกำหนดคุณลักษณะของสินค้า/บริการที่ต้องการจัดซื้อจัดจ้าง การจัดลำดับความต้องการสินค้า/บริการในการจัดซื้อจัดจ้าง ธรรมาภิบาลจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อบุคลากรภาครัฐต้องไม่ร่วมมือกับผู้ค้าเพื่อแสวงหาประโยชน์ต่าง ๆ แต่ต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดจากการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ ผลอย่างเด่นชัดที่ตอบข้อสงสัยที่มักมีผู้กล่าวถึงในเรื่องผู้ค้า คือ การมีผลประโยชน์ร่วมกัน หรือฮั้วกันระหว่างผู้ค้าที่เข้าร่วมประมูลอิเล็กทรอนิกส์และที่มักเสนอผลประโยชน์หรือมีผลประโยชน์ร่วมกับบุคลากรหรือผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ นอกจากนี้ นักการเมืองมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการสร้างธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างธรรมาภิบาลจะเกิดขึ้นได้ต้องไม่มีการแทรกแซงกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อได้รับผลประโยชน์จากโครงการต่าง ๆ นักการเมืองต้องไม่มีตัวตนที่มีผลประโยชน์เข้าร่วมประมูลโครงการต่าง ๆ

ผลจากการใช้การจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐพบว่าการบรรลุผลการสร้างธรรมาภิบาลอยู่ในระดับที่ไม่สูงนัก แต่ช่วยให้ได้สินค้า/บริการที่มีคุณภาพคุ้มค่ากับค่าใช้จ่าย/เงินลงทุน ช่วยเปลี่ยนวัฒนธรรม

องค์กรให้มีการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสลดการทุจริตได้มากขึ้น แต่ยังไม่สามารถลดการร่วมมือทางการค้า (ฮั้ว) ของผู้เข้าร่วมประมูลและตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้ที่ทุจริตให้อยู่ในระดับที่สูงมากนัก

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบความรู้ ทั้งที่เป็นความรู้ด้าน Explicit และ Tacit ที่ส่งผลต่อการสร้างธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐใน 4 ด้าน ด้านแรก คือ การได้สินค้า/บริการที่มีคุณภาพคุ้มค่างบค่าใช้จ่าย/เงินลงทุน พบว่า ความรู้ด้าน Explicit หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ มีบทบาทในการสร้างธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ ถัดมาคือกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างที่มีธรรมาภิบาลจะส่งผลให้ได้สินค้าที่มีคุณภาพคุ้มค่างบเงินลงทุนหรือค่าใช้จ่าย

สำหรับองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการช่วยเปลี่ยนวัฒนธรรมการจัดซื้อจัดจ้างให้มีความโปร่งใส ลดการทุจริตได้มากขึ้น คือ องค์ประกอบความรู้ด้าน Explicit ที่เป็นเอกสาร ในทำนองเดียวกัน หากมีการจัดการองค์ประกอบนี้ที่ดี จะส่งผลต่อการสร้างธรรมาภิบาลด้านการลดการร่วมมือทางการค้าของผู้เข้าร่วมประมูลและสามารถตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้ที่ทุจริตได้

นอกจากนี้ องค์ประกอบด้านกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง และผู้ค้ำมีบทบาทสำคัญต่อการลดการร่วมมือทางการค้าของผู้เข้าร่วมประมูล ซึ่งผลจากการศึกษานี้ พบว่า ผู้ค้ำยังไม่ได้ลดการร่วมมือทางการค้าของผู้เข้าร่วมประมูล ที่น่าสนใจ คือ บทบาทขององค์ประกอบด้านบุคลากรในองค์กรภาครัฐ มีบทบาทต่อการเพิ่มความสามารถตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้ที่ทุจริตได้มากขึ้น ข้อเสนอที่ได้จากงานวิจัยนี้ พบว่า บุคลากรในองค์กรภาครัฐยังไม่มีบทบาทมาต่อการสร้างธรรมาภิบาลด้านการตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้ที่ทุจริตได้มากขึ้น

กล่าวโดยสรุป ความรู้ด้าน Explicit มีบทบาทสำคัญเบื้องต้นในการสร้างธรรมาภิบาลจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ การถ่ายทอดความรู้ด้านระเบียบ กระบวนการ บทลงโทษต่าง ๆ มีผลที่ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเห็นว่าช่วยในการสร้างธรรมาภิบาลได้

6.2 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาของงานวิจัยนี้ ได้ถ่ายทอดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างธรรมาภิบาลที่ดีของการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐด้วยวิธีการประมวลออนไลน์ ผลการสัมภาษณ์เจาะลึก รวมถึง ผลการสำรวจจากหน่วยงานทุกกระทรวงของไทย พบว่า การถ่ายทอดความรู้ด้านการสร้างธรรมาภิบาลที่ดีภาครัฐทั้งที่เป็นความรู้ด้าน Explicit และ Tacit ล้วนมีบทบาทสำคัญ ดังที่ได้กล่าวในบทสรุป งานวิจัย ประเด็นความสำคัญของความรู้ด้าน Explicit ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลที่สามารถเปิดเผยให้ทุกคนได้ทราบ ไม่ว่า จากกฎระเบียบ บทลงโทษล้วนมีประโยชน์ และจำเป็นต้องมีการบังคับใช้ รวมถึงการยึดถือแนวปฏิบัติของระเบียบอย่าง

เคร่งครัด โดยเฉพาะด้านบทลงโทษผู้ทุจริต หรือทำผิดระเบียบ กล่าวอีกนัยหนึ่ง ความรู้ด้าน Explicit ถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะช่วยในการส่งเสริมให้ผู้เกี่ยวข้องตระหนักถึงการมีธรรมาภิบาลทั้ง 4 ด้าน คือ การได้สินค้า/บริการที่มีคุณภาพคุ้มค่างบค่าใช้จ่าย/เงินลงทุน ช่วยเปลี่ยนวัฒนธรรมการจัดซื้อจัดจ้างให้มีความโปร่งใส ลดการทุจริตได้มากขึ้น ลดความร่วมมือทางการค้าของผู้เข้าร่วมการประมูลและสามารถตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้ที่ทุจริตได้

ยิ่งไปกว่านั้น ความรู้ด้าน Tacit ที่ได้จากการรอบแนวคิดในการวิจัย และเพิ่มรายละเอียดจากการสัมภาษณ์เจาะลึก รวมถึงการสำรวจผลจากกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม พอจะยืนยันถึงองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบที่มีประสิทธิภาพจากการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐได้สะท้อนให้ว่ากระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง บุคลากรภาครัฐ ผู้ค้า และนักการเมืองมีบทบาทต่อการสร้างธรรมาภิบาลภาครัฐให้ดีขึ้น หากมีการนำประเด็นดังกล่าวไปกระตุ้นทุกฝ่ายให้รับทราบ

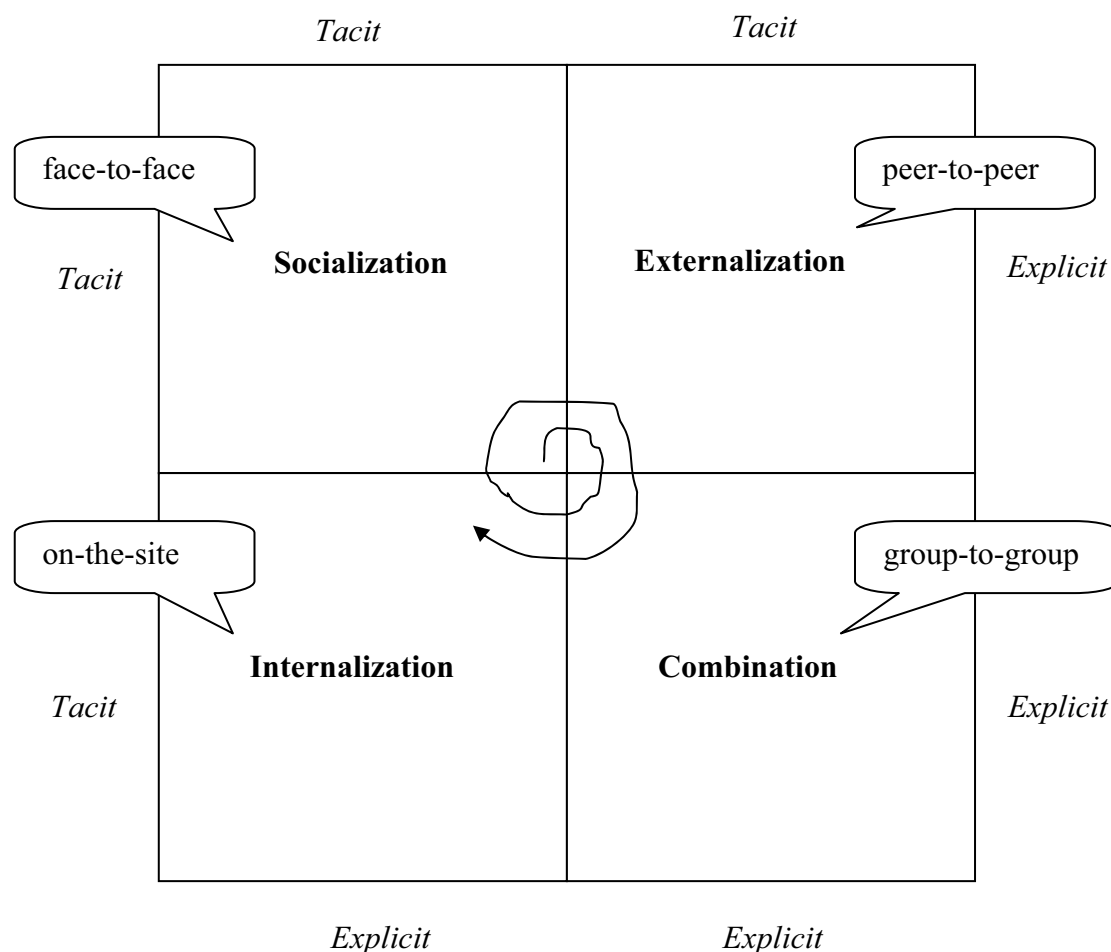
จากการถ่ายทอดความคิดเห็นทั้งในด้านการสัมภาษณ์เจาะลึกและการสำรวจพบว่า ในส่วนของกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง การกำหนดคุณลักษณะของสินค้าและบริการที่ต้องการจัดซื้อจัดจ้างมีบทบาทสำคัญมาก บุคลากรภาครัฐ โดยเฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องต้องไม่ร่วมมือกับผู้ค้าและต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดขององค์กรและไม่มีผลประโยชน์ส่วนตัวจากการจัดซื้อจัดจ้าง

ในทำนองเดียวกัน ผู้ค้าต้องไม่ให้ผลประโยชน์และร่วมมือกับบุคลากรภาครัฐ และนักการเมือง ต้องไม่แทรกแซงและไม่มีประโยชน์ในโครงการต่างๆ ซึ่งจะช่วยให้ธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์มีระดับที่สูงกว่าในปัจจุบัน

นอกจากนี้ งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นประจักษ์ว่า บุคลากรภาครัฐ ผู้ค้าและนักการเมืองมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างธรรมาภิบาล จึงไม่อาจหลีกเลี่ยงประเด็นปัญหาอุปสรรคที่อาจเกิดจากการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐด้วยวิธีการประมูลออนไลน์ที่ไม่มีธรรมาภิบาล เทคโนโลยีสารสนเทศอาจไม่สามารถเอาชนะความคิดและวิธีการของมนุษย์ที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการคอร์รัปชันที่อยู่คงกะพันคู่สังคมไทยมานานและเหมือนเช่นประเทศอื่นๆ (Bolotova et al., 2008; Padhi and Mohapatra, 2011; Sharma, 2007)

อย่างไรก็ตาม ความรู้ด้าน Tacit ที่ได้จากการศึกษานี้สะท้อนถึงทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการประมูลออนไลน์ ซึ่งเป็นทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องโดยตรง จึงถือเป็นกระบวนการสร้างความรู้ในรายละเอียดที่ผู้บริหารประเทศ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานขององค์กรภาครัฐ ผู้ค้า และนักการเมืองต้องตระหนักถึงสิ่งที่สะท้อนถึงการสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นจากใช้ระบบการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐด้วยวิธีการประมูลออนไลน์

Nanoka และ Konno (1998) ได้กล่าวถึงกระบวนการสร้างความรู้ด้าน Tacit ที่ได้จากประสบการณ์ และทัศนคติที่อยู่ในตัวบุคคลที่สามารถถ่ายทอดและแบ่งปันให้เกิดประโยชน์ออกมาให้บุคคลอื่นได้ทราบ หรือที่เรียกว่า Socialization (S) และเมื่อความรู้ด้านการสร้างธรรมาภิบาลสะท้อนออกมาจากแต่ละบุคคล ก็สามารถนำมารวมกันเป็นความรู้หรือข้อมูลที่เปิดเผยได้ในวงกว้างจนเป็นความรู้แบบ Explicit ที่เรียกว่า Externalization (E) จนส่งผลต่อให้เกิดการแบ่งปันความรู้แบบเปิดเผยระหว่างกลุ่มบุคคลต่างๆ ในระดับองค์กร ที่เรียกว่า Combination (C) เมื่อมีความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้นก็จะเกิดความรู้ Tacit ในระดับบุคคลอีก ที่เรียกว่า Internationalization (I) ดังนั้น ผู้บริหารองค์กรภาครัฐและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐได้ตระหนักถึงวงจรความรู้ (SECI Cycle) ที่จะต้องมีการถ่ายทอดและแบ่งปันเพื่อทราบถึงประเด็นต่างๆ ด้านการสร้างธรรมาภิบาลจากการบังคับใช้การจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐอย่างต่อเนื่องในอนาคต ดังแสดงในรูปที่ 6.1

รูปที่ 6.1: การประยุกต์วงจรความรู้ (SECI Cycle) เพื่อการถ่ายทอดประเด็นการสร้างธรรมาภิบาลของการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐอย่างต่อเนื่อง

ท้ายนี้ การเติบโตของรัฐบาลอิเล็กทรอนิกส์ไม่ใช่เพียงการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการดำเนินงาน แต่ต้องมีคุณค่าในด้านความมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ความโปร่งใส ลดการทุจริต และบังคับใช้กฎหมายกับผู้ที่กระทำผิดได้

6.3 ข้อจำกัดของงานวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะระบบการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐด้วยวิธีการประมูลออนไลน์ โดยไม่ได้ครอบคลุมระบบการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์วิธีอื่น นอกจากนี้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็นบุคลากรภาครัฐในระดับบริหารจำนวนไม่มากนัก

6.4 ประโยชน์จากงานวิจัย

ผลจากการศึกษานี้ก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงวิชาการที่เป็นการพัฒนารอบแนวคิดที่นำเรื่องการจัดการความรู้มาศึกษาเพื่อทราบถึงรายละเอียดการสร้างธรรมาภิบาลของการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ

ประโยชน์ในเชิงบริหารภาครัฐ ทำให้ทราบถึงรายละเอียดความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างธรรมาภิบาลการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ ซึ่งเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานภาครัฐที่ต้องได้ใช้การจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ว่า ควรคำนึงถึงองค์ประกอบใดบ้างที่ควรคำนึงถึง ไม่ว่าจะเป็นปัจจัยด้านกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง บุคลากรภาครัฐ ผู้ค้าและนักการเมืองที่มีบทบาทต่อบรรลุเป้าหมายการจัดซื้อจัดจ้าง อิเล็กทรอนิกส์ให้มีธรรมาภิบาล และอาจเป็นประเด็นที่ผู้บริหารประเทศจะต้องเพิ่มบทลงโทษและบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง รวมถึงการจัดการหน่วยงานภาครัฐให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และนำโมเดล SECI ที่เป็นวงจรแห่งการถ่ายทอดความรู้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดึงความรู้ ประสบการณ์ของบุคลากรมาพัฒนาองค์กรให้บริหารจัดการด้านการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐให้มีธรรมาภิบาลมากขึ้นในระยะยาว

6.5 งานวิจัยในอนาคต

งานวิจัยในอนาคตบรรลุเป้าหมายอาจขยายการศึกษาให้ครอบคลุมกับการจัดซื้อจัดจ้างรูปแบบอื่น ๆ ของภาครัฐเพื่อเปรียบเทียบระดับของการมีธรรมาภิบาลและองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการศึกษาเปรียบเทียบกับภาคเอกชนและนำเรื่องวัฒนธรรมองค์กรมาขยายขอบเขตการศึกษา

บรรณานุกรม

- พานิช, วิจารณ์. (2007), KM ประเทศไทย, ค้นหาข้อมูลได้ที่ <http://gotoknow.org/blog/thaikm>
- โรจนกิจอำนวย, ศิริลักษณ์. (2006), การพัฒนาปัจจัยสู่ความสำเร็จของการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ด้วยแนวคิด Balanced Scorecard, ทุนวิจัยที่เป็นพื้นฐานต่อการพัฒนาประเทศ (สมาคมธรรมศาสตร์).
- ADB (2004), *Strategic Electronic Government Procurement – Strategic Overview: An Introduction for Executives*. Available at: <http://www.unpcdc.org/media/2586/strategic%20electronic%20government%20procurement%20-%20standards%20framework.pdf> (accessed December 2009).
- Agatiello, O.R. (2010), “Corruption not an end”, *Management Decision*, 48(10), 1456-1468.
- Alavi, M. and Leidner, D.E. (2001), “REVIEW: KNOWLEDGE MANAGEMENT AND KNOWLEDGE MANAGEMENT SYSTEMS: CONCEPTUAL FOUNDATIONS AND RESEARCH ISSUES”, *MIS Quarterly*, 25(1), 107-136.
- Alwis, R.S. and Hartmann, E. (2008), “The use of tacit knowledge within innovative companies: knowledge management in innovative enterprises”, *Journal of knowledge management*, 12(1), 133-147.
- Ararat, M. and Ugur, M. (2003), “Corporate governance in Turkey: an overview and some policy recommendations”, *Corporate Governance*, 3 (1), 58-75.
- Bartezzaghi, E. and Ronchi, S. (2004), “A portfolio approach in the e-purchasing of materials”, *Journal of Purchasing & Supply Management*, 8(2), 111-122.
- Bedi, K., Singh, P.J. and Srivastava, S. (2001), *Government@net: New Governance Opportunities for India*, Sage Publications, New Delhi.
- Berman SL, Down J, Hill CWL (2002), “Tacit knowledge as a source of competitive advantage in the national basketball association”, *Academic Management Journal*, 45(1), 13-31.
- Bolotova, Y., Connor, J.M. and Miller, D.J. (2008). “The impact of collusion on price behavior: empirical results from two recent cases”, *International Journal of Industrial Organization*, 26, 1290-1307.
- Blume, A, and Heidhues, P. (2006), “Private monitoring in auctions”, *Journal of Economic Theory*, 131: 179–211.

- Casaki, C. and Gelleri, P. (2005), "Conditions and benefits of applying decision technological solutions as a tool to curb corruption within the procurement process: the case of Hungary", *Journal of Purchasing and Supply Management*, 5-6, 252-9.
- Chopra, S., Dougan, D. and Gareth, T. (2001), "B2B e-commerce opportunity", *Supply Chain Management Review*, 5 (3), 50-62.
- Croom, S. and Alistair Brandon-Jones (2007), "Impact of e-procurement: Experiences from implementation in the UK public sector", *Journal of Purchasing and Supply Management*, 13, 294-303.
- Croom, S., Johnston, R. (2003), "E-service: enhancing internal customer service through e-procurement", *International Journal of Service Industries Management*, 14 (5), 539-555.
- Crosby, L. A., Evans, K.R. and Cowles, D. (1990), "Relationship quality in services selling: an interpersonal influence perspective", *Journal of Marketing*, 54, 68-81.
- Darroch, J. (2005), "Knowledge management, innovation and firm performance", *Journal of Knowledge Management*, 9 (3), 101-115.
- de Boer, L., Harink, J. and Heijboer, G. (2002), "A conceptual model for assessing the impact of electronic procurement", *European Journal of Purchasing and Supply Management*, 8 (1), 25-33.
- Edge, K. (2005), "Powerful public sector knowledge management: a school; district example", *Journal of Knowledge Management*, 9 (6), 42-52.
- Elahi, K.Q. (2009), "UNDP on good governance", *International Journal of Social Economics*, 36(12), 1167-1180.
- Emerson, R. and Harvey, C. (1996), "Visions of excellence in Australian and Canadian human services organizations", *International Journal of Public Sector Management*, 9(5/6), 109 - 124
- Essig, M. and Batran, A. (2005), "Public-private partnership – Development of long-term relationships in public procurement in Germany", *Journal of Purchasing and Supply Management*, 11, 221-231.
- Grover, V. and Davenport, T. (2001), "General Perspectives on Knowledge Management: Fostering a Research Agenda", *Journal of Management Information Systems*, 18(1), 5-22.
- Gupta, B., Iyer, L.S. and Aronson, J.E. (2000), "Knowledge management: Practices and challenges", *Industrial Management & Data Analysis*, 100 (1), 17-21.
- 2007).
- Healy, M., & Perry, C. (2000). Comprehensive criteria to judge validity and reliability

- of qualitative research within the realism paradigm. *Qualitative Market Research*, 3(3), 118-126.
- Holmes, D. (2001), *eGov: ebusiness strategies for government*, Nicholas Brealey, London.
- Horwitch, M. and Armacost, R. (2002), "Helping knowledge management be all it can be", *Journal of Business Strategy*, 23 (3), 26-32.
- Hung, Y.C., Huang, S.M., Lin, Q.P. and Tsai, M.L. (2005), "Critical factors in adopting a knowledge management system for the pharmaceutical industry", *Industrial Management & Data Systems*, 105 (2), 164-183.
- Iqbal, M.S. and Seo, J.-W. (2008), "E-governance as an anti-corruption tool: Korean cases", *Journal of Korean Association for Regional Information Society*, 11(2), 51-78.
- Kaufmann, D. (2003), "Governance matters III: governance indicators for 1996-2002", available at:
www.worldbank.org/wbi/governance/pdf/govmatters3.pdf (accessed January 29, 2007).
- Kaufmann, D. (2005), "Governance matters IV : governance indicators for 1996-2004", available at:
www.worldbank.org/wbi/governance/pdf/GovMatters_IV_main.pdf > (accessed January 18, 2007).
- Kirzner, I.M. (1994), "The ethics of competition", in Siebert, H. (Ed). *The Ethical Foundations of the Market Economy*, J.C.B. Mohr, Tübingen.
- Khan, M.H. (2006), "Governance and Anti-Corruption Reforms in Developing countries: Policies, Evidence and Ways Forward", G-24 Discussion Series, United Nations, 42, November.
- Kolsaker, A. and Kelly, L.L. (2008), "Citizens' attitudes towards e-government and e-governance: a UK study", *International Journal of Public Sector management*, 21(7), 723-738.
- Koskinen, K.U., Pihlanto, P. and Vanharanta, H., 2003. Tacit knowledge acquisition And sharing in a project work context. *International Journal of Project Management*, 21(2003), 281-90.
- Lai, I.L. (2005), "Knowledge management for Chinese medicines: a conceptual model", *Information Management & Computer Security*, 13 (3), 244-255.
- Le Grand, J. (2003), *Motivation, Agency and Public Policy: Of Knights and Knaves, Pawns and Queens*, Oxford University Press, Oxford.
- Lin, H.F. and Lee, G.G. (2005), "Impact of organizational learning and knowledge

- management factors on e-business adoption”, *Management Decision*, 43 (2), 171-188.
- Liao, S., Cheng, C., Liao, W., Chen, I. (2003), “A web based architecture for implementing electronic procurement in military organizations”, *Technovation*, 23, 521-532.
- Malhotra, N.K., J. Agarwal and M. Peterson (1996), “Methodological Issues in Cross-cultural Marketing Research: A State-of-the-Art Review”, *International Marketing Review*, 13 (5), 7-43.
- Maxwell, J.A. (1996), *Qualitative Research Design, An Integrative Approach*. Sage, Beverly Hills, CA..
- McAdam, R. and Reid, R. (2001), “A comparison of public and private sector perceptions and use of knowledge management”, *Journal of European Industrial Training*, 24(6), 317.
- McCue, C. and Prier, E. (2007), “Using agency theory to model cooperative public purchasing”, in Piga, P. and Thai, K.V. (Eds), *Advancing Public Procurement: Practices, Innovation and Knowledge-sharing*, PrAcademics Press, Boca Raton, FL.
- Menezes, F.M. and Monteriro, P.K. (2006), “Corruption and auctions”, *Journal of Mathematical Economics*, 42, 97-108.
- Mitra, R.K., Gupta, M.P. (2007), “Analysis of issues of e-government in Indian police”, *Electronic Government, An International Journal*, 4(1), 97-125.
- Mougeot, M. and Naegelen, F. (2005), “A political economy analysis of preferential public procurement policies”, *European Journal of Political Economy*, 21, 483-501.
- Murray, J.G. (2007), “Strategic procurement in UK local government: the role of elected member”, *Journal of Public Procurement*, 7(2), 91-100.
- Murray, J.G. (2009), “Improving the validity of public procurement research”, *International Journal of Public Sector Management*, 22(2), 91-103.
- Nonaka, I. (1994), “A dynamic theory of organizational knowledge creation”, *Organization Science*, 5 (1), 14-37.
- Nonaka, I. and Kenny, M. (1991), “Towards a new theory of innovation management : a case study comparing Canon and Apple computer”, *Journal of Engineering and Technology Management*, 8, 67-83.
- Nonaka, I. and Konno, N. (1998), “The concept of ‘ba’”, *California Management Review*, 40(3), 40-54.
- Nonaka, I. and Takeuchi, H. (1995), *The knowledge – creating economy* Oxford University Press.

- Padhi, S.S and Mohapatra, P.K.J (2011), "Detection of collusion in government procurement auctions", *Journal of Purchasing & Supply Management*, article in press.
- Pathak, R.D. and Prasad, R.S. (2006), "Role of e-governance in tackling corruption: the Indian experience", in Ahmad, R. (Ed.), *The Role of Public Administration in Building a Harmonious Society*, ADB, Manila, pp.434-63.
- Pillay, S. (2004), "Corruption – the challenge to good governance: a South African perspective", *The International Journal of Public Sector Management*, 17 (7), 586-605.
- Phillips, W., Caldwell, N. and Callender, G. (2007), "Public procurement - a pillar of good governance", in Knight, L., Harland, C., Telgen, J., Thai, K.V., Rai, A., Tang, X., Brown, P., Keil, M. (2006), **"Assimilation patterns in the use of electronic procurement innovations: A cluster analysis"**, *Information and Management*, 43 (3), 336-349.
- Rodrigo, J. and Pachon, C. (2009), "Three patterns to understand e-government: the case of Columbia", *International Journal of Public Sector Management*, 22(6), 532-554.
- Rotchanakitumnuai, S. and Speece, M. (2004), "Corporate customer perspectives on business value of Thai Internet banking", *Journal of Electronic Commerce Research*, 5 (4), November, 270-284.
- Rotchanakitumnuai, S. (2007), "E-Procurement Framework for a Successful E-Reverse Auction", *The Seventh International Conference on Electronic Business*, Taiwan, December 2-6.
- Saxena, K.B.C. (2006), "Toward excellence in e-governance", *International Journal of Public Sector Management*, 18(6), 498-513.
- Syed-Ikhsan, S.O.S. and Rowland, F. (2004) "Knowledge management in a public organization: a study on the relationship between organizational elements and the performance of knowledge transfer", *Journal of Knowledge Management*, 8 (2), 95-111.
- Satyadas, A., Harigopal, U., and Cassaigne, N. P., (2001), "Knowledge Management Tutorial: An Editorial Overview," *IEEE Transactions on Systems, Man and Cybernetics-Part C: Applications And Review*, vol. 31, no. 4, pp. 429-437.
- Sharma, S. (2007), "Exploring best practices in public-private partnership (PPP) in e-government through select Asian case studies", *The International Information & Library Review*, 39, 203-210.
- Thonsen, S. (2004), "Corporate values and corporate governance", *Corporate Governance*, 4 (4), 29-46.

- UNDP, (2009), Governance for the Future: Democracy and Development in the Least Developed Countries, *United Nations Development Programme*, available at: <http://opentraining.unesco-ci.org/tools/pdf/otpitem.php?id=602> (accessed 1 June 2009).
- Wong, K.Y. (2005), “Critical success factors for implementing knowledge management in small and medium enterprises”, *Industrial Management & Data Systems*, 105 (3), 261-279.
- Wu, F., Zsidisin, G. A., & Ross, A. D. (2007). “Antecedents and outcomes of e-procurement adoption: An integrative model”, *IEEE Transactions and Engineering Management*, 54 (1), 576-587.
- Vittal, N. (2004), *Musings on Governance, Governing and Corruption*, ICFAI University Press, 8-16.

Website reference

<http://www.gprocurement.go.th>

ภาคผนวก 1

แบบสัมภาษณ์

การจัดการความรู้เพื่อสร้างธรรมาภิบาลที่ดีในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ

หน่วยราชการ

ตำแหน่ง

1. โครงสร้างและวัฒนธรรมองค์กร
2. องค์กรมีนโยบายการสร้างธรรมาภิบาลที่ดีอย่างไร
3. ทักษะของผู้บริหาร
4. ด้านการเมือง
5. กระบวนการและแนวทางที่ใช้ในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์
6. บุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้อง
7. ความพร้อมด้านเทคโนโลยีและทรัพยากรบุคคล
8. บทบาทของผู้ให้บริการตลาดกลาง
9. ปัจจัยที่ทำให้บรรลุการสร้างธรรมาภิบาลที่ดีในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ
10. อื่นๆ

ภาคผนวก 2

เรียน ท่านผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้เพื่อสร้างธรรมาภิบาลที่ดีในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์
ภาครัฐ (Applying the Knowledge Management to Develop Good Governance of E-Government Procurement)

การเก็บข้อมูลของงานวิจัยนี้จะเก็บจากบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐที่
ทำจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการประมูลอิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น

ดิฉันใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านซึ่งเคยมีประสบการณ์และ/หรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับการประมูล
อิเล็กทรอนิกส์ให้แสดงความคิดเห็นของท่านที่มีต่อการสร้างธรรมาภิบาลที่ดีในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์
ภาครัฐ โดยเน้นการประมูลอิเล็กทรอนิกส์ ความคิดเห็นของท่านจะเป็นประโยชน์และมีผลต่อความสำเร็จของ
งานวิจัยนี้ ซึ่งเป็น วิจัยวิชาการเพื่อการศึกษาเท่านั้น และขอขอบคุณในความร่วมมือของท่านมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(ศ. ดร.ศิริลักษณ์ โรจนกิจอำนวย)

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ธรรมาภิบาลที่ดี หมายถึงการบริหารงานที่เกิดความคุ้มค่าเกิดประโยชน์
สูงสุด โปร่งใส ตรวจสอบได้

แบบสอบถาม

การจัดการความรู้เพื่อสร้างธรรมาภิบาลที่ดีในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ

ส่วนที่ 1: โปรดถ่ายทอดความรู้จากประสบการณ์ของท่าน โดยระบุระดับความสำคัญของประเด็นต่อไปนี้ที่ส่งผลต่อการสร้างธรรมาภิบาลที่ดีในการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยวิธีการประมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยกาเครื่องหมาย x ลงบนตัวเลขที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน โดย 1 หมายถึง สำคัญน้อยที่สุด 5 หมายถึง สำคัญมากที่สุด

	สำคัญ น้อยที่สุด			สำคัญ มากที่สุด		
1. การกำหนดคุณลักษณะของสินค้า/บริการที่ต้องการจัดซื้อจัดจ้าง	1	2	3	4	5	
2. การจัดลำดับความต้องการสินค้า/บริการในการจัดซื้อจัดจ้าง	1	2	3	4	5	
3. การกำหนดวิธี/แนวทางในการจัดซื้อจัดจ้างว่าจะใช้วิธีจัดซื้อพิเศษหรือวิธีการประมูลอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นๆ	1	2	3	4	5	
4. การเลือกผู้ให้บริการตลาดกลางที่มีชื่อเสียงสามารถให้คำแนะนำการประมูลอิเล็กทรอนิกส์เป็นอย่างดี	1	2	3	4	5	
5. การกำหนดองค์ประกอบของคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างและตรวจรับที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสีย	1	2	3	4	5	
6. การเปิดเผยรายละเอียดผลการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ให้ทราบโดยทั่วกัน	1	2	3	4	5	
7. ผู้บริหารต้องมีนโยบายโปร่งใสให้ทำการตรวจสอบคุณลักษณะของสินค้า/บริการที่จะจัดซื้อจัดจ้างที่อาจทำให้มีผู้เข้าร่วมประมูลน้อยราย	1	2	3	4	5	
8. ผู้บริหารบังคับใช้กฎหมายและลงโทษผู้ที่ทำการทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์อย่างจริงจัง	1	2	3	4	5	
9. ผู้บริหารต้องไม่มีผลประโยชน์ส่วนตัวจากการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์	1	2	3	4	5	
10. บุคลากรภาครัฐต้องคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดจากการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ	1	2	3	4	5	
11. บุคลากรภาครัฐต้องไม่ร่วมมือกับผู้ขายหรือผู้ให้บริการเพื่อหาประโยชน์จากการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ	1	2	3	4	5	

	สำคัญ น้อยที่สุด			สำคัญ มากที่สุด		
12. ผู้เข้าร่วมประชุมอิเล็กทรอนิกส์ต้องไม่เสนอผลประโยชน์ให้กับบุคลากรหรือผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ	1	2	3	4	5	
13. ผู้เข้าร่วมประชุมอิเล็กทรอนิกส์ต้องไม่มีผลประโยชน์ร่วมกันหรือฮั้วกัน	1	2	3	4	5	
14. ผู้เข้าร่วมประชุมอิเล็กทรอนิกส์ต้องไม่มีผลประโยชน์ร่วมกับบุคลากรหรือผู้บริหารของหน่วยงานภาครัฐ	1	2	3	4	5	
15. นักการเมืองต้องไม่มีส่วนเกี่ยวข้องในการกำหนดลำดับความสำคัญโครงการที่จะมีการจัดซื้อจัดจ้าง	1	2	3	4	5	
16. นักการเมืองต้องไม่แทรกแซงกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างเพื่อได้รับผลประโยชน์จากโครงการต่างๆ	1	2	3	4	5	
17. นักการเมืองต้องไม่มีตัวแทนที่มีผลประโยชน์เข้าร่วมประชุมโครงการต่างๆ	1	2	3	4	5	
18. เอกสารการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์พ.ศ. 2549 ช่วยสร้างธรรมาภิบาลในการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ	1	2	3	4	5	
19. เอกสารแนวทางการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำประกาศจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐที่เผยแพร่บนเว็บไซต์	1	2	3	4	5	
20. เอกสารเปิดเผยผลการตรวจสอบที่ทุจริตการจัดซื้อจัดจ้างอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ	1	2	3	4	5	

ส่วนที่ 2: โปรดประเมินระดับความมีธรรมาภิบาลที่ดีของการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการประมูลอิเล็กทรอนิกส์ในหน่วยงานของท่าน โดย 1 หมายถึง ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 5 หมายถึง เห็นด้วยอย่างยิ่ง

	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง			เห็นด้วย อย่างยิ่ง		
1. ได้สินค้า/บริการที่มีคุณภาพคุ้มค่ากับค่าใช้จ่าย/เงินลงทุน	1	2	3	4	5	
2. ช่วยเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรให้มีการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสลดการทุจริตได้มากขึ้น	1	2	3	4	5	
3. สามารถลดการร่วมมือทางการค้า (ฮั้ว) ของผู้เข้าร่วมการประมูล	1	2	3	4	5	
4. สามารถตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้ที่ทุจริตได้มากขึ้น	1	2	3	4	5	

ส่วนที่ 3: โปรดกาเครื่องหมาย X หรือเติมข้อความที่ตรงกับข้อมูลทั่วไปของท่านหรือหน่วยงานของท่าน

1. เพศ

หญิง ชาย

2. อายุ

น้อยกว่า 25-30 มากกว่า 30-40

มากกว่า 40-50 มากกว่า 50-60

3. การศึกษา

ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญาตรี

ปริญญาโท ปริญญาเอก

4. โปรดระบุจำนวนเงินที่หน่วยงานของท่านมีการจัดซื้อจัดจ้างด้วยวิธีการประมูลอิเล็กทรอนิกส์ในปีงบประมาณ 2552 ที่ผ่านมา

น้อยกว่า 10,000,000 บาท 10,000,001 – 50,000,000 บาท

50,000,001 – 100,000,000 บาท 100,000,001 – 500,000,000 บาท

500,000,001 – 1,000,000,000 บาท มากกว่า 1,000,000,000 บาท

5. ระดับการทำงาน

ระดับปฏิบัติการ ผู้บริหารระดับต้น

ผู้บริหารระดับกลาง ผู้บริหารระดับสูง

6. โปรดระบุจำนวนปีที่องค์กรของท่านได้ใช้วิธีการประมูลอิเล็กทรอนิกส์ ปี

7. ตำแหน่งงาน.....ชื่อแผนก/กรม/กอง.....

สังกัดกระทรวง.....

8. โทร.....E-mail.....(เพื่อใช้ติดต่อกลับหากแบบสอบถามมีปัญหา)

*****ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงในความร่วมมือของท่านมา ณ โอกาสนี้*****

เอกสารที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในระดับนานาชาติและระดับชาติ

- 1) Rotchanakitumnuai, S. (2010), “Tacit knowledge sharing for good governance of e-Government procurement”, *The Tenth International Conference on Electronic Business*, Shanghai, China, November 30 - December 3, 2010.
- 2) Rotchanakitumnuai, S. (2011), “Good Governance in E-Government Procurement”, International Conference on e-Commerce, e-Business and e-Service, Paris, France, June 24-26. (Forthcoming)
- 3) ศิริลักษณ์ วจนกิจอำนวย. (2553), “ธรรมาภิบาล E-Auction ภาครัฐ”, คอลัมน์กระแสทัศน์, *มติชนรายวัน*, 33 (11911), หน้า 7, พุทธที่ 20 ตุลาคม.

TACIT KNOWLEDGE SHARING FOR GOOD GOVERNANCE OF E-GOVERNMENT PROCUREMENT

Rotchanakitumnuai Siriluck

Faculty of Commerce and Accountancy, Thammasat University, Thailand.

E-mail: siriluck@tu.ac.th

Abstract

E-government procurement (E-GP) can shorten government procurement process. Many government and citizen expect that E-GP can decrease corruption. The research aims to study the elements that can create good governance in electronic government procurement with the e-auction approach. The quantitative survey was conducted with government officers who involve in e-government procurement. The research found that there are four factors that have major roles in enhancing good governance. The first factor is e-procurement process. In addition, administrative and operational government officers, vendors or suppliers, and politicians are the three human factors that cause corruption in E-government procurement.

Keywords

Tacit knowledge, governance,
e-government procurement

Introduction

Organizations develop websites and systems via internet to increase channels to contact customers or other users in order to find data and to create transaction via internet. Therefore, brining in information technology system is accepted as beneficial and valuable guideline to support strategies and to achieve goals that organizations have set. Electronic Procurement (E-Procurement) is an example that organizations bring in, expecting that it can decrease traditional procurement expenses, reduce time period in procurement process, cut other expenses, and increase competitive advantage.

In 1999, Thai government tried to push and promote the use of information technology in the government procurement. It was expected that the government procurement would be transparent and able to procure at reasonable price. That project was called E-Government Procurement (e-GP). It was one of the E-Government projects, which the government would change the government procurement process by having the Comptroller General's Department as the coordinate agency and expanding the scope of the

government procurement to be E-Auction. In 2002, the government approved that every governmental agency with more than 2 million baht procurement had to perform E-Procurement [22]. However, most government agencies did not have knowledge, not well-prepared, nor improve their process to be suitable for using E-Procurement in the initial phase.

It was essential that the government sector could not achieve its goals in using E-Procurement especially for transparent procurement and good governance. This caused the government to reconsider the regulations about E-Procurement in 2006 and 2010 respectively.

Generally, one important strategy of the country that the government has stipulated, is to let all stakeholders share their perspectives to the government management and policies. Besides, there is no systematically academic study of the concepts and framework in developing good governance in E-Procurement.

Knowledge management is a process that helps the organizations to find, retrieve, transfer and disseminate information for policy formulation and better work procedure. Also, correction and improvement of working behavior, business management, and creation of better experts in any working systems [12,15]. Sources of organization knowledge can be categorized as explicit knowledge. This type of knowledge can be easily shared and transferred to users. For example, working document, minute of meeting, rules, and regulations. Therefore, this type of knowledge creation is not difficult to create.

On the other hand, the other type of knowledge is tacit knowledge. This is the knowledge or experience that is accumulated in person, beliefs, and attitudes. It is essential to have knowledge transfer within the organizations. Knowledge transfer helps for improving work process, or behaviors, or creating innovation. Finally, it will achieve the goals, and will be useful to government agencies. Thai government wants to bring in e-procurement system to create good governance in government procurement to be better transparent and less corruption.

Therefore, this study will be benefit to the government and government agencies that need to use E-Procurement. This study will find out the issues to be concerned in managing transparent

government procurement and spending money efficiently.

This research is aimed at studying the difference aspects of tacit knowledge which is important in creating good governance for government electronic procurement.

Literature Review

Procurement consists of the processes that are complex, resource and time consuming. It starts from identifying what is needed, determining the qualification of products and/or services, tendering interested people for bid or auction, determining about the deal, announcing the nominated person, delivering products and services, examining those products and services, and paying for them.

The procurement can be either the direct procurement, which purchases raw materials to produce or purchase finished goods, or the indirect procurement, which is the procurement of any other things than raw materials to produce or purchase finished. The indirect procurement is in the form of maintenance, repair, and operation (MRO). The volume and value of the indirect procurement are less than the direct procurement [3].

Information technology and communication have changed the management in organizations especially electronic Business. Information technology plays key roles in the organization by reducing the processes and increasing the efficient management is Electronic procurement (E-Procurement). Electronic procurement is the information system using for Business to Business purchase. The initial purposes of electronic procurement are collecting the sources of sellers or service providers or E-Sourcing. The next progress of electronic procurement is the cooperation between sellers and buyers in inventory control and production plan or E-Collaboration [5]. Electronic procurement supporting systems consist of E-Sourcing, E-tendering, E-reverse Auction, and E-Informing [21]. Electronic Procurement is brought into the government sector to increase the efficiency and effectiveness in government procurement, which is often questioned about its transparency and corruption. In Thailand, the government forces all government agencies to perform electronic procurement through electronic intermediaries via the internet channels.

Therefore, electronic procurement in this research is defined as the government electronic procurement that using E-Auction. This system is convenient as a reverse auction through the internet services of E-Marketplace service providers. These service providers will manage and suggest the vendors about the procurement.

Because the rapid changes of information technology and internet, organizations recognize the capacities of the information technology that help the organizations to manage more efficiently especially cost reduction, and increase competitive advantages. Distinguished benefits are the values from using information technology to manage or develop knowledge. In other words, it is a valuable asset for organizations. Knowledge occurs from gathering data and information, to create knowledge. Past research found that effective knowledge management can help the organizations to accumulate basic knowledge, improve employee's and organization's work process, help in decision making, and create competitive advantages [6,7,14]. Knowledge management is a process that helps the organizations to find, retrieve, transfer and disseminate information for policy formulation and better work procedure. Also, correction and improvement of working behavior, business management, and creation of better experts in any working systems [8,10,12,15].

Nonaka [15] classified knowledge in organizations as the knowledge that had been recorded formally, as documents, as several forms of media, or the explicit knowledge. This type of knowledge can be easily shared and disseminated to users. For example, work process documents, minute of meeting, rules, and regulations. Therefore, this type of knowledge creation is not difficult. On the other hand, the other type of knowledge is tacit knowledge. This is the knowledge, thoughts, beliefs, and experiences that are embedded in person. Sometimes, it is difficult to get this type of knowledge.

Tacit knowledge has its specific characteristics. There will be benefits for organizations when it is transferred to others. Since tacit knowledge is embedded deeply in person, it is difficult to be transferred systematically. This type of knowledge is categorized into 2 dimensions. The first dimension is technical dimension. It involved with technical knowledge and expertise. The other one is the cognitive dimension, which may occur according to beliefs, thoughts, values, talents, and experiences embedded in each person [16]. Tacit knowledge causes person to behave differently. That's why the organizations tried to have this type of knowledge transfer. Therefore, knowledge management to transfer tacit knowledge can start from the process of knowledge creation. It is about gathering data and information from different sources that play major roles in valuable knowledge creation by talking, communicating, transferring of that person. It needs the process to identify initial knowledge [17]. This knowledge creation will be benefit for organization development, value creation, and innovation that is benefit to the organizations [1].

Good governance had been first mentioned by the World Bank in 1989. Then, the organization that was interested to drive this concept was UNDP (United Nation Development Program). UNDP aimed at driving sustainable human development in developing countries including social, economic, and government management aspects. Good governance refers to the process and structure that cause good management (UNDP 2009).

Government sector uses good governance in order to have good political management. Good governance in public sector management is defined as public sector management which focused on virtue, peace, and maximum benefits to the country, people, and society thoroughly and fairly. For example, transparent principles, participatory principles, responsibility, rule of law, effectiveness and efficiency, equity, and accountability. In the digital era, the government brings in information technology, collects the internet channels to service people, and communicates with people and other organizations. The information technology helps in developing good governance to E-Governance. The definition of E-Governance is the usage of information technology to communicate by creating democracy, supporting economy, and maximizing fair and efficient services [4,9,19]. Management with E-Governance may focus on the targets such as purpose – centric, customer centric, process oriented or structure supported.

This research is in the context of E-government procurement by using the e-auction approach. The scope of definition for good governance is the characteristics about transactions and/or services between Government to Business (G2B), which involved with good government administration. Therefore, the definition of good governance in this research involved with the transparency in E-government procurement by using the e-auction approach, effectiveness, accountability, and thorough fairness.

Effective KM consists of studying relevant details about the systems that need to be managed such as organizational culture, personnel, and technology in order to transfer the knowledge within the organization to efficient operation [13]. Further, the attitudes of executives, especially about creating good governance are also important [2,18, Thonsen, 2004]. Process and procedure of the systems that have been identified are also essential to create good governance [11,20]. The study of ADB)2004 (found that the challenges for government procurement are its weakness in public management and leadership of the executives to push the procurement. Further, political intervention also has an impact on good governance creation in government procurement. The study of UNTAD confirmed that developing countries face with the problems of corruptions and good governance of the government which result

from procurement. There are several regulations for E-government procurement in Thailand for government agencies to follow. The auction process has to be done through the list of E-Marketplace service providers that were identified by The Comptroller Generals Department, Ministry of Finance.

Therefore, knowledge about E-government procurement in this research comes from international research, Thai government documents, and the interviews with respondents who have experiences in government procurement.

The respondents give the information under the conceptual framework as in Figure I for the in-depth interviews. The results from in-depth interviews will be presented in the next section.

Methodology

This qualitative research is conducted by in-depth Interview. The questions of the research are semi structure, which are opened questions with probing during further interview. The samples sizes are 10 respondents from the convenient sampling method. The information from the interview was categorized as explicit and tacit knowledge. The results were concluded by considering the details and issues that the respondents had mentioned, including the frequencies of mentioned topics.

Interview results

The interviewees stated their experiences about the roles of executives and involved personnel in creating good governance that, generally government agencies have the policies to focus on transparency. There were public relation boards in front of the supplies section stating that “focus on transparency and fairness”. The transparent E-procurement started from the executives who aware of good governance. The following statements mentioned the roles of executives in order to push the good governance such as:

“For leadership of the relevant executives, the executives should have transparent policies. They should especially not lock the specification of the products or services.”

“The executives should have visions. They should not have personal benefits according to the e-Auction procurement”

Not only executives in the organizations, but also other staffs and procurement officers play roles in maintaining the benefits of the units or not cooperating with vendors or bidders. A supply analyst addressed the very interesting statement as follows:

“Government officers must consider the maximum benefits. They must not

cooperate with the vendors to exploit the benefits from government procurement.”

The process of procurement

A supply analyst with professional level stated about the success of E-government procurement that “the process” is very important. In the initial phase of implementing e-procurement, this respondent felt that it was unclear. The Regulation of the Office of the Prime Minister, B.E. 2549 was a guideline for implementation. Memorandum or other document can also provide some levels of knowledge. However, from his/her own experiences, there should be more procedures especially, product feature specification, the priority setting, and the needs to purchase products or receive services.

Another interviewee mentioned that sometimes the specification of procurement has influences on good governance creation. This is because finally they will end up with the special method of procurement without having auction according to the statements as follows:

“The procedure of procurement is an important factor. Sometimes, different specification of procurement causes different results.”

It is vital that in the initial phase, the E-Marketplace service providers were not ready. Currently, the Comptroller General’s Department provide the publications on the website to let the government agencies to be self service. This approach can enhance the efficiency of the E-procurement process implementing the e-Auction approach.

Outsiders: politicians, bidders

There were different points of views in this issue. One respondent viewed that the political sector did not have much influence. While another interviewee stated that political sector or politicians who involved with his agency have important roles according to the following statements:

“Changing government has significant impacts on procurement. The policies have to be changed. The procurement process has to be developed. Some politicians have business benefits. So, they tried to participate in the auction, to select the important project, and to find benefits for themselves and people who relevant to them”.

An interesting point is that the procurement committees should consist of the people who are not stakeholders. This is an issue that the interviewees mentioned. Although the website of

the Comptroller General’s Department provides the name list of the bidders or other contractors with high performances and does not have any procurement problems, the government e-auction cannot reduce the mutual benefits among the bidders. One interviewee said that

“Viewing at the monitor of the computer during the procurement can help you notice a signal of collusion. If the price does not move even the time is not out and there are several bidders, it may be a signal of collusion.”

One interviewee added that giving rewards or benefits to government officers or politicians are normal in the Thai government culture.

Law enforcement and accountability

Typically, Office of the Auditor General of Thailand (OAG) can examine the government procurement all the time. It may be a random inspection in some projects. The interviewee told his/ her experiences that currently, electronic information can be systematically collected and be used to examine the background. The government has inflicted a penalty for corrupted people. The respondent thought that this penalty should be enforced and the lawbreakers should be seriously punished.

Technology and personnel

Most interviewees said that currently there is not much problem that has an impact on good governance creation. This is because of the accountability of the procurement and the E-Auction is performed by the E-Marketplace service providers. Personnel readiness for procurement is also not a problem because there are frequent personnel training in supplies.

Conclusion

The results from the interviews found that the explicit knowledge that helps to create good governance in E-procurement by using E-auction is the Regulation of the Office of the Prime Minister about supplies with electronic approach, B.E. 2549. The guidelines for problem solving about the announcement of E-government procurement that have been published on the website and the disclosed Results of the Fraud Investigation about E-government procurement are also important in creating good governance.

Tacit knowledge consists of the process of E-government procurement about 1.) product/service feature specification; 2) the priority setting for the needs to purchase products/ receive services; 3) the identification of the approach/guideline either the special method of

procurement, E-auction, or other methods; 4) the selection of well-known E-Marketplace service providers, who can suggest about E-auction; 5) the identification of the procurement and examining committees who are not stakeholders; 6) the announcement of the results of E-procurement thoroughly.

The government officers also play key roles. The executives should have transparent policy and examine the specification of the products/services that may cause few numbers of participants in the auction. The executives enforce the law and punish the lawbreakers seriously. The executives should not have personal benefits from Electronic Procurement. Government officers should consider the maximum benefits from government procurement. The government officers should not cooperate with vendors or service providers to find their personal benefits from government procurement. This interview confirmed the good governance among the bidders.

The E-auction bidders should not bribe the officers or the executives of government agencies. They should not have mutual benefits or collusion among bidders. They should not have mutual benefits with the officers or the executives of government agencies. Similarly, the politicians should not involve in setting the priority of the projects that will have procurement. The politicians should not intervene the procurement process in order to receive benefits from projects. Besides, they should not have their involved mutual benefit representatives to participate in the auctions in several projects.

References

- [1] Alwis, R.S. and Hartmann, E. (2008), "The use of tacit knowledge within innovative companies: knowledge management in innovative enterprises", *Journal of knowledge management*, 12(1), 133-147.
- [2] Ararat, M. and Ugur, M. (2003), "Corporate governance in Turkey: an overview and some policy recommendations", *Corporate Governance*, 3 (1), 58-75.)
- [3] Bartezzaghi, E. and Ronchi, S. (2004), "A portfolio approach in the e-purchasing of materials", *Journal of Purchasing & Supply Management*, 8(2), 111-122.
- [4] Bedi, K., Singh, P.J. and Srivastava, S. (2001), *Government@net: New Governance Opportunities for India*, Sage Publications, New Delhi.
- [5] Chopra, Sunil, Dougan, Darren and Taylor, Gareth (2001), "B2B e-commerce opportunity", *Supply Chain Management Review*, 5 (3), 50-62.
- [6] Darroch, J. (2005), "Knowledge management, innovation and firm performance", *Journal of Knowledge Management*, 9 (3), 101-115.
- [7] Fullan, M. (2001), *Leading in culture change: Being effective in complex times*, Jossey-Bass, San Francisco, CA.
- [8] Gupta, B., Iyer, L.S. and Aronson, J.E. (2000), "Knowledge management: Practices and challenges", *Industrial Management & Data Analysis*, 100 (1), 17-21.
- [9] Holmes, D. (2001), *eGov: ebusiness strategies for government*, Nicholas Brealey, London.
- [10] Horwitch, M. and Armacost, R. (2002), "Helping knowledge management be all it can be", *Journal of Business Strategy*, 23 (3), 26-32.
- [11] Hung, Y.C., Huang, S.M., Lin, Q.P. and Tsai, M.L. (2005), "Critical factors in adopting a knowledge management system for the pharmaceutical industry", *Industrial Management & Data Systems*, 105 (2), 164-183.
- [12] Lai, I.L. (2005), "Knowledge management for Chinese medicines: a conceptual model", *Information Management & Computer Security*, 13 (3), 244-255.
- [13] Lin, H.F. and Lee, G.G. (2005), "Impact of organizational learning and knowledge management factors on e-business adoption", *Management Decision*, 43 (2), 171-188.
- [14] McAdam, R. and Reid, R. (2001), "A comparison of public and private sector perceptions and use of knowledge management", *Journal of European Industrial Training*, 24 (6), 317.
- [15] Nonaka, I. (1994), "A dynamic theory of organizational knowledge creation", *Organization Science*, 5 (1), 14-37.
- [16] Nonaka, I. and Kenny, M. (1991), "Towards a new theory of innovation management : a case study comparing Canon and Apple computer", *Journal of Engineering and Technology Management*, 8, 67-83.
- [17] Nonaka, I. and Konno, N. (1998), "The concept of 'ba'", *California Management Review*, 40(3), 40-54.
- [18] Pillay, S. (2004), "Corruption – the challenge to good governance: a South African perspective", *The International Journal of Public Sector Management*, 17 (7), 586-605
- [19] Saxena, K.B.C. (2006), "Toward excellence in e-governance", *International Journal of Public Sector Management*, 18(6), 498-513.
- [20] Wong, K.Y. (2005), "Critical success factors for implementing knowledge management in small and medium enterprises", *Industrial Management & Data Systems*, 105 (3), 261-279.
- [21] Wu, F., Zsidisin, G. A., & Ross, A. D. (2007). Antecedents and outcomes of e-procurement adoption: An integrative model. *IEEE Transactions and Engineering Management*, 54 (1), 576-587.

GOOD GOVERNANCE IN E-GOVERNMENT PROCUREMENT

Rotchanakitumnuai Siriluck

Abstract—E-government procurement (E-GP) can improve the typical government procurement process. Many government and citizen expects that E-GP can also decrease corruption. The research presents the elements that can create good governance in electronic government procurement using the e-auction approach. The quantitative survey was conducted with government officers in Thailand who are involved in e-government procurement. The research found that there are four factors that have major roles in enhancing good governance. The first factor is the e-procurement process itself. In addition, administrative and operational government officers, vendors or suppliers, and politicians are the three human factors that cause corruption in E-government procurement.

Keywords—E-government procurement, good governance, Thailand

INTRODUCTION

INFORMATION technology has reformed how goods and services are purchased. E-procurement is an online system that can streamline the procurement process. In the digital era, government implements information technology, uses the internet channels for service delivery to citizens, and to communicate with citizens and organizational stakeholder. Thai government has implemented E-government procurement (E-GP) since 1999. The major objectives of electronic applications are to make the procurement process more efficient and to enhance procurement governance. The Thai government emphasizes the e-procurement system with the expectation to prevent corruption. E-government procurement would be transparent and able to procure at reasonable price. The Thai E-government procurement project was governed by the Comptroller General's Department. However, most government agencies did not have knowledge, not well-prepared, nor improve their process to be suitable for using E-procurement in the initial phase. It was essential that the government sector could not achieve its goals in using E-GP especially for transparent procurement and good governance practice. This caused the government to reconsider the regulations about E-GP in 2006 and 2010 respectively. The consequences of E-GP implementation can transform the way of government procurement process but cannot ensure good governance [1,14].

Good governance refers to the process and structure that cause good management[1]. Good governance in public sector

management is defined as public sector management which is focused on virtue, peace, and maximum benefits to the country, people, and society thoroughly and fairly. These include transparent principles, participation, responsibility, rule of law, effectiveness efficiency, equity, and accountability. This research aims to explore the elements of good governance in the electronic government procurement with e-reverse auction form.

II LITERATURE REVIEW

Procurement is the acquisition of goods or services by an organization. It normally consists of complicated process and uses a large number of resources and significant time. Information technology has the major roles in reducing business process and increasing productivity. Electronic procurement is the information system using for business to business purchase [11]. Electronic procurement is now moved to the internet to obtain the potential benefits [7,8,21]. The initial purposes of electronic procurement are collecting the sources of sellers or service providers or E-Sourcing. The next progress of electronic procurement is the cooperation between sellers and buyers in inventory control and production plan or E-Collaboration [3,4]. Electronic procurement supporting systems consist of E-Sourcing, E-tendering, E-reverse Auction, and E-Informing [15,21]. E-government procurement (E-GP) employs online information technology to purchase goods/service between government buyers and business. E-GP can add service value and cost savings to the government [6,12]. In addition, E-GP can improve transparency and governance which can change business practice and open new suppliers/vendors to join the procurement [9]. Moreover, E-GP normally represents as a best system which encompass with good governance and without political interference [10]. Good governance refers to the process and structure that cause good management[1]. A good criterion of procurement consists of integrity, transparency, accountability, fairness. The scope of definition for good governance is transparent and fair process of transactions and services between Government to Business (G2B), with accountable government administration. Therefore, the definition of good governance in this research involved with the transparency in E-government procurement by using the e-auction approach, effectiveness, accountability, and thorough fairness.

Rotchanakitumnuai [17] reveals that E-GP governance can be derived from two perspectives: explicit and tacit knowledge. Government agency can use the Regulation of the Office of the

Prime Minister, B.E. 2549 as the guideline for best practice of E-GP implementation.

In terms of tacit knowledge, there are four major factors that have a major influence on enhancing the good governance of E-GP. The first factor is procurement process itself which determines product specifications, the priority setting, and the need to purchase specific products or receive required services. The next factor is the role of government executives commitment good governance. Management power is an important role in e-government implementation e-government [5, 16]. Not only executives in the organizations, but also other staff and procurement officers play roles in maintaining the benefits of the units or not cooperating with vendors or bidders. Vendors sometimes can have collusion that creates bad governance. Some politicians have business benefits. Procurement committees should consist of people who are not stakeholders [1,13].

III METHODOLOGY

A survey research was conducted with e-procurement officers of government agencies. The questionnaire items measured by a Likert scale ranging from 1 to 5 (1 = “strongly unimportant”, 5 = “strongly important”). Respondents were selected using judgment sampling, selected from government organizations. Data are gathered from at least two respondents in purchasing personnel from the e-procurement department. At least one of the respondents was in a manager position. The total of 169 respondents from 67 government agencies feedback to the questionnaire. The respondent profile is presented in Table I.

Table I: Respondents profile

Detail	No.	%
Age		
< 25-30	21	14.5
> 30-40	41	28.3
> 40-50	52	35.9
> 50-60	31	21.4
Education		
Below Bachelor	15	10.3
Bachelor	103	71.0
Master	27	18.6
Budget of e-procurement (Baht)*		
less than 10,000,000 Baht	46	31.7
10,000,001- 50,000,000 Baht	51	35.2
50,000,001 – 100,000,000 Baht	17	11.7
100,000,001 – 500,000,000 Baht	17	11.7
500,000,001 – 1,000,000,000 Baht	7	4.8
more than 1,000,000,000 Baht	7	4.8
Working Level		
Operational level	93	64.1
Management level	49	33.8
Average duration of e-Auction adoption 4.7 years		

Table II: Elements creating good governance in electronic government procurement

Question	Mean
Defined product specification	4.72
Disclosure of the e-procurement result	4.59
E-procurement committee receives no benefit	4.44
Procurement method	4.34
Setting product /service priority	3.97
Online intermediary selection	3.60
Government officers receive no benefit from purchasing	4.83
Concern of government benefit	4.81
Administrative officers has no benefits from purchasing	4.73
Administrative officers has to concern procurement governance by checking the product/service specification	4.52
Administrative officers have to enforce law and penalty to corruption personnel	4.33
No come to terms of the vendors	4.73
No benefit between vendors and government officers	4.71
No benefit offers to government officers	4.66
No intervention from politicians	4.66
No nominees involve in E-GP	4.63
Politicians must not involve in setting project priority	4.61
Document helping solving E-GP problems	4.16
Document announcement corruption personnel	4.16
Government announcement of E-GP practice	3.95

IV RESULT

Table II shows that for good e-procurement, government officers should receive no benefit from purchasing is top rank issue (mean= 4.83). Government officers has to concern the benefit of E-GP is the next highest mean score on creating E-GP governance (mean = 4.81). Cooperation among vendors (4.73) and no benefit offered to government officers (4.71) are crucial to good governance. Clear and fair specifications of product/service supports a positive procurement process. Minimizing politician involvement is another issue that can enhance good governance or limited involvement in the e-procurement committee. Documentation related to E-GP (4.16) supports good governance of E-GP. Setting product /service priorities and online intermediary selection are lowest related score in electronic government procurement governance.

V CONCLUSION

The results from the survey show for that the good governance process of E-government procurement product/service feature specification is the most important. The process includes needs to purchase products/ receive services, the identification of the approach/guideline either the special method of procurement, the selection of well-known E-Marketplace service providers, who can suggest about E-auction.

The three human factors play the most important roles. Firstly, government officers play key roles. The executives should not receive personal benefits from Electronic Procurement. Government officers should consider the maximum benefits from government procurement. The government officers should not cooperate with vendors or service providers benefits from government procurement. This interview confirmed the good governance among the bidders. The executives should have transparent policy and examine the specifications of the products/services that may cause few numbers of participants in the auction. The government must enforce the law and punish the lawbreakers seriously..

Vendors should not receive benefits or support collusion among bidders. They should not bribe the officers or the executives of government agencies. Sharing benefits with the officers or the executives of government agencies must be eliminated. Lastly, politicians should not be involved in setting the priority needs for procurement. They should not intervene the procurement process or receive any benefits from projects. They should not have representatives participating in the procurement auctions .

References

- [1] ASIAN DEVELOPMENT BANK. INTER AMERICAN DEVELOPMENT BANK. WORLD BANK. STRATEGIC ELECTRONIC GOVERNMENT.PROCUREMENT - STRATEGIC OVERVIEW: AN INTRODUCTION FOR EXECUTIVES - Available at www.unpcdc.org/.../strategic%20electronic%20government%20procurement.pdf accessed February, 2010.
- [2] Ararat, M. and Ugur, M. (2003), "Corporate governance in Turkey: an overview and some policy recommendations", *Corporate Governance*, 3 (1), 58-75.
- [3] Bartezzaghi, E. and Ronchi, S. (2004), "A portfolio approach in the e-purchasing of materials", *Journal of Purchasing & Supply Management*, 8(2), 111-122.
- [4] Bedi, K., Singh, P.J. and Srivastava, S. (2001), *Government@net: New Governance Opportunities for India*, Sage Publications, New Delhi.
- [5] Bhatnagar, S. (2003), "Administrative corruption: How does e-government help?", Global Corruption Report 2003, *Transparency International*.
- [6] Casaki, C. and Gelleri, P. (2005), "Conditions and benefits of applying decision technological solutions as a tool to curb corruption within the procurement process: the case of Hungary.", *Journal of Purchasing and Supply Management*, 11(5-6), 252-9.
- [7] Chopra, Sunil, Dougan, Darren and Taylor, Gareth (2001), "B2B e-commerce opportunity", *Supply Chain Management Review*, 5 (3), 50-62.
- [8] Davila, A. Gupta, M. and Palmer, R. (2003), "Moving procurement systems to the Internet: the adoption and the use of E-procurement technology model", *European Management Journal*, 21(1), 11-23.
- [9] Harris, R. and Rajora, R. (2006), "Information and Communication Technologies for E-governance and Poverty Reduction – A Study of Rural Development Project in India, UNDP-APDIP, Regional centre, Bangkok, available at: www.apdip.net/publications/ict4d/empoweringthepoor.pdf (accessed January 18, 2008).
- [10] Heywood, J.B. (2002), "e-Procurement: managing successful e-procurement implementation", *Financial Times* – Prentice Hall, Harlow.
- [11] Holmes, D. (2001), *eGov: ebusiness strategies for government*, Nicholas Brealey, London.
- [12] Iqbal, M.S. and Seo, J.W. (2008), "E-government as an anti-corruption tool: Korean Cases", *Journal of Korean Association for Regional Information Society*, 11(2), 51-78.
- [13] Murray, G.J. (2008), "Improving the validity of public procurement research", *International Journal of Public Sector*, 22(2), 91-103.
- [14] Pillay, S. (2004), "Corruption – the challenge to good governance: a South African perspective", *The International Journal of Public Sector Management*, 17 (7), 586-605.
- [15] Rai, A., Tang, X., Brown, P., Keil, M. (2006), "Assimilation patterns in the use of electronic procurement innovations: A cluster analysis", *Information and Management*, 43 (3), 336-349.
- [16] Rodrigo-Jose and Pachon-Cordoba (2009), "Three patterns to understand e-government: the case of Columbia", *International Journal of Public Sector Management*, 22(6), 532-554.
- [17] Rotchanakitumnuai, S. (2010), "Tacit knowledge sharing for good governance of E-Government Procurement", *The Tenth International Conference on Electronic Business*, Shainghai, China.
- [18] Saxena, K.B.C. (2006), "Toward excellence in e-governance", *International Journal of Public Sector Management*, 18(6), 498-513.
- [19] Wu, F., Zsidisin, G. A., & Ross, A. D. (2007). Antecedents and outcomes of e-procurement adoption: An integrative model. *IEEE Transactions and Engineering Management*, 54 (1), 576-587.